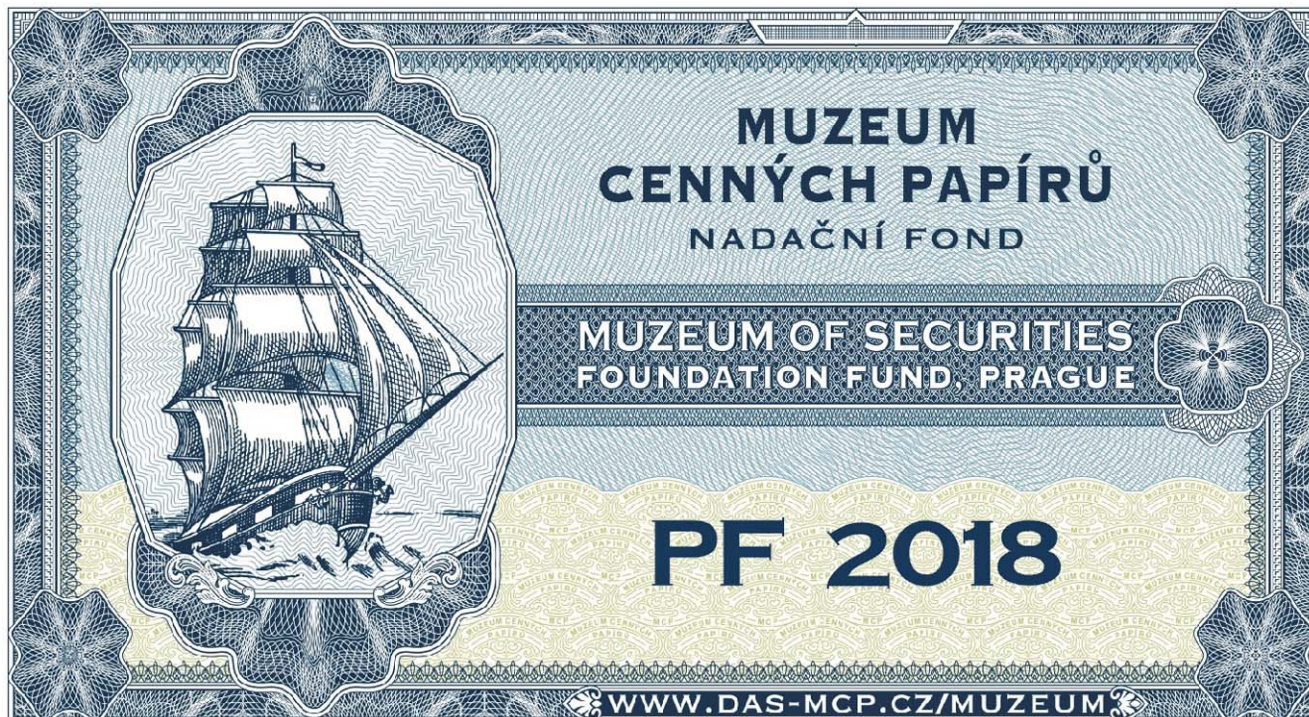

VĚSTNÍK

Praha 27. prosince 2017

Ročník X., Číslo 12

PF 2018

Zase tu máme konec roku a nevíme co nás čeká. Novým rokem vstoupíme nejen do nového dne, ale i týdne, měsíce a do celého roku 2018. Co nás v tom roce s pověstnou osmičkou čeká?

Snad každý se někdy snažil si dát na počátku roku nějaká ta předsevzetí, ale jen málo kdo má tak pevnou vůli je naplnit. Co si přát, kromě pevného zdraví a špetky nezbytného štěstí. Věc pro každého zcela individuální. Co však přát nám jako celku. Český národ slaví 1. ledna Den české státnosti, připomíná se tím datem svého vzniku. Rok 2018 je pro nás velkým rokem, kdy si připomeneme 100 let od vzniku naší samostatnosti. Naši předkové se v říjnu 1918 odstříhli od staré monarchie, aby pro nás vybudovali moderní prosperující stát, z jehož základů těžíme v mnoha oborech dodnes. Byl to pro mnohé z nich tak velký dar, že neváhali při jeho ohrožení nasadit i svůj život. Měli totiž svoje ideje, které jim i ten nejhorší režim na světě nedokáže vzít. Přáním tedy nás všech by mělo být, mít stejný ideál, se kterým budeme pro další generace budovat tuto zemi, bez ohledu na ty, kteří se na krátký čas, vyměněný jim volebními výsledky, cítí povolání nám vnucovat své představy.

Každý má představu jinou, bylo tomu tak i před sto lety, ale přesto se dokázala celá společnost semknout a přidat se na stranu rozumu. Odměnou jim byla prosperující země, která se dostala na přední příčky nejlepších států světa a to nejen čistě ekonomických ukazatelů. Měli jsme přední průmyslové podniky, ale také nepřekonatelnou péči sociální a zdravotní, kterou nám záviděly mnohé státy světa. Nebylo to, ale zadarmo. To je to správné slovo, které si málokdo uvědomuje. Úspěch první republiky byl postaven na pilné práci, jejíž základy byly zasazeny dávno při zrodu našeho průmyslu. Nedostupné zboží jsme se snažili vyrobit vlastními silami a vlastní cestou. Přestože bylo snadnější to u jiných objednat. Vznikla by ovšem závislost, která je zničující. Ubíjí ducha vynalézavosti. Československá republika nepotřebovala dovážet maso, mléko, vejce ani jiné základní potraviny, protože byla schopna vše vyrobit a prodat. Jsme snad my, dnešní potomci národa Čechoslováků horší?

Přejeme tedy každému zvlášť i všem nám dohromady, aby se rok 2018 stal nadějí pro dalších sto let vlastní existence. Zamysleme se nejen nad tím, co chceme my sami, ale co by pomohlo nám všem. Protože necháme-li to na druhých, může nás čekat jen nepříjemné překvapení, kam že jsme se to až dostali. Každý z nás má právo, čest, ale zejména šanci s tím něco udělat. Vykročte tedy do roku 2018 správnou nohou. Hodně úspěchů.

OZNÁMENÍ

Počínaje rokem 2018 dochází ke změně ve vydávání našeho muzejního věstníku. Mnozí s Vámi jistě zaznamenali častější zpoždování termínu jeho vydání. Nově bude Věstník MCP vycházet v čtvrtletně, tj. 4x ročně, vždy v poslední středu daného období. Jestliže se situace změní a bude možné opět zkrátit termíny vydání, budeme Vás o tom včas informovat. Děkujeme za pochopení a věříme, že pro Vás i v jubilejním roce desátého výročí naší existence, bude muzejní věstník zajímavým.

PIVOVAR VE VINIČNÉM ÚDOLÍ

Je tomu právě 120 let, kdy úředník C. k. obchodního soudu v Praze vzal velkou rejstříkovou knihu společenstev, aby do ní zapsal v pořadí 2.260 nově založenou firmu. Bylo pondělí 6. prosince 1897 a název firmy zněl Akciový pivovar v Nuslích u Prahy. Tento zápis se stal zlomovým. Začala se jím psát nová éra dějin nuselského pivovaru a současně byl završen proces přeměny v akciovou společnost, který začal před několika měsíci. Dějiny zdejšího pivovaru však sahají až do 17. století. Po jednom z největších průmyslových pivovarů na území Prahy a jeho vyhlášeného piva však dnes zůstala už jen jméno, zašlá sláva a neudržované budovy, které se asi z větší části dalšího výročí už nedožijí. Ale pojďme pěkně od začátku.

Nusle čili Jamrtál

První písemný doklad o místě dnes zvaném Nusle pochází z roku 1088, kdy Vratislav II. daroval zdejší pozemky Vyšehradské kapitule. Nusle byly rozděleny na dvoje, Horní a Dolní Nusle, jejich rozhraním byla louka, později známá jako Fidlovačka. Dolní osadu tvořilo celé údolí Botiče a okolní pozemky. Horní Nusle tvořila ves Krušina ležící u kostela sv. Pankráce a území od rybníku Jezerka, odkud byla brána voda na Vyšehrad, až po Krč a Michli. Krušina byla zničena během husitských válek a po bitvě u Vyšehrad 1. listopadu 1420 pak zcela zanikla. Na jejím místě vznikla později nová obec pojmenovaná podle kostela, Pankrác. Dolní Nusle byly bitvou o Vyšehrad také částečně poškozeny, hlavně v předhradí Nového Města, ale ne tak vážně.

Jméno Nusle znělo původně Neosvětli podle staročeského výrazu označující lidi, na které nesvítí slunce, vystihující zdejší údolí. Název se během let postupně komolil na Nostuly, Nostly, Nóstli, Nóslí, Nóslé a Núsly až do současného tvaru Nusle.

Nusle byly původně zeměpanským statkem propůjčovaným úředníkům. Král Václav I. je s dvorem daroval cisterciákům osekým. Dolní Nusle byly v majetku Vyšehradské kapituly. Údolí potoka bylo vhodné pro pěstování chmele a v roce 1222 zde existovaly i první vinice. Za vlády Karla IV., který vydal v roce 1358 výnos o zřízení vinic v okolí Prahy, byly zdejší svahy hojně osázeny révou. Nuselskému údolí se dostalo pojmenování vallis vinearum – Viničné údolí. Víno bylo vždy důležitou součástí Nuslí a keř vinné révy se dostal i do městského znaku Nuslí.

Dolní Nusle zabrali v roce 1421 měšťané Nového Města Pražského. Od sebe je oddělovalo hradební opevnění a Nusle se staly vojensky strategické pro obranu Nového Města. Měšťané dokonce vydali příkaz, že 600 sáhů (1067 m) od hradeb nesmí být postavena žádná stavba. V jejich držení byly Nusle až do roku 1547, kdy po prvním stavovském povstání zabavil oboje Nusle císař Ferdinand I. a daroval je ženskému klášteru Ochránkyň Božího hrobu ve Světci u Bily. Po jeho zrušení v roce 1574 přešly Nusle zpět do přímého vlastnictví královské komory. Císař Maxmilián II. v roce 1575 prodal Dolní Nusle opět Novému Městu Pražskému, Horní Nusle místopisáři království Českého Hynku Krabici z Veitmile. Poplužní dvůr daroval v roce 1578 císař Rudolf II. Nathanaelu Hložkovi ze Zbyslavic, který poté přikoupil i Horní Nusle.

V pondělí 5. června 1628 koupil Horní Nusle od Nového Města Pražského královský nejvyšší hofmistr hrabě Sezima Jan z Vrtby (1578-1648) za částku 5.500 kop míšeňských. Jeho syn, hrabě Jan František z Vrtby (1631-1687) převzal panství až v roce 1657 ve značně sešlém stavu. Příčinou byli Švédové, kteří v letech 1639 až 1648 využili Nusle k útokům na Vyšehrad. Třicetiletá válka Dolní Nusle značně poškodila. V roce 1654 zde byly jen dvě usedlosti a další čtyři chalupy rozbořené nebo vypálené. Podobně dopadly i zdejší vinice, ležící přímo pod hradbami. Právě v této době získalo údolí své druhé jméno, Jammer Tal, čili Údolí nářků. Název vychází z německého jammern tj. bédovat či naříkat s úpravou podle jména biblického údolí. Počeštěním názvu vznikl lidový název Jamrtál.

Po válce bylo údolí dlouho zanedbané a po převzetí majetku začal Jan František z Vrtby panství zvelebovat. Ke stávajícímu dvoru dal přistavit letní zámek s rozsáhlou zahradou, který navštívila v roce 1770 i císařovna Marie Terezie. Teprve až jeho syn, hrabě Jan Josef z Vrtby (1669-1734) nejvyšší purkrabí království Českého, koupil v roce 1715 Dolní Nusle a spojil je v jedinou obec. Právě on to byl, kdo v roce 1694 nechal na místě staršího mlýna ze 14. století postavit zdejší pivovar.

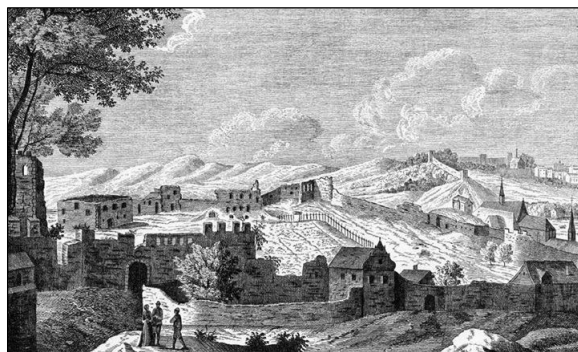
Od panského k měšťanskému pivovaru

Pivovar v Nuslích přecházel na nové majitele jako nedílná součást panství a zdejšího velkostatku. Po Janu Josefovi z Vrtby je držel od roku 1734 jeho stejnojmenný synovec. V době sedmileté války v roce 1757 nechal pruský král Fridrich II. Veliký po svém vítězství v bitvě u Štěrbohol u hradeb Prahy přes 50.000 vojáků, kteří se utábořili v Nuslích a Michli a značně je vyrabovali. I v důsledku této události prodal 2. října 1758 hrabě Vrtba Nusle knížeti Jindřichu Pavlovi Mansfeldovi, pánu na Dobříši. V roce 1780 je převzala jeho dcera, hraběnka Marie Isabella provdaná Colloredo, kněžna Fondí a v roce 1794 přešly do majetku jejího manžela Františka Gundakara Colloreda. Od něj získal koupí v roce 1795 zámek, pivovar, poplužní dvůr, masné krámy, krčmu a zdejší mlýn říšský poštovní kníže Josef Václav Paar, majitel sousedních Vršovic. Už dva roky poté od něj kupuje celý majetek Jakub Wimmer, svobodný pán z Wimmeru (1754-1822). Zamožný pražský měšťan, který dosáhl v armádě hodnosti podplukovníka a v roce 1801 povýšení do šlechtického stavu. Byl majitelem pražského paláce Platýz, který byl svého času nejvýnosnějším domem v Praze. Nechal před ním vystavět kašnu, která nese jeho jméno. Dnes stojí na Uhelném trhu a v roce 2011 byla vážně poškozena synem bývalého primátora Pavla Béma.

Wimmer Nusle opravdu zvelebil. Opravil cesty okolo nichž sázel stromy, ohradil tok Botiče. Následkem svých dluhů musel

Klášteř na Karlově, Nuselské údolí a kostel na Slupi, 1606

Pohled na Vyšehrad směrem od Pankráce, rytina z roku 1606

panství prodal. Novým držitelem Nuslí byl od roku 1809 rakouský diplomat a velvyslanec v Berlíně a Mnichově Jan Filip svobodný pán z Wessenberka a z Ampringenu (1773-1858). V roce 1848 byl krátce dokonce ministrem zahraničí a předsedou vlády. Koupil Nusle s nimi současně Vršovice a Podolí. Roku 1839 přešlo panství na Karla Josefa svobodného pána z Puteani (1782-1847). Posledním šlechticem, který byl držitelem Nuslí byl od roku 1841 Jiří Jan Jindřich de Longueval, hrabě Buquoy, pán de Vaux (1814-1882), c. k. komoří, velkostatkář a poslanec Českého zemského sněmu. Od něj kupuje celé panství Nusle, Vršovice a Podolí včetně dvora a velkostatku s pivovarem kupní smlouvou ze dne 14. července 1857 pražský měšťan Alois Prochaska za částku celkem 320.000 zlatých.

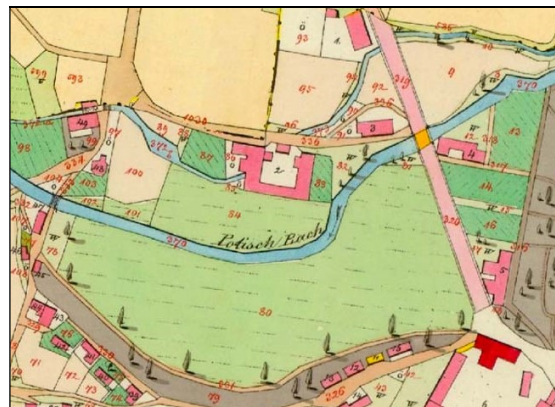
Prochaska, v řadě mladších dokumentech uváděn jako Procházka, byl posledním držitelem panství Nusle. Za jeho éry došlo k parcelaci pozemků a zástavbě novými domy. Začalo vznikat živé předměstí Prahy. Zásahu na tom měla i porážka Rakouska-Uherska v roce 1866, prohlášení Prahy za otevřené město a v důsledku bourání městských hradeb, které začalo v roce 1874. V té době již vznikl zdejší průmysl a výstavba nájemních domů. První oživení přišlo ještě před bouráním hradeb a to během výstavby spojovací železniční trati, pro kterou byla zbořena část hradeb u Albertova. Do té doby byla jediná přímá cesta z Nuslí do Prahy přes Slupskou branku pod Vyšehradem. Jinak se muselo Tábořskou branou na Vyšehradě nebo úvozovou cestou přes Zvonařku k Žitné nebo až ke Koňské bráně na Václavské náměstí.

Výstavba spojovací dráhy byla mezníkem pro pražskou dopravu i pro Nusle. Až do 15. srpna 1872 nebyla dosavadní nádraží v Praze nijak propojena a tratě končila na nádraží ležících na okraji Prahy. První trať, ještě koněspřežné dráhy, z roku 1830 do Lán jela z Brusky v Dejvicích, tehdy ležící daleko za hradbami města. Až trať z Vídně, resp. Olomouce přivedla v roce 1845 vlaky skrz hradební zeď do středu města na druhé, tzv. Státní, dnešní Masarykovo nádraží v Hybernské ulici. V roce 1862 otevřela Česká západní dráha pro vlaky směr Plzeň a Furth im Wald nádraží na Smíchově, tedy také za hranicemi Prahy. Nádraží Dráhy císaře Františka Josefa, dnes Hlavní nádraží, bylo otevřeno 14. prosince 1871. Z nádraží jezdily vlaky vinohradskými tunely směrem na Benešov, Tábor a Vídeň. Až v roce 1872 došlo k otevření druhého směru na Turnov a Kralupy a nádraží se stalo tzv. průjezdním. Jednotlivá nádraží nebyla mezi sebou propojena a veškerá doprava osob, hlavně nákladů, šla povozy přes Prahu a její mosty. V roce 1870 začala stavba Pražské spojovací dráhy, která propojila mj. Smíchovské a Hlavní nádraží. Trať vedla přes Vltavu po Vyšehradském železničním mostě dále přes Nuselské údolí k vinohradskému tunelu na Hlavní nádraží. Provoz byl zahájen v roce 1872, ale jen pro nákladní dopravu. Osobní byla zahájena až 1. října 1888 otevřením zastávky Královské Vinohrady, která byla u ústí vinohradských tunelů. Směrem na Benešov byla první zastávka z Prahy až v Hostivaři. Nádraží Nusle bylo otevřeno teprve 1. března 1882. Bylo vlastně společné po Nusle a Vršovice. Jeho nákladní část ležela v Nuslích, stanice pro osobní dopravu ve Vršovicích. Od 1. listopadu 1882 byla zprovozněna spojka k novému nádraží Vyšehrad, čím vznikl v Nuslích spojovací trojúhelník hlavních železničních tratí u jehož paty ležel Nuselský pivovar.

Přerod Nuslí z malé vesnice u hranic Prahy v moderní město trval půl století. V roce 1758 bylo v Nuslích 30 domů, zámek, poplužní dvůr, vápenka, pivovar a další stavby jako součást panství. Velkou část tvořily pole, sady a vinice. Za 85 let, do roku 1843, se Nusle zdvojnásobily na 72 domů se 512 obyvateli. Jak vidíte v tabulce, za dalších 57 let vzrostl počet domů o 515 %, ale počet lidí stoupl o neuvěřitelných 3.830 %. Přitom do roku 1881 neměly Nusle vlastní školy a děti chodili do okolních obcí. Rozmach Nuslí byl tak velký, že císař František Josef I. vydal 31. prosince 1898 své rozhodnutí o povýšení osady na město. Vznikl samostatný soudní okres Nusle, který zahrnoval také některé obce na levém břehu Vltavy, např. Malou Chuchli. Stavba domů a nárůst počtu obyvatel šel na úkor zániku zdejších vinic a polností. Přesto ještě v roce 1900 tvořily pole 75,29 % a zahrady, louky a pastviny 9,39% z plochy Nuslí. Charakter vesnice se změnil na město. Zámek byl zbořen a bývalou zámeckou zahradu přetala nově vzniklá železniční trať. Z velké její části vzniklo sefadiště nádraží Nusle-Vršovice. Stavební a dopravní ruch přispěl k tomu, že se pivo z malého vesnického pivovaru začalo šířit i do dalších částí Prahy. Pozvolna vznikala zárodek budoucího průmyslového pivovaru.

Změna na strojný pivovar

Původně panský pivovar v Nuslích, jako součást panství Nusle, koupil 14. července 1857 Alois Prochaska za cenu 320.000 zlatých. Majetek netvořil jen samotné Nusle, ale též sousední Vršovice, pozemky v Bráníku, Podolí, Dolní Krčiči a Michli, byl to rozsáhlý majetek. Alois (někdy se psal i Aloys) Prochaska se narodil v roce 1822 v rodině pražského měšťana Mathiase Prochasky a jeho ženy Josephy, rozené Löschnerové. Kromě pivovaru vlastnil i vinopalnu. Jeho firma „Alois Prochaska“ byla 18. března 1875 zapsána do rejstříku firem. Prokuristou firmy byl jeho syn, ten se však už psal jako Alois Procházka. Narodil se 16. srpna 1847 a od mládí pomáhal svému otci v pivovaru. Jeho o čtyři roky mladší bratr Karel se vyučil sladovníkem. Od roku 1880 se stal majitelem konkurenčního pivovaru u sousedních Vršovicích. Jeho otec postupně parceloval Nusle na jednotlivé stavební parcely, které výnosně prodával. Za peníze si koupil činžovní domy ve

Údolí Botiče u Fidlavačky. Pivovar (2), zámek (6), rok 1842

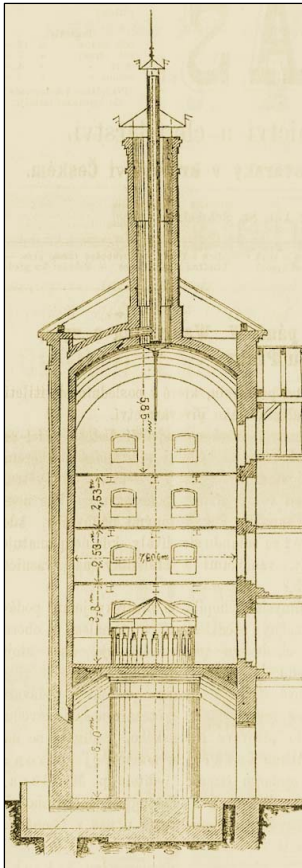

Morstadtova rytina hradeb s vlakem spojovací dráhy

rok	domů	lidí
1758	30	
1843	72	512
1880	203	5 500
1890	283	11 740
1900	443	20 122

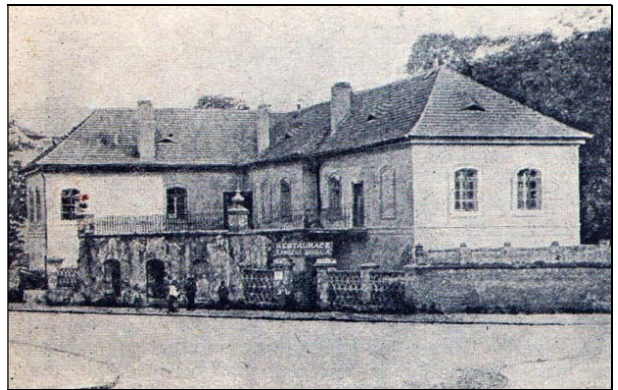
Asi nejstarší záběr na Nuselský pivovar a Fidlavačku z roku 1885

Řez novým hvozdem, 1876

Mapa z roku 1884 zachycuje území Nuslí zeleně, katastr Král. Vinohrad béžově

Restaurace Zámecká zahrada stála v horní části dnešního náměstí Bratří Synků na rohu s Nuselskou ulicí, zbořena byla v roce 1901

Vídni a v Praze. O pivovar bylo třeba neustále pečovat. Po roce 1857 doznal prvních menších změn, ale stále patřil k menším pivovarům. V roce 1863 se konečně dočkal rozšíření o stavbu nových humen. Produkce piva se rychle zvýšila na 15.000 hl ročně a pivovar se stal jedním z předních v Praze. Prochaska se domníval, že pivovar předá synům. Jenže Alois o něj nejevil většího zájmu a Karel byl ještě příliš mladý, aby mu ho otec svěřil. Měl však ještě jeden vážný důvod. Od dubna roku 1868 vznikala snaha o zřízení nového pivovaru na Smíchově, který měl mít kapacitu až 40.000 věder piva (24.800 hl), což byla roční produkce Nuselského pivovaru, pro který by nový pivovar byl nepřijemnou konkurencí. Prochaska neměl chuť se pouštět do souboje. Proto se rozhodl pronajmout celý pivovar a nechat starosti s konkurencí jiným. Další okolností byl i zákon z 30. dubna 1869, který rušil dosavadní výhradní právo měst a panství na vaření piva, které nově měly platit nově založené pivovary. Povolení ke vzniku Akcionářského pivovaru na Smíchově bylo uděleno 3. června 1869 a 28. června 1869 začal úpis akcií. Nelze se divit, že Alois Prochaska s pronajmutím svého pivovaru spěchal.

Přicházejí Waldsteinové

Smlouvu o propachtování Nuselského strojního pivovaru uzavřel Alois Prochaska na dobu jedenácti let s Wolfgangem Waldsteinem už koncem července, s platností od 1. listopadu 1869. Wolf Waldstein, jak se mu zkráceně říkalo, se narodil v Rabštejně nad Střelou v prosinci 1805

v židovské rodině Isaka Waldsteina a Rachel rozené Schneiderové. Příliš se o něm neví, ale než si pronajal Nuselský pivovar

pracoval jako sládek pivovaru Právovárečného měšťanstva v Příbrami. Do Prahy přišel v listopadu 1868 a s rodinou se ubytoval na Starém Městě v Haštalské ulici č.p. 730. Poté založil firmu W. Waldstein & Sohn, do které zapojil svého nejstaršího syna Herrmanna, česky Heřmana. Jejich veřejná obchodní společnost byla zapsána do rejstříku 13. června 1870, ale to už měli oba Waldsteinové Nuselský pivovar dávno v pachtu.

Než pivovar převzali, vařilo se v něm asi 40.000 věder tj. 24.800 hl piva ročně. O tom, že pronájem pivovaru byl úspěšný, svědčí následný výstav. V celé oblasti dnešní Prahy tehdy fungovalo 44 pivovarů. V roce 1871 se v Nuslích uvařilo 56.160 věder (34.819 hl), což bylo 14,66 % z území celé Prahy a asi 0,78% z české produkce. V daném roce se v celých Čechách uvařilo 7.131.456 věder (4.421.502 hl). Na Prahu z toho připadlo 382.888 věder (237.390 hl). Největší pivovar v Čechách byl Plzeňský měšťanský, který uvařil 267.903 věder (166.100 hl) a Plzeňský akciový pivovar, který vyrobil 102.880 věder (63.786 hl).

Waldsteinové měli přirozeně zájem na rozvoji pivovaru, ale k tomu bylo třeba velkých investic, zejména v konkurenci se smíchovským pivovarem, který začal v květnu 1871 vařit pivo. Rozsáhlé investice, ale Prochaska nechtěl podstoupit. Nakonec se řešení našlo. Waldsteinové se sami pustí do investic, ale Prochaska jim pivovar prodá. Finální podoba smlouvy byla sjednána v červenci 1874 a k jejímu podpisu došlo v pátek 2. října 1874. Cena za celý pivovar, stroje, budovy a pozemky činila 200.000 zl. Kupní smlouvu podepsal Heřman Waldstein a jeho mladší bratr Sigmund, každý jednou polovinou.

Sigmund Waldstein se narodil v pondělí 27. července 1846 jako páté dítě Wolfa Waldsteina. To, že na polovinu koupili pivovar jeho dva synové a ne otec jako spolumajitel firmy mělo ještě další důvod. Wolf chtěl zajistit i dalšího svého syna, který se zároveň v tu dobu ženil. Bylo to tedy gesto vůči rodině nastávající, že jí uživí. Sigmund Waldstein se oženil v jihlavské synagoze 25. srpna 1875 s o sedm let mladší Karolínou Weissovou a poté co došlo k podpisu kupní smlouvy na pivovar byl současně zapsán jako třetí veřejný společník v rodinné firmě. Ta vlastně zanikla, resp. na jejím základě vznikla nová firma W. Waldstein & Söhne. Český název podniku, W. Waldstein a synové byl zapsán do rejstříku až v roce 1887.

Sigmund byl při narození zapsán jako Salomon (česky Šalamoun), ale až v oddací knize je výslovně uveden jako Salomon, recte Sigmund. Tedy doslovně Šalomoun, řečený Zikmund. Kteréžto jméno od té doby užíval.

Podnikatelům staveb.

K provedení velkého sklepu v nuselském pivováře jsou potřebné práce k zadání. Uchazeči o stavbu tu nechtě nahlédnou v nárysy v kanceláři pivováreční a zadají svá podání včetně s materiálem nebo bez materiálu v osmi dnech. Stavbu možno dne 10. srpna započítati a musela by v polovici listopadu býti ukončena.

Nuselský strojní pivovar.

Mláto na prodej.

Ode dne 1. ledna 1876 počínaje k zadání jest mláto z nuselského pivovaru buď celkem nebo po várce na dobu delší. Bližší zpráva podá se v pivováře samém. 5304

Kvasnice

výtečné jakosti a krásného kvasu nabízí

Waldsteinův pivovar

v Nuslích u Prahy.

Spolehlivé kvasnice semenné

zasílá

strojní pivovar a sladovna

W. WALDSTEINA A SYNŮ

v Nuslích u Prahy.

Dobové inzeráty Nuselského pivovaru z let 1874-1877

Produkce v hl.	1871	1872	1873	1874	1875	1876
Smíchov	9 648	31 776	61 308	72 096	76 216	56 975
Nusle	34 819	38 279	48 881	55 490	56 295	53 600
Vršovice	---	18 749	19 944	18 905	18 951	25 300
Praha celkem	237 390	238 675	238 130	233 983	240 696	222 641
Čechy celkem	4 421 502	4 845 806	5 756 048	5 330 140	5 363 137	5 197 758

velkého sklepa, jenž bylo možné zahájit 10. srpna s termínem dokončení do poloviny listopadu. Během podzimu 1876 byl pivovar rozšířen přístavbou nového třípatrového 21 metrů vysokého hvozdu sladovny, dodaného továrnou na stroje barona Františka Ringhofferera na Smíchově. Do pivovaru nastoupil nový, zkušený sládek Karel Dušánek, který zvýšil výrobu sladu, jak pro vlastní potřebu tak i k prodeji.

Obchodní praktiky

Waldsteinové působili na pivovarském trhu jako dravci. Snažili se pro svůj pivovar mít téměř každou technickou novinku a tu ještě dříve než konkurence zavést do výroby. Dravý postup nesouvisel pouze s výrobou, ale i distribucí piva. Jejich postupy byly dokonce označeny za gangsterské a trnem v oku bylo tzv. podsudnictví. Každý pivovar měl vždy své stále odběratele. Když se objevila nová konkurence v podobě smíchovského pivovaru, začal boj o hostinské. Zpočátku to bylo jen v rovině různých výhod, cenových nabídek na levnější pivo nebo prodlužování splatnosti úvěru za odebrané pivo. Hostinské, kteří nebyli ochotni slyšet na takové nabídky, bylo třeba zlomit. Pivovary se začaly postupně zajímat o jednotlivé hospody a jejich nájem či přímo o domy s právem výčepu piva. Když se takový příhodný dům objevil, využili všech cest k jeho zakoupení nebo pronájmu. Pro majitele domů to bylo požehnání. Pivovar jim nabídnul vyšší nájem, který hostinští nechtěli nebo nedokázali zaplatit. Pivovar pak platil nájem za ně, ovšem výměnou za loajalitu. Když to nešlo touto cestou, snažil se pivovar na hospodského, který měl třeba hypotéku tlačit, vykoupil jeho směnky a docílil prodeje objektu v exekuční dražbě. Zápočtem svých pohledávek pak zpravidla koupil dům nebo hospodu za nízký doplatek. Poté už byl postup stejný. Pivovar okamžitě zvedl nájem za prostory výčepu a hostinský, který nechtěl jednat o výlučném prodeji piva z daného pivovaru měl na vybranou. Buď si nechá vnutit podmínky a odmítne jiná piva a bude čepovat výhradně to „jediné“ správné a nebo odejde a nahradí ho jiný hostinský, který bude poslušný. Takovým se říkalo podsudník. S pivovarem musel uzavřít podsudnickou smlouvu o bezvýhradné závislosti na pivovaru. Hostinským se tato praktika přirozeně nelíbila a mnozí na diktát nepřistoupili a bojovali, ovšem marně.

Jedním z prodaných domů v exekuční dražbě byl i ten s hostincem „u Trajců“ ve Vyšehradské ulici č.p. 429 na Novém Městě. Patřil dědicům Václava Mikolášovi. Ve čtvrtek 30. října 1890 se u Zemského soudu v Praze konal druhý pokus prodat dům v dražbě. Z pěti zájemců uspěl Heřman Waldstein za firmu W. Waldstein a synové s příhozem 32.000 zl. Odhadní cena domu byla 37.975 zl. K nabytí domu došlo až 14. listopadu 1891, ale v majetku firmy byl krátce. Už 14. března 1893 kupuje dům za 38.000 zl. vrchní inženýr na Král. Vinohradech Josef Anger, který ho zbořil a na parcele vystavěl dva činžovní domy.

Antisemitismus

Razantní způsob podsudnictví však Waldsteinům spíše uškodil. Nesmíme zapomenout na to, že šlo o Židy a v české, stále velmi bigotní společnosti, probíhal po celé 19. století boj vymezující se Němcům a jejich kultuře a bohužel také proti Židům a jejich obchodním praktikám. Přijetím ústavy z roku 1867, tzv. prosincové, sice došlo ke zrovnoprávnění Židů s ostatním obyvatelstvem a byla jim přiznána mnohá práva, ale ne všichni se s tím smířili. Boj Čechů s Němci se rozšířil mnohdy i na Židy, kteří mluvili německy a přirozeně se tak přidali k německému etniku. Jako protiváha vzniklo českožidovské hnutí, které podporovalo asimilaci k češtině. Mnozí Židé se domnívali, že začleněním do jedné či druhé skupiny se na jejich židovství zapomeno. Nepočítali ovšem s tím, že se objeví moderní antisemitismus, který zasahoval nejen do národnostní a politické oblasti, ale projevil se též v hospodářství a bojkotu řady německých, ale i židovských podniků. Jeden takový se objevil v roce 1882 v časopise Hostinské listy, který byl namířen zejména proti Heřmanu Waldsteinovi a varoval „křesťanské“ sládky a hostinské slovy: „*Jest žádoucí, aby sami sládky v úvahu vzali jednání tak bezohledného škůdce, kterýž ne z povolání, nýbrž jen pomocí svého kapitálu jich stavu se přivtělil a kterýž chudsa hostinského z lačné hrabivosti živnosti zbavuje, aby na zříceninách štěstí svého skromného předchůdce svůj velkopřemyslnický podnik pojistil, při čemž ovšem dobře těží z chvalné pověsti, kterou tíž vyštvaný hostinský svému závodu dlouholetým přičiněním byl získal. Ostatně tento sládek a jemu podobní lidé nekřesťanští mohou zrovna tak býti nebezpeční pánům sládkům z povolání rozšiřováním okresu své působnosti.*“ Bohužel se nejednalo se o výjimečný útok či snahu o bojkot a druhého z bratrů, Sigmunda, to později vedlo k prodeji pivovaru. Jejich otec Wolf Waldstein se našťastí útoků nedožil, zemřel ve věku 71 let v pondělí 12. listopadu 1877.

Volby, čili boj o koryta

Vždy, když se přiblížily jakékoliv volby, začal nejen boj o voliče, ale zejména o podporu kandidátů. Volební systém platný v monarchii do roku 1907, kdy došlo k zavedení všeobecného volebního práva byl nerovnoměrný. Pomineme-li horní komoru Říšské rady tzv. Panskou sněmovnu, kde seděla dědičná šlechta, probíhaly volby do Poslanecké sněmovny přes volební kurie. Voliči byli rozděleni do skupin, které neměly stejnou váhu hlasů. Ta byla stanovena podle nerovného volebního práva na základě hlasu voličů a podle jejich příjmu z daní a majetku. Nešlo o vazbu na sociální třídy. Bohatý dělník mohl mít větší

Pohled od pivovaru Havlíčkovou ulicí na ještě stojící zámek, 1898

Dnešní náměstí bratří Synků s Národním domem, kolem roku 1900

váhu hlasu než chudý šlechtic. Kromě velkostatkářské kurie existovala ještě městská, venkovských obcí a od roku 1863 také samostatná kurie obchodníků a živnostenských komor. O ní měli zájem nejen sami podnikatelé, ale i politici, kteří potřebovali podporu bohatých podnikatelů s dostatečnou vahou hlasu. Tlak na „správnou“ volbu se nevyhnul ani Waldsteinům.

Politický nátlak se tehdy prováděl skrze denní tisk, kde se publikovaly volební statistiky se jmény jednotlivých voličů s údaji komu dali svůj hlas. V případě obchodníků to byla silná zbraň, která v krajním případě mohla vést až ke krachu jejich firmy.

Zajímavé byly volby 1881. Z jedenácti pražských sládků, patřících do průmyslové kurie, se sedm rozhodlo volit českou kandidátku, ostatní německou. Mnozí si za svoji volbu užili na veřejném praní českých novin, které je náležitě kritizovaly. V okolí Prahy byla podpora české kandidátky ještě větší, z dvanácti voličů byli pro německou pouze dva voliči a jeden, kníže Jan Adolf Schwarzenberg volby ignoroval. K unikátní konstelaci došlo v Nuslích. Heřman Waldstein se rozhodl podporovat českou, Sigmund Waldstein naopak německou kandidátku. Do jejich úvah nahlédnout nejde, ale zřejmě se pokusili zavděčit oběma táborům, aniž by někoho urazili. Vyhraněná podpora by nesvědčila jejich obchodům a na ty bylo nutné brát zřetel. Z Nuslí se stávalo jedno z dělnických předměstí Prahy, kde žilo mnoho Čechů a ti by rychle přešli k jinému pivovaru. Trvalou podporu vyjadřovali Waldsteinové také místnímu Sokolu. Sigmund byl dokonce sokolem zmiňován jako „bratr Valdštejn“. Třeba na šibřinky konané 13. února 1892 poskytl zdarma elektrický proud k osvětlení celé slavnosti.

Obtíže při podnikání

Mít pivovar, dokonce jeden z největších v Čechách, nebylo jednoduché. Kromě neustále technické inovace a jednání s hostinskými to znamenalo i řešit problémy se státní byrokracií. Firma W. Waldstein a synové vyhrála v lednu 1881 svůj spor s berní správou, která vyměřila Nuselskému strojnmu pivovaru za rok 1876 a 1877 daň z příjmu v nepřiměřené výši, proti které si Waldsteinové podali ihned stížnost. Ani berní správa, ani ministerstvo financí nevyhovělo jejich stížnostem a proto se obrátili na soud do Vídně, který 11. ledna 1881 rozhodl ve prospěch firmy a její stížnost shledal podstatnou. Výměry daní zrušil a nařídil nové řízení. Ani tehdy berní úřady nepostupoval bezchybně.

Pohled na Nuselský pivovar od Vinohrad, v pozadí věznice Pankrác, 1902

Větší noční můrou pro majitele pivovarů byla nová konkurence. Ani Nuselský pivovar nebyl těmto starostem ušetřen. Když vznikl Akcionářský pivovar na Smíchově, byla to pro něj velká rána, ale v době jeho zvětšování se dokázal přizpůsobit a byl ztratil část svých pozic, stále byl jedním z největších pivovarů v Praze. V roce 1885 se objevila první snaha o zřízení nového pivovaru na Královských Vinohradech. Na 7. července 1885 svolal výbor hostinského spolku Hostimil veřejnou schůzi, kde mělo dojít k poradě jak se hostinští mohou zapojit do zařízení nově plánovaného pivovaru. Paradoxně byl jeho iniciátorem kromě stavitele Aloise Bureše také velkostatkář Alois Procházka ml., tedy syn Aloise Prochasky, který prodal Waldsteinům Nuselský pivovar. Jeho bratr Karel od roku 1880 úspěšně vedl v sousedních Vršovicích zdejší pivovar a nyní se i starší bratr Alois chtěl na novém podniku podílet. V roce 1885 se vinohradský pivovar založit nepodařilo. Alois Procházka ml. později onemocněl a 10. ledna 1889 zemřel v Zemském ústavu pro choromyslné. Projekt Měšťanského pivovaru na Královských Vinohradech se jen odložil a k jeho založení došlo v roce 1893.

Kachna po anglicku

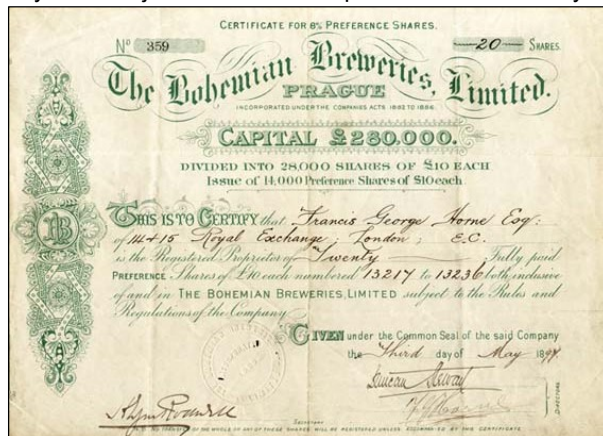
Waldsteinové nebyli ušetřeni ani novinových útoků. Jedním z nich byla zpráva převzatá 17. července 1889 pražskými deniky z Vídeňských listů o údajném prodeji pivovaru. Podle zprávy byla právě ukončena jednání o koupi Nuselského pivovaru anglickými kapitalisty za údajnou cenu 1,300.000 zl. O pivovar projevil zájem i německý kapitál, který nabídl 1,200.000 zl. Angličané prý plánují v Praze a okolí zakoupit ještě několik dalších pivovarů a za tím účelem byla zřízena v Anglii nová akciová společnost. Pravdou je, že neexistují žádné doklady, zda případná jednání o prodeji Nuselského pivovaru opravdu neprobíhala, výsledek, ale jistý je, pivovar na prodej nebyl. Přesto zpráva nebyla kachnou.

V Londýně byla opravdu založena 13. června 1889 společnost The Bohemian Breweries, Limited se základním kapitálem ve výši 280 000 liber rozděleným do 28.000 akcií po 10 librách, z poloviny v prioritních akciích. Společnost zakoupila pivovar v Libni, Práčích a pivovar u Štajgrů ve Vodíčkově ulici. Firma, ale vznikla čistě na spekulacních základech. V roce 1899 na ní byl uvalen konkurs a poté došlo k prodeji pivovarů a firma likvidovala. Původně měli Angličané zájem i o Měšťanský pivovar v Plzni, za který nabízeli neuvěřitelných 25.200.000 zl., ale nabídka byla odmítnuta, kdo ví jak by to dopadlo.

Jediný majitel

Heřman Waldstein zemřel v pátek 6. února 1891 ve věku 53 let. Jeho bratr Sigmund odkoupil 31. ledna 1893 od Heřmanových dědiců podíl na pivovaru a stal se jeho jediným majitelem. V srpnu požádal o nové živnosti na své jméno, přestože název firmy nezměnil.

Sigmund se rozhodl pivovar výrazně rozšířit. V roce 1892 se v něm vyrobilo 103.000 hl a pivovar byl stále čtvrtým největším v Čechách, ale přesto chtěl zvýšit jeho kapacitu. V roce 1893 přistavěl nové varny a zdvojnásobil výrobní kapacitu. V rámci svého hesla o moderní výrobě, nechal zařídit vlastní zimotvorné stroje, které vyráběly umělý led. Na živnostenské oddělení žádal o souhlas 23. srpna a už 15. září 1893 mu bylo povoleno jejich zařízení v budově při pivovarské zahradě.

Prioritní akcie The Bohemian Breweries, Ltd., 1897 (E4574)

Živnostenské oprávnění ze dne 28. srpna 1893 (SOA Praha)

Přes neustálou modernizaci a zvyšování výstavu piva se Waldstein potýkal i s jinými problémy. Kromě antisemitských nářeků a útoků to byly i problémy s dělnictvem. Kupříkladu v úterý 21. ledna 1896 zastavilo 16 sladovnických pomocníků v pivovaru veškerou svoji práci, poněvadž nebylo vyhověno jejich požadavkům. Odešli ihned z pivovaru, protože existovala mezi sládkem a jeho pomocníky úmluva, že obě strany mohou dát okamžitou výpověď. Zpráva sice neuvádí důvody proč se sladovníci rozhodli okamžitě odejít, ale lze se domnívat, že se jednalo o platové nebo pracovní otázky.

Životní předěl nebo obavy z konkurence

Sigmund Waldstein oslavil v červenci 1896 životní jubileum, padesátiny. Mnozí uvažují o svém dosavadním životě a bilancují. Měl tři děti, ale žádný z potomků neměl vztah k pivovaru. Ten mu sice zatím výtečně prosperoval, dokonce zvyšoval svůj výstav, jenže na druhé misce vah byly existenční starosti, které den ode dne narůstaly. To vše ho vedlo k rozhodnutí pivovar prodat.

Prodej nuselského piva byl stále náročnější a jeho produkci ohrožovalo více faktorů. Dosavadní konkurenci smíchovského pivovaru zvětšil v roce 1893 nově postavený Měšťanský pivovar na Král. Vinohradech a v roce 1895 První pražský měšťanský pivovar v Holešovicích, který dokázal v sezóně 1897/98 vyrobit 113.152 hl piva, tedy jen o asi 5.000 hl méně než Nusle. Takové množství piva se přirozeně muselo na trhu někde uplatnit a staré zavedené pivovary byly stále atakovány snahou o vznik nových pivovarů. Existovaly plány na vznik velkého pivovaru na Žižkově nebo v Karlíně. Vznikly dokonce první návrhy, došlo i k úpisu akcií, ale k postavení naštěstí ne. Pražští hostinští chtěli dlouhé roky svůj pivovar a o různé podniky léta usilovali. Vznik akciových společností byl pro ně šancí, ale akcie zpravidla upsali velcí podnikatelé a hospodští měli jen malé podíly. Dalším projektem, kde se měli pražští hostinští účastnit byl vznik Společenského pivovaru pražských sládků v Braníku, založený v roce 1899, kam se jim ale podařilo proniknout až v roce 1914.

Kdyby zůstal jen u otázek konkurenčních, snad by při své šikovnosti, dokázal Waldstein odolat a úspěšně čelit situaci. Měl ale další problémy. Jedním z nich byl problém s vodou. Pivovar měl sice vlastní studny, ale ty již dávno nedostačovaly na produkci. Z Botiče bral pivovar jen užitkovou vodu, protože v té době byl potok spíše špinavou stokou, často zmiňovanou v tisku, kde zpravidla autor litoval obyvatele žijící okolo jeho toku. Vedle pivovaru stála továrna na mýdla a svíčky Františka Holoubka, která svým zápachem z výroby tuků čistotě okolí nepřidala. Zdrojem vody pro pivovar musel být obecní vodovod připojený z Královských Vinohrad. Pivovar ho mohl využít, protože z části ležel v jejich katastru. Obě obce, Nusle i Vinohrady měly o pivovar zájem, protože z jeho produkce dostávaly místně příslušné daně. Nusle se mnohokrát snažily o posun hranic katastru, ale nikdy s nabídkou neuspěly. Vinohrady měly tedy dlouhodobý zájem na rozvoji i produkci Nuselského pivovaru, tedy až do doby než vznikl Měšťanský pivovar na Král. Vinohradech, který byl silně provázaný s lidmi z radnice. Rázem se ve Vinohradských listech začaly objevovat drobné články, které vychvalovaly vinohradské pivo, někdy až očividně nekriticky, a často i na úkor nuselského. Waldstein začal pociťovat tvrdý konkurenční boj, ke kterému se přidal i antisemitismus.

Vznik nových protizidovských a protiněmeckých nálad vedl k nárůstu hesel typu „svůj k svému“ a výzvám k bojkotu piva, které bylo německé či židovské. Sítil tlak na hostinské tak i spotřebitele, aby takové pivo nečepovali, resp. nepili. Nuselský pivovar začal snižovat svůj výstav, ale zatím nešlo o dramatický výkyv. Až když se opět objevila myšlenka na vznik dalšího nového pivovaru v Braníku, uzrála v něm rozhodnutí pivovar prodat. To ještě netušil, že ty nejhorší útoky proti jeho osobě a jeho pivovaru teprve přijdou.

Prodej pivovaru

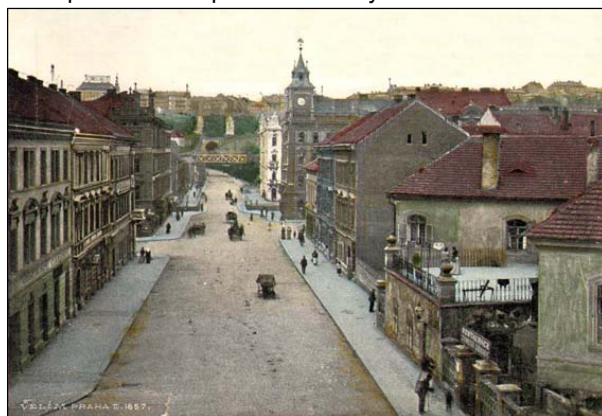
Sigmund Waldstein začal hledat kupce. Jenže bojkot nuselského piva a nálepka židovského pivovaru nebyla pro nacionálně zaměřené kupce nejlepší referencí. Pro privátního investora byla částka opravdu vysoká a proto se Waldstein obrátil na banky. Přesné zprávy o jednání se nedochovaly a tak můžeme čerpat jen z dobového tisku. Údajně se měl nejprve obrátit na německé bankéře, kteří mu dali nabídku dva miliony zlatých. Zdali mu to připadalo málo nebo nakonec nechtěl svůj pivovar prodat Němcům není zřejmé, ale nabídku prý odmítl. Ani další z nabídek prý nepadla na úrodnou půdu. Až údajně ta třetí, kterou mu dala pražská filiálka Úvěrní banky v Kolíně, byla pro něj zajímavá.

Úvěrní banka v Kolíně vznikla v roce 1870 a jako malá regionální banka. Až v roce 1896 založila filiálku v Praze, která výrazně zvýšila bankovní obchody a změnila banku z regionální na celostátní úroveň. V roce 1900 přenesla banka své sídlo do Prahy a přejmenovala se na Pražskou úvěrní banku. O změnu i o založení pražské filiálky měl asi největší zásluhu tehdejší její ředitel Julius Veselý.

Julius Veselý se narodil v úterý 28. dubna 1852 v Nasavrkách. Po studium na reálce a obchodní akademii nastoupil do Měšťanského pivovaru v Plzni, odkud v roce 1875 přešel do kolínské banky, kde se stal v roce 1880 jejím ředitelem. Za své zásluhy v oblasti hospodářství dostal řád Františka Josefa. V roce 1908 obdržel řád železné koruny III. třídy. Zřejmě to byl on, kdo inicioval jednání s Waldsteinem a dal mu nabídku převzetí pivovaru.

Banka, založením filiálky v Praze, začala provádět řadu riskantních operací a také začala s přeměnou firem na akciové společnosti. Nuselský pivovar byl teprve druhou firmou, kterou banka přeměnila. První byl v roce 1896 Akciový cukrovar v Karlově u Svojišic. Jednání banky s Waldsteinem probíhala tajně od jara 1897. Banka ve snaze uspět a získat prvenství v jednání údajně vyslala své zástupce za Waldsteinem, který byl zrovna v lázních.

První informace o uzavřené dohodě mezi bankou a Waldsteinem o prodeji, resp. převzetí pivovaru do rukou nové akciové společnosti byly zveřejněny v neděli 30. května 1897. Po vydání této zprávy se teprve strhla ta pravá řež, která tepala nejen do Žida Waldsteina, ale i do banky. Celá kampaň okolo prodeje a úpisu akcií trvala několik týdnů a mnohé známé osobnosti ukázala v jiném světle, než jak je dnes známe. I v roce 1897 platilo, že osobní zájmy mohou ovlivnit i veřejné mínění.

Nusle od zámku k pivovaru, vpravo hospoda na Zámecké, 1902

Palác Pražské úvěrní banky v ulici 28. října, 1903 (P2218)

Odhad ceny pivovaru a odhadci

Teprve 15. června 1897 zveřejnila banka odhad oceňující pivovar. Podíleli se na něm čtyři znalci jmenovaní okresním soudem na Král. Vinohradech, kteří zkoumali cenu budov, pozemků a celé vybavení pivovaru. V oboru pivovarském byli jmenováni znalci Adolf Bayer, sládek Měšťanského pivovaru v Plzni a František Chodounský, ředitel Výzkumného ústavu pro průmysl pivovarský v Praze. Pro ocenění nemovitostí byli jmenováni František Červenka, stavitel v Holešovicích a Josef Blecha architekt a stavitel v Karlíně. Jednotlivé části ocenění pak spojili do posudku, který stanovil cenu budov, pozemků, strojního vybavení, sudoviny a veškerého příslušenství na částku 1,782.883,28 zl. Do ceny, ale nebyla zahrnuta hodnota firmy, její ziskovost, zavedená značka, tedy cena podniku.

Odhad ovšem nepotvrdil kapacitu pivovaru. Ten byl sice schopen teoreticky vyrobit až 270.000 hl piva ročně, ovšem sladovna a spilky měly kapacitu pouze do 200.000 hl a sklepy mohly pojmut dokonce jen 135.000 hl, ovšem malou úpravou lednic by snadno dosáhly oněch dvou set tisíc. Podle odhadu znalců by při konstantní výrobě asi 116.000 hl piva byla cena pivovaru 1,780.000 zl a sladovny produkující nad rámec vlastní spotřeby asi 100 vagonů sladu na částku 125.000 zl., celkem tedy 1,905.000 zl. Znalecký posudek dospěl jednoznačně k tomu, že 1,750.000 zl., které měl Sigmund Waldstein dostat za svůj pivovar je pro akcionáře výhodnou cenou. Waldstein se navíc uvolil, že z uvedené částky ponechá 500.000 zl. nevyplacených pět let při úročení 4½ % p.a. jako hypotekární zajištění. Díky tomu bohatě postačoval ohlášený základní kapitál ve výši 1,500.000 zl., ze kterého 1,250.000 zl. připadlo na zaplacení pivovaru a 250.000 zl. jako počáteční provozní kapitál. Pivovar mohl začít akcionářům vydělávat peníze. Jediné co zbývalo bylo odstranit z myšlení veřejnosti nálepku židovského piva a dosažení lepší odbytové prosperity.

Poslední bitva antisemitů

Ve dnech 21. června až 26. června 1897 bylo vyhlášeno upisování akcií. Na první den úpisu akcií, pondělí 21. června 1897, svolali antisemité ze spolku Národní obrana veřejnou schůzi do Národního domu na Vinohradech pod názvem „Nuselský pivovar a český kapitál“. Všichni čekali, že schůze vyzní proti úpisu akcií, ale už první řečníci podporovali koupi pivovaru ze židovských rukou s tím, že podnik konečně přejde do těch českých. Přítomní se rozdělili na dva tábory, které začaly mezi sebou tak prudkou debatu, že přítomný vládní komisař nařídil bouřlivou schůzi okamžitě rozpustit. Mezi aktivními řečníky byl třeba poslanec JUDr. Karel Baxa, pozdější pražský primátor. Proti vychvalování obchodu i celého pivovaru se ostře postavil jediný řečník, tím byl Alois Rašín, který označil slova svých předřečníků za chvalozpěvy předepsané bankou a naznačil dokonce podplacení některých členů. Narážel nejen na členy spolku, kteří se nechali názorově ovlivnit, ale také na stavitele Blechu, který byl současně členem správní rady Úvěrní banky v Kolíně a měl tedy na ocenění jistý zájem.

Celá štvavá aféra okolo úpisu akcií Nuselského pivovaru měla tři příčiny. Kromě špatného načasování jednotlivých kroků bankou, tedy zveřejnění informací, posudku a termínů úpisu zde hrál roli také český hospodářský antisemitismus, který ovlivnil řadu lidí, jenž pak na veřejných setkáních měli předem vytvořený názor a schůze dopadly jak dopadly. Tím třetím faktorem, ale byl obecný strach z nové konkurence akciového pivovaru. Proti pivovaru, který patří jednotlivci, notabene Židovi, se dobře útočí. Silná akciová společnost složená z řady představitelů má silnější kalibr a nelze ji jen tak odstavit. Toho si byli vědomi jak v ostatních pivovarech tak zejména ve Vinohradských listech. Významnou roli totiž hráli i osobní zájmy. Když vznikl vinohradský pivovar, proti nuselskému se prakticky nic nepsalo. Zveřejněním informace o jeho prodeji a akcionování se začali jeho majitelé obávat a vydavatel listů, Jan Matěj Balák jim pomohl. Měl s kolínskou bankou nevyřízené účty. Kdysi byl redaktorem Kolínských novin, ale nepohodl se s místními, kteří měli svůj hlas v bance i na radnici a Kolín musel opustit. Brojením proti celé transakci, za kterou stála právě Úvěrní banka v Kolíně jim vrátil vše i s úroky.

Bouřlivé diskuze i několik týdnů trvající novinové články s antisemitským postojem skončily, když banka oznámila úspěšný úpis všech akcií a bylo jisté, že nová společnost bude ustavena. V této aféře se smočilo až příliš veřejně známých osobností. V kontextu doby je nutné zmínit, že vše se odehrálo jen dva roky před Hilsneriádou, která byla vyvrcholením antisemitských nálad na přelomu století.

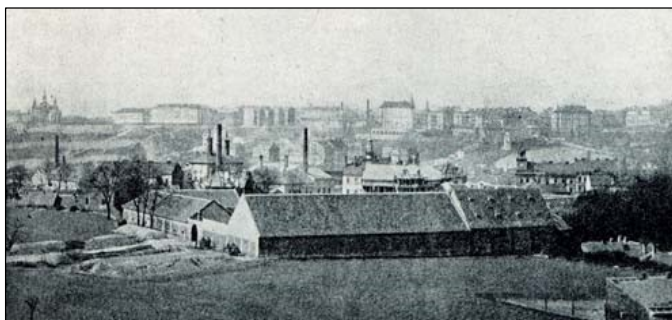
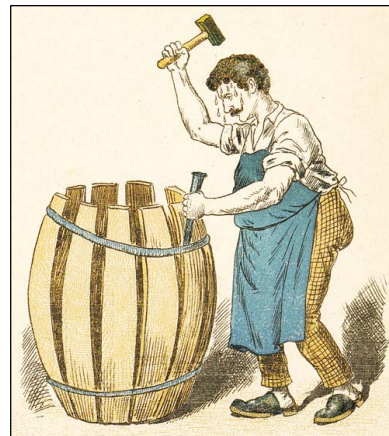
Kdo ví, jak by prodej židovského pivovaru dopadl během takové bouře. Bohužel i to je dokladem doby, kterou mnozí považují dodnes za idylickou dobu staré monarchie.

Radikální listy, které jako odpovědný redaktor vedl Alois Rašín, se ještě po této schůzi věnovali celé otázce. K tématu Nuselského pivovaru se Rašín vrátil ještě v roce 1904, kdy se postavil proti bilanci sestavené Pražskou úvěrní bankou a napadl její účelově vykázané činnosti, které sloužily k vylepšení jejího obrazu a zejména ředitele Veselého, který kdysi býval dokonce Rašínovým přítelem. Konkurenční noviny Rašínovi rychle připomenuly jeho dřívější podporu a agitaci pro převzetí pivovaru do českých rukou. Radikální listy, které vedl se totiž otevřeně hlásily i antisemitismu, ovšem ne k primitivnímu, spíše o jakousi formu „bezžidovství“, která měla vytěsnit Židy, ale přirozeně i Němce z mnoha podniků. Přeměna židovského podniku na českou akciovou společnost proto z počátku vřele vítaly. Teprve na oné schůzi 21. června 1897 se na poslední chvíli, kdy už prakticky bylo vše rozhodnuto, postavil proti celé akci.

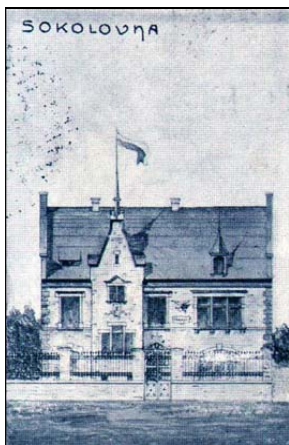
Pravdou bylo to co tvrdili mnozí už v roce 1897, že pivovar je předražen. Waldsteinovi se opravdu podařilo prodat pivovar rychle a za velmi výhodných podmínek, dříve než se jeho výsledky viditelně zhoršily. Čeští investoři byli vehnáni do ztrátové investice, což se projevilo v roce 1906, kdy došlo ke snížení kapitálu. Nuselský pivovar již nikdy nepřekonal své výsledky z konce 19. století, ale příčinou bylo více faktorů, včetně vzniku dalších pivovarů a také obecného poklesu spotřeby.

Nuselský pivovar z Nových sadů, kde je dnes divadlo, 1900 (T0021)

Nuselský dvůr z dnešní Táborské ulice, komíny patří k pivovaru, 1900

Sokolovna v Nuslí, 1899

Akt založení

Tisková kampaň stále dobíhala, ale už slábla. Přesto se třeba Česká dělnická listy otevřely o Waldsteina, který je prodejem pivovaru už za vodou a odmítl nyní finančně přispět na stavbu první vlastní tělocvičny nuselského Sokola. Už prý Sokoly nepotřebuje. Článek narážel na jeho dřívější podporu, zejména to, že v prostorách pivovaru kdysi poskytl Sokolům dočasně azyl, když přišli o své pronajaté prostory a vlastní tělocvičnu neměli. V místnostech pivovarské restaurace tak našli své zázemí. Jenže se zdálo, že svoji dřívější podporu opravdu vyjadřoval jen proto, aby mu šly dobře obchody, ale co je na tom špatného. Každý se stará o své zájmy.

Po provedené subskripci, tedy úpisu akcií, začala banka připravovat faktické kroky směřující k založení společnosti. Po úpisu akcií se banka od veřejnosti odmlčela. To jí bylo opět vytýkáno, protože nikde neuváděla, kdo se vlastně stal akcionářem pivovaru, tedy kolik akcií vlastní Češi, Němci nebo kolik akcií má v rukou původní židovský majitel Sigmund Waldstein.

Právní stránku věci byl pověřen vyřídit advokát JUDr. Zdeněk Strobach, který vypracoval znění stanov, které předložil do Vídně ke schválení. C.k. ministerstvo vnitra ve Vídni schválilo jejich znění 19. října 1897 a poté je 13. listopadu 1897 schválilo i pražské místodržitelství. Nyní už zbývalo jen aby upisovatelé doplatili jimi upsané akcie a došlo k jejich svolání.

Před konání valné hromady se ještě dostavil notář JUDr. Adolf Zahradník do prostor pražské filiálky Úvěrní banky v Kolíně, kde 24. listopadu 1897 o jedenácté hodině dopoledne ověřil, že

v hlavní účetní knize filiálky jsou zaneseny všechny doplacené akcie, tedy celý kapitál 1,500.000 zlatých. Následnému konání shromáždění akcionářů už nic nebránilo. Ustavující valná hromada byla svolána na neděli 28. listopadu 1897 v 10:30 hod. do místností Burzy pro zboží a cenné papíry v budově Zemské banky v ulici Na Příkopě č.p. 858. Dostavilo se osobně 69 upisovatelů, kteří upsali 1.839 akcií tj. 366 hlasů a zároveň zastupovali v plné moci dalších 76 osob s 2.380 akciemi tj. 473 hlasy. Celková usnášeníschopnost byla 4.219 akcií tj. 70,32% základního kapitálu.

Po zahájení valné hromady byly přečteny a schváleny stanovy a zvoleni první členové správní rady. Těch mělo být podle stanov celkem devět. Z nich přinejmenším čtyři byli spojeni přímo s Úvěrní bankou v Kolíně, jako členové její správní rady a mnoho z nich bylo i velkoakcionáři pivovaru. Do správní rady pivovaru byl zvolen jako její předseda Josef Blecha, stavitel v Karlíně. Za další členy Josef Friedländer, majitel realit a syn prvního vinohradského starosty, dále Julius Veselý, ředitel Úvěrní banky, JUDr. Zdeněk Strobach, advokát. Členem se stal též Jaroslav Mužík, starosta Nuslí, Dr. Milan Nevole, majitel chemické laboratoře v Praze. Mezi zvolenými byl i Antonín Šiřišť, hostinský, který vášnivě podporoval vznik akciového pivovaru a byl jedním z aktivních řečníků na schůzi hostinských na Žofíně. Správní radu pak ještě doplnil Bedřich Noltsch, velkostatkář v Praze a Bohumil Ryšánek, velkoobchodník v Kamýku.

Všichni členové správní rady měli určitý počet akcií, celkem 760 ks tj. 12,67%, ale největší podíl měli lidé spojení s Úvěrní bankou v Kolíně a to jak přímo členové její správní rady nebo jejich příbuzní, celkem ovládali přímo nejméně 2.137 ks tj. 35,62%, nad dalšími akciemi měli plnou moc. Údaje o počtech vlastněných akcií je v tabulce.

V levé části jsou osoby spojené s bankou,

v pravé pak ostatní významnější akcionáři. Mezi nimi najdeme např. majitele a vydavatele Pivovarských listů Karla Tillera, sládku Waldsteina pivovaru Františka Tesaře či správce a účetního pivovaru Rudolfa Poppera. Největším nebankovním akcionářem byl Waldsteinův švagr JUDr. Jindřich Feitis. Sám Sigmund Waldstein neměl oficiálně žádné akcie, alespoň podle listiny přítomných, ale přesto byl na valné hromadě přítomen. Vilém Götzl mu ze svých akcií dal plnou moc na 413 ks akcií tj. 6,88%. Zda to byly akcie, které musel Waldstein koupit jako neupsané se nedozvíme. Po štvavé aféře však ani on sám, ani banka neměli určitě zájem zveřejnit, že „Žid Waldstein“ je stále spoluvlastníkem pivovaru. To by obchodům neprospělo. Půjčování částí akcií jiným osobám bylo u akcií na doručitele běžné, jak už jsme v mnoha předchozích článcích uvedli. Sama prezenční listina nedokazuje ani to, že část akcií vlastnila přímo Úvěrní banka, ale další vývoj jí jako akcionáře prokáže. To, že Nuselský pivovar patřil od této chvíle do gesce banky nebylo pochyb a byl jedním z kmenových podniků jejího impéria.

Po skončení valné hromady, kdy došlo k ustavení celé společnosti, byl 1. prosince 1897 podepsán a podán návrh na zápis firmy do obchodního rejstříku a v pondělí 6. prosince 1897 byla firma znějící „Akciový pivovar v Nuslí u Prahy“ zapsána. Začala se tak psát nová éra Nuselského pivovaru.

Na ustavující valné hromadě pronesl Julius Veselý projev k akcionářům s očekáváním zlepšení výsledků s tím „že dřívější číslce výroby bude opět dosažena a možná i překročena“. Věděl dobře o problémech pivovaru, už když ho kupoval, ale nikdy to veřejně nepříznal. Věřil ve zlepšení, ale toho se pivovar při svém zrodu nedočkal, právě naopak. V den konání ustavující valné hromady podala Badeniho vláda ve Vídni demisi. Důvodem byla jazyková nařízení přijatá vládou, která na úřadech v Čechách a na Moravě měla zrovnoprávnit češtinu s němčinou. Němečtí poslanci začali v parlamentu obstrukce a došlo i na rvačky. Ty se přenesly rychle do ulic. Ve Vídni vedle policie muselo zasáhnout i vojsko. V Praze vypukly tzv. prosincové události, tedy protiněmecké a protizidovské bouře a bylo vyhlášeno stanné právo. V jeho důsledku musely hostince uzavírat v 9 hod. večer, čímž v listopadu a prosinci 1897 klesla spotřeba, ale i výroba piva ve všech pivovarech včetně Nuslí.

Pozvání
k ustavující valné hromadě společnosti pod firmou:
„Akciový pivovar v Nuslí u Prahy“,
která konati se bude
dne 28. listopadu 1897 o 10^h, hod. dopol.
v místnostech burzy pro zboží a cenné papíry (palác Zemské banky vedoucí z ulice Nekánský) s následujícím
pořadem jednání:
1. Ustanení o ustavení akciové společnosti pod firmou: „Akciový pivovar v Nuslí u Prahy“ na základě stanov vys. c. k. vládou schválených.
2. Volba 9 členů správní rady a 3 revisorů účtů.
3. Ustanení o zápisové listině pivovaru a skladový č. p. 7 a 10 v Nuslí s příslušnými pozemky a nemovitostmi ve smyslu § 1. stanov.
Úvěrní banka v Kolíně filiálka v Praze.
JUDr. Václav Radimský m. p. Josef Blecha m. p.
Poznámka: § 13 stanov: Držiteli akcií přísluší za každých pět akcií jeden hlas. Pp. Kdo z přítomných upisovatelů ustavující valné hromady této zúčastní se hodí, radí se sobě vyzvinnosti dotýknoucí legitimaci nejdele do 27. listopadu 1897 u „Úvěrní banky v Kolíně filiálky v Praze.“ 487

Pozvání k ustavující valné hromadě, Pražské noviny, 1897

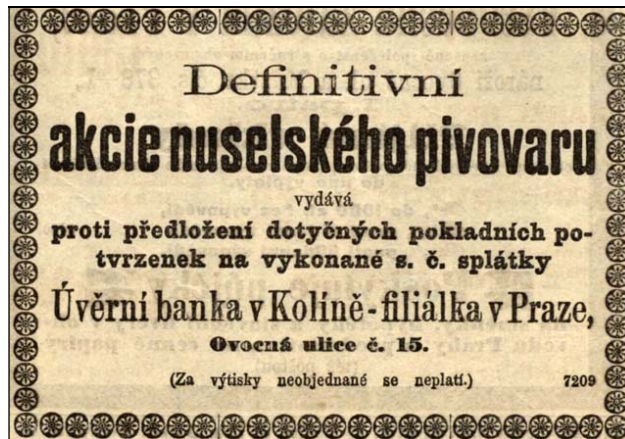
Akcionář	akcií	podíl %
Vilém Götzl	613	10,22
Jan Votruba	314	5,23
Julius Veselý	240	4,00
Jindřich Battista	225	3,75
Bohuslav Friedländer	203	3,38
JUDr. Václav Radimský	150	2,50
Josef Blecha	150	2,50
Josef Friedländer	140	2,33
JUDr. Zdeněk Strobach	50	0,83
Jan Szalatnay	32	0,53
Jan Radimský	20	0,33

Akcionář	akcií	podíl %
Dr. Jindřich Feitis	200	3,33
Bedřich Fuchs	100	1,67
Dr. Milan Nevole	100	1,67
Karel Tiller	100	1,67
Eman Leiner	75	1,25
Rudolf Popper	30	0,50
Bedřich Noltsch	25	0,42
František Tesař	25	0,42
Jaroslav Mužík	25	0,42
Antonín Šiřišť	20	0,33
Václav Štěpánek	20	0,33

Nuselský akciový pivovar ze sadů u divadla „Fidlovačky“, 1905 (T2147)

Oznámení v Národních listech 5. 3. 1898 o vytištění akcií, 1898

Účetní poměry pivovaru

Spěch, který se dal vysledovat, ohledně prodeje Waldsteinova pivovaru měl možná nejen důvody, které již byly uvedeny, ale možná i důvody ryze praktické a tím byl účetní hospodářský rok. Už v roce 1869, když si Wolf Waldstein a jeho syn Hermann pronajímali Nuselský pivovar od Aloise Prochasky, platila jejich smlouva od 1. listopadu, od kterého také vedli své hospodaření. Nebylo to nic neobvyklého, vždyť se i statistické údaje výroby piva uváděly v tzv. vojenském roku, tedy vždy od 1. listopadu do 31. října. Hospodářský, tehdy tzv. správní rok tedy nebyl stejný s rokem kalendářním. A to samé se událo při založení Akciového pivovaru v Nuslích u Prahy. Správní rok byl stanoven počínaje 1. zářím 1897, od kdy měli již akcionáři právo na dividendu, přestože povolení společnosti bylo dáno až v listopadu a zápis až v prosinci. V té souvislosti je zajímavé datum emise. Na všech akciích I. emise je dáno 1. ledna 1898 a je vždy psáno rukou. Jako by zakladatelé neměli tušení, jaké datum bude to správné. To by vedlo k domněnce, že akcie byly vytištěny ještě před ustavením společnosti, ale to by banka zjevně neriskovala. Inzerát oznamující definitivní vydání akcií za dočasné stvrzenky, ale vyšlo až 5. března 1898, tedy tři měsíce po vzniku společnosti. Nejpravděpodobnější verze bude ta, že akcie se připravovaly během listopadu, tedy po schválení stanov, kde je mj. i text akcie uveden. Příprava a tisk proběhly asi na začátku roku a pak zbývalo všechny akcie ručně podepsat. Bylo jich šest tisíc, takže to také zabralo nějaký čas, ale pánové ze správní rady si jednotlivé akcie rozdělili mezi sebou a tak na každé existuje jiná sada podpisů.

To však akcionáře až tak nezajímalo. Pro ně byla nejzajímavější zprávou dividendu, kterou mohou na své akcie dostat. Za první správní rok 1897/1898 byla vyplacena částka 10 zl., resp. 20 K na akcii, tj. 4% p.a. Na dlouhé roky to byla poslední dividendu. Další se vyplácela až za správní rok 1908/1909 ve výši 15 K. Poté se už výplaty staly každoročními.

Pivovar dělá sládek

Za každým uvařeným pivem stojí jeho sládek. To je ta klíčová osoba, která ovlivňuje chuť a kvalitu piva. Dobrý sládek je pro každý pivovar požehnáním a toho si byli všichni majitelé pivovaru vědomí. V Nuselském pivovaru se v letech 1874-1950 vystřídal deset sládků. Tím prvním byl Josef Klement, který v Nuslích působil v letech 1874-1876. Po něm přišel Karel Dušánek, sládkující v letech 1876-1878.

Klíčovým se pro Nuselský pivovar stal František Tesař. Narodil se ve čtvrtek 1. května 1851 v Plzni, kde se vyučil svému řemeslu. Prošel řadu pivovarů v Evropě. V roce 1881 přišel do Nusl, kde působil plných 26 let. S jeho jménem se pojí vzrůst výroby piva a vlastně to nejproduktivnější období Nusl. Byl uznávaným mezi odborníky i veřejností. Stal se členem místního zastupitelstva i rady obce. Byl také volen mezi porotce Zemského trestního soudu v Praze. Bylo proto nespornou výhodou nově vzniklého Akciového pivovaru v Nuslích, že se podařilo Tesaře získat i pro nový podnik, což Úvěrní banka ve svých materiálech i prospektu pro akcionáře neopomněla zdůraznit. Tesař se stal v letech 1902-1906 vrchním sládkem a jako ředitel pivovaru působil v letech 1903-1907, kdy měl i právo samostatné prokury. Poté odešel do Lannerova parostrojího pivovaru v Košířích, kde byl až do své smrti 9. ledna 1922.

S Nuselským pivovarem je spojeno i druhé jméno František Tesař, jde o Tesařova syna. Narodil se v roce 1872, vyučil se v Nuslích a v letech 1901-1903 tu pracoval jako sládek. Odešel, ale před otcem. V roce 1906 působili na pozici sládků hned dvě osoby. Prvním byl Ing. Bedřich Drchkovský, který přešel z pivovaru Pšovka u Mělníka. V Nuslích dělal pouhý rok a byl zde sládkem a technickým ředitelem. Opravdu dlouholetým se stal až druhý sládek, Jan Kubásek, Do Nusl přišel, když mu bylo 39 let. Narodil se 19. listopadu 1867 v Poříčí nad Sázavou, ale o jeho dalších působeních nevíme. V Nuslích pracoval až do roku 1921, kdy odešel do výslužby. Zemřel 2. července 1934 v Praze.

Po Kubáskovi sládkoval Maxmilian Skála. Narodil se v úterý 18. října 1881 ve Střelských Hořticích. Vyučil se v pivovaru a sladovně Právovářečného měšťanstva v Písku, kde byl v letech 1917-1920 sládkem. V roce 1921 odešel do pivovaru v Horní Krč (Pragovar), kde byl nejen sládkem, ale i ředitelem, ovšem pouze rok. Od roku 1922 nastoupil jako sládek do Nusl, kde vydržel do roku 1924, kdy se odstěhoval do Hradce Králové a nastoupil jako sládek v pivovaru Právovářečného měšťanstva v Hradci Králové. Kde pracoval až do roku 1940, kdy odešel na odpočinek a odstěhoval se zpět do Prahy. Zemřel 11. ledna 1943.

Skálu nahradil Ing. Viktor František Konečný, ale k němu se ještě dostaneme.

Kupón č. 1 na dividendy za správní rok 1897/98 (SOA Praha)

Maxmilian Skála (1881-1943)

Akcionář	1897	1900	1901	1902	1903
Jindřich Battista	225	445	0	0	0
Josef Blecha	150	95	0	0	0
Dr. Bedřich Dlabač	10	45	0	65	10
Josef Friedländer	203	300	310	530	481
Bedřich Fuchs	100	140	0	120	0
Vilém Götzl	613	225	200	0	200
Eduard Krammer	0	395	559	0	0
Richard Machotka	9	69	61	166	255
Jaroslav Mužík	25	25	80	10	30
Dr. Milan Nevole	100	135	220	0	40
Bedřich Noltsch	25	201	125	25	0
Bohumil Ryšánek	10	65	120	415	20
Bohumír Staněk	0	50	343	42	0
JUDr. Zdeněk Strobach	50	75	175	425	275
Václav Štěpánek	20	97	57	62	72
František Tesař	25	25	25	65	65
Karel Tiller	100	0	0	100	0
Julius Veselý	240	432	361	672	895
	1 905	2 819	2 636	2 697	2 343

První roky v novém století

Několik měsíců po vzniku firmy, 25. května 1898, došlo na udělení prokury. První, kdo prokuru obdržel, byl řídicí sládek František Tesař. Pro splnění výroby musel mít volnou ruku při nákupu surovin a pro různá obchodní jednání.

Správní rada se průběžně měnila. Volební období každého člena bylo tři roky a každoročně se obměňovala třetina z nich s tím, že mohli být znovu zvoleni. Za člena mohl být volen jen ten, kdo byl akcionářem. I to byl jeden z důvodů, proč při konání valných hromad nebyla uvedena jako akcionář Pražská úvěrní banka, ale výhradně osoby s ní spojené. Banka ve skutečnosti držela podstatný balík akcií ve svém majetku. Důkazem jsou i rozdílné počty akcií připisované jednotlivým osobám uvedeným v prezenční listině příslušné valné hromady. Akcie pivovaru nebyly na žádném veřejném trhu a přestože zněly na doručitele, nebylo snadné je koupit. Hlavním problémem by byly peníze. Hodnota jedné akcie byla 500 K, a to byly velké peníze. Pro porovnání, v roce 1903 byl měsíční plat zaměstnance státních drah VI. platové třídy 42 K a to při až 16 hod. pracovní době. Dobrý bednář v pivovaru měl okolo 70 K měsíčně, k tomu byt a pivo. Příkladem Josef Friedländer přestože byl majitel realit si nemohl dovolit mezi roky 1901-1902 koupit 220 akcií v ceně 110.000 K, nemluvě o jiných. Je tedy jednoznačné, že akcie

patřily z větší části bance a ta je jednotlivým lidem propůjčovala podle možností a jejich účasti na konání hromady. Rovněž se tím vysvětluje proč někdo akcie měl a druhý rok ne. Část akcií jim sice mohla patřit, ale šlo spíše o jednotky či desítky kusů. Přehled o pohybu akcií v jednotlivých letech na počátku století mezi uvedenými akcionáři dokládá výše uvedená tabulka.

Změny probíhaly i na postech členů správní rady. První změna přišla už v roce 1899, kdy odstoupil Antonín Šiříšťa a místo něj byl zvolen bývalý sládek knížecího pivovaru ve Zlonicích Jaroslav Němec. V roce 1902 byl vymazán i on a za něj zvolen Václav Štěpánek mladší, který se stal později dlouholetým ředitelem pivovaru.

Změny ve správní radě si vynutily též okolnosti. V roce 1900 byl místo zemřelého Josefa Blechy zvolen Bohumír Staněk, bývalý sládek v Petrovicích, ovšem i ten v roce 1903 zemřel. Byl po Blechovi druhým předsedou správní rady. Nahradil ho Vincenc Götzl, velkostatkář a společník firmy Fr. Odkolek v Praze. Štěpánek i Götzl se stali na dlouhé roky lidmi spojenými s Nuselským pivovarem a ještě o nich bude řeč.

Správní rada řešila v prvním desetiletí existence akciové společnosti běžnou agendu související nejen s výrobou piva. V roce 1903 schválila zakoupení domu č.p. 164 na Královských Vinohradech, sousedící přímo s pivovarskou restaurací č.p. 55 na Havlíčkově třídě. K zakoupení došlo pro scelení pozemku a pozdější možné rozšíření pivovaru.

V roce 1905 se řešila úprava toku Botiče. Ten měl kdysi dvě ramena. Rozdvojení začínalo pod strání s vilou Moritze Gröbeho, známé Gröbovky, a pivovar obtékalo severně až za Holoubkovou továrnu, kde se spojovalo s hlavním řečištěm. Z pravého ramene se však stala časem bahnitá strouha, kde tlely hnilící odpadky a stojatá voda. Nuselská obec rozhodla o zasypaní tohoto ramene Botiče a za tím účelem vyvlastnila vodní sílu Holoubkovy továrny a nové pozemky upravila na své náklady. Osminou se na nich podílel i pivovar, jehož část pozemků rameno protínalo. Na místě zasypaného ramene vznikla Hostivítova ulice, která pivovar rozdělila po obou jejích částech. Situace v této ulici se řešila ještě po roce 1945. Tok hlavního Botiče byl nově regulován a zlepšila se i jeho čistota. To vítali nejen obyvatelé Nuslí, ale i nájemníci Gröbovky. Po Gröbeho smrti v roce 1891 ji dědicové pronajali. V době regulace zde bydlel Otto Windisch-Grätz a jeho žena arcivévodkyně Alžběta Marie, známá jako „rudá arcivévodkyně“, dcera korunního prince Rudolfa. Zasypaním pravého ramene zanikl i ostrov, který zde byl. Dodnes zde existuje ulička Na ostrůvku, přestože zde už přes sto let žádný ostrov není.

Nuselský pivovar s nově regulovaným tokem Botiče, 1915 (T7545)

Produkce piva do světové války

Akciový pivovar v Nuslích byl v době svého vzniku čtvrtý největší pivovar v Čechách. Svoji pozici, ale ztrácel, byť stále patřil k těm velkým. Výstav piva mu dlouhodobě klesal, jak ukazuje tabulka produkce. Některá čísla nejsou zcela přesná a ze stejných let se od sebe liší údaje, které pivovar uváděl ve výročních zprávách nebo pro odborné časopisy. Nelze tak zcela přesně dojít k opravdu vyrobené produkci. Přesto čísla dokládají, že na produkci bývalého Waldsteinova pivovaru se Akciový pivovar už nikdy nedostal.

Za poklesem výstavu piva stojí více faktorů a nelze jednoznačně uvést, zda je za ním kvalita piva, schopnost daného sládky, technické vybavení, lidský faktor všech dělníků či konkurenční boj a v neposlední řadě počasí, které výrazně ovlivňuje svými výkyvy spotřebu piva.

Jediné období, kdy je vidět nárůst je v letech 1906-1907. Důvodem pro toto zvýšení je zavedení nového piva a poměrně masivní reklamy. Stejně zřejmý je důvod citelného poklesu v letech 1914-1917, způsobeného válkou a zavedením přidělového systému. Nedostatek surovin zapříčinil koncem války poprvé na několik měsíců přerušování výroby, ne však naposledy.

Období	výstav hl	Období	výstav hl
1897/98	neuvedeno	1909/10	76 000
1898/99	82 020	1910/11	83 108
1899/00	neuvedeno	1911/12	79 808
1900/01	110 100	1912/13	74 165
1901/02	90 300	1913/14	66 325
1902/03	78 000	1914/15	55 600
1903/04	73 400	1915/16	38 700
1904/05	78 000	1916/17	3 700
1905/06	80 200	1917/18	9 525
1906/07	90 200	1918/19	19 950
1907/08	99 290	1919/20	38 550
1908/09	74 626	1920/21	42 000

Nové pivo, volba jména a soutěž

Rok 1906 byl v životě Nuselského pivovaru přelomovým. Udály se dvě klíčové záležitosti. Tou první bylo vyrobení nového druhu piva, tou druhou pak valná hromada, která snížila základní kapitál.

Snad každý pivovar se snaží nabídnout svým zákazníkům několik druhů piv. Nejen v různé stupňovitosti, ale zejména typů piva od piva výčepního přes světlé a tmavé ležáky až po různé speciály. Pražané měli možnost popíjet nejen česká, ale i dovozová. Mezi nimi zvláštní, tzv. medicínální či podle města původu zvaná mnichovská. Oblíbenost těchto piv u zákazníků se přirozeně zdejšími pivovary nelíbila. Část z nich proto chtěla vařit podobné pivo. Branický pivovar pražských sládků uvedl na trh pivo, které dostalo později jméno Mnichovák. První měšťanský pivovar v roce 1910 začal vařit tmavé pivo Kardinál.

Když v Nuslích uvařili poprvé tmavé pivo, hledali pro něj vhodné jméno. Původní představa členů správní rady byla značně naivní. Nové pivo se mělo jmenovat „Salvator“, ale ke svému nemalému překvapení zjistili, že používání tohoto jména pivní legendy Paulánského pivovaru v Mnichově je už od roku 1896 patentově chráněno a „jehož používání pro výhradu ochrannou přípustno není“. Pivovar hodlal postupovat při uvedení piva na trh velkoryse, což dokládají nejen poptávky u tiskáren na výrobu plakátů a etiket, ale zejména konání veřejné soutěže na reklamní plakát. V té době však ještě správní rada stále nevěděla jak se nové pivo bude jmenovat. V konceptu soutěžních podmínek ze dne 1. března 1906 je výslovně uvedeno: „Plakát ponese nápis „METEOR“ po bavorském způsobu vařený tmavý ležák z akciového pivovaru v Nuslích u Prahy.“ což bylo i v konečné verzi soutěžních podmínek.

Soutěž na podání barevných návrhů reklamního plakátu pro nový pivní výrobek vypsala správní rada pivovaru v sobotu 28. dubna 1906. Určila pětičlennou soutěžní porotu, ve které za pivovar zasedal Josef Friedländer a Václav Štěpánek. Za sekci umělců malíř Ladislav Novák a architekt Otakar Novotný. Pátý člen poroty byl vybrán soutěžícími umělci. Zvolen jimi byl Max Švabinský. Podle podmínek soutěže byla účast omezena jen na české umělce s praxí v oboru plakátu. Termín pro předložení návrhů byl do čtvrtka 17. května 1906 v pravé poledne. Předmětem návrhů měl být nový plakát o rozměrech 70 x 110 cm, dle zadání výhradně v rázu českém. Autoři měli předložit skicu v barevném provedení v třetinové velikosti. Výsledný plakát měl být tištěný litograficky nejvýše na čtyři barvy. Soutěžní návrhy měly být označeny heslem pro zachování anonymity autora a jejich jméno dáno do samostatné obálky. Pro nejlepší návrhy vybrané soutěžní porotou byly vypsány odměny. I. cena činila 400 K s realizací tisku, tedy další úhradou za kresbu v kameni, II. cena byla 250 K a III. cena částkou 100 K.

Soutěžní porota se sešla v neděli 20. května 1906 a prohlédla si 12 doručených soutěžních návrhů. Jednohlasně udělila I. cenu návrhu s heslem „Pryč s alkoholem II.“, návrh s heslem „2.9.1905“ získal II. cenu a návrh pod heslem „pan Brouček“ III. cenu. Po otevření soutěžních obálek bylo zjištěno, že autor první ceny své jméno neudal, ale oznámil, že se na výzvu přihlásí. Autorem druhého návrhu byl grafik Josef Wenig (1885-1939), autorem třetího návrhu Karel Rélink (1880-1945). Třetí návrh, ale komise nedoporučila realizovat k plakátování, nýbrž pro jiné užití. Poté byl v tisku zveřejněn výsledek soutěže a čekalo se na přihlášení autora vítězného návrhu. V dochovaných archívních podkladech téměř neexistuje jeho jméno. Jediná zmínka je až v odpovědi České grafické Unie z 12. října 1906, kdy pivovaru oznamuje současné vrácení skicy. Podle uvedeného jména byl autorem návrhu akademický malíř Vladimír Županský.

Vladimír Županský se narodil 24. září 1869 v Rakovníku. Výtvarné vzdělání získal na malířské akademii ve Vídni a na Akademii výtvarných umění v Praze, kde studoval u Maxmiliána Pírmery a Vojtěcha Hynaise. Od roku 1896 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes a pracoval v redakci Volných směrů. Velmi často se účastnil soutěží, navrhoval plakáty, knižní obálky, dokonce i losy. Je autorem opony Městského divadla na Král. Vinohradech. Zemřel v Praze 20. září 1928 ve věku 59 let.

Konečná verze plakátů, ale i jména piva nebyla Meteor, ale „Prelát“. Toto jméno tak bylo bližší i původně zamýšlenému Salvátorovi, ale velmi se podobalo i konkurenčnímu Kardinálu. Zdá se, že pivovary měly v oblibě církevní hodnostáře. Z dochovaných pramenů není bohužel přesně jisté, kdy došlo ke změně jména piva. Soutěžní podmínky vyhlášené 28. dubna 1906 ještě uvádí jméno nového piva Meteor. Soutěžící měli necelé tři týdny na předložení soutěžních skic a 20. května 1906 z nich soutěžní komise vybrala vítěze. Jenže už v sobotu 12. května 1906 vyšel inzerát v Národních listech, oznamující veřejnosti, že v Nuslích uvařili nové pivo pod názvem Prelát, které bylo definitivní. Zda měli soutěžící novou informaci a překládali už skicy s tímto jménem se neví, protože soutěžní návrhy se nedochovaly.

V inzerátu se uvádí: „PRELÁT“ jest 15° tmavý ležák po způsobu bavorském vařený, který podařilo se technickému vedení našeho závodu vyrobiti. PRELÁT vyrovná se cizím pivům toho druhu, která sem cizina pod jmény Salvátorů, Regentů, kulmbašských ležáků atd. atd. za drabé peníze dováží“. Inzerát dále oznamoval, že Prelát „počne se čepovati v neděli dne 13. t.m. v nejchvalněji známé zahradní restauraci u Vostrovských v Praze-II., Palackého ul., dne 16. t.m. (v den sv. Jana) v naší nově zřízené pivovarské restauraci v Nuslích a na výstavě hospodářské ve stánku Národní Jednoty Pošumavské.“ Bez povšimnutí není ani stupňovitost piva. Inzerát uváděl 15°, ale v pozdějších materiálech se uvádí výhradně 14°.

Etiketa Prelátu s motivem původního návrhu z roku 1906

PRELÁT

jest 15° tmavý ležák po způsobu bavorském vařený, který podařilo se technickému vedení našeho závodu vyrobiti. PRELÁT vyrovná se cizím pivům toho druhu, která sem cizina pod jmény Salvátorů, Regentů, kulmbašských ležáků atd. atd. za drabé peníze dováží. Na místě obilného vypořádání přednosti PRELÁTA prosíme čtenáři, aby se osobně přivoledila o jakosti našeho domácího výrobku, ochutnala jej a posoudila. Jméno jisti, že usudek vyzní co nejpříznivěji.

PRELÁT počne se čepovati v neděli dne 13. t. m. v nejchvalněji známé zahradní restauraci u Vostrovských v Praze-II., Palackého ul., dne 16. t. m. (v den sv. Jana) v naší nově zřízené pivovarské restauraci v Nuslích a na výstavě hospodářské ve stánku Národní jednoty Pošumavské.

Se stáčením do láhvi a láhvojným prodejem zapomeno v době pokračují.

10235 **SPRÁVNÍ RADA AKC. PIVOVARU V NUSLÍCH U PRAHY.**

Zcela první inzerát na pivo Prelát z 12.5.1906, Národní listy

tmavý ležák, vařený po způsobu bavorského „SALVATORA“

v akciov. pivovare v Nuslích u Prahy

vyrovná se jakostí, účinky i lahodou veškerým bavorským a medicínálním pivům k nám importovaným a

láci je daleko předčí

poněvadž neztrazuje se poplatky celními.

V PRAZE čepuje se:

- U Vostrovských v Palackého ul. II.
- U Lhový v Václavském náměstí (náročí Vostrovský ulice).
- Na „Střeleckém ostrově“.
- U zlaté husy v Václavském nám.
- U Pergamentu v Křizovnické ul. 10-1.

V NUSLÍCH:

- Pivovarské restauraci v Havlíčkově tř.

V LITOMÝSLI:

- Smetanové domě, restaurace p. Hainze.

VE VÍDNI:

- V budějovické pivnici páni Hegrové, Margaretenplatz, 7 - V.

V láhvích: Hlavní sklad u p. Petra Jandery, Praha, na Poříčí č. 6.

Odběratelům „Prelát“ v láhvích vyřizuje náš pivovar čís. tel. 1878 nebo p. P. Jandery, Praha, na Poříčí č. 6. Odběratelům vyřizují se v Praze a dozávěz do domu.

226

První inzerát s kresbou, Hostimil 2.3.1907

PRELÁT

tmavý ležák bavor. způsobu z Akc. pivovaru v Nuslích

v láhvích.

Hl. sklad: Praha, Poříčí, 6.

21842

Inzerát na první čepování 15° Prelátu v neděli 13. května 1906 z Národních listů Zahradní restaurace u Vostrovských v Palackého ulici č.p. 720, 1914 (T10002) >

Ochranná známka Prelát

Po veřejné premiéře piva v neděli 13. května 1906 podnikl pivovar další kroky k rozšíření a ochraně svého nového piva. Poučen ze snahy o použití názvu Salvátor podle již chráněného výrobku, přistoupila správní rada k podání přihlášky, kterou zaregistrovala svoji první ochrannou známku. Pod číslem 3077 byla zaregistrována v pondělí 2. července 1906 slovní známka Prelát s platností na dobu 10 let. Grafická podoba značky registrována nebyla, snad z důvodu, že finální podoba etikety ještě neexistovala, snad z důvodu, že jen pouhé slovní označení vytvořené na skleněné láhvi stačilo. Oválná etiketa pro Preláta v podobě sládky valčího sud piva byla zaregistrována až 19. listopadu 1921. V době 1. světové války, kdy se produkce piva v Nuslích zastavila skončilo i desetileté období ochrany známky Prelát, ale nikdo ji obnovit nenechal. Až při registraci etikety byla 28. listopadu 1921 slovní známka Prelát obnovena na dalších deset let. Následně byla známka pravidelně obnovována, naposledy v roce 1946. Známkou přešla po roce 1948 na Pražské pivovary, národní podnik, který nechal známku znova registrovat 25. června 1968 a její platnost skončila 13. listopadu 2003, firma neměla důvod proč známku znova obnovovat. Značka speciálního piva Prelát vydržela téměř sto let. V roce 2009 si ji jako volnou zaregistroval jiný subjekt. Při registraci známky v roce 1906 se uvažovalo i o podobě jména Prelát s motivem ležícího lvíčka, ale tento návrh nebyl realizován.

Prelát a jeho propagace a šíření

Správní rada dala vyrobit tisíce plakátů a dalších materiálů s novým pivem značky Prelát, ale bylo třeba je rozšiřovat mezi lidi a hostinské. Pražské inzertní firmy Stanislava Pelcla a Ústav pro nalepování plakátů Antonína Renna nabídly své služby. Za vylepení plakátů po dobu jednoho měsíce si účtovaly 50 K za 100 ks, 75 K za 200 ks a 100 K za 300 ks, se slevou 5% při tříměsíční době, resp. 10% při půlročním vylepení a 15% při roční smlouvě. Plakáty vytiskla Česká grafická Unie v Praze asi během září až října 1906. Vyrobita i kalendáře a zmenšeniny plakátů na menší kartony. Výroba 1.000 ks plakátů o rozměru 70x100 cm vyšlo na 180 K, tj. jeden plakát na 0,18 K, ovšem bez převedení kresby na kámen, které se účtovalo zvlášť.

Od května, kdy bylo pivo představeno veřejnosti se šířilo zatím jen v sudech, ale od podzimu začala i jeho distribuce v lahvích. Za tím účelem bylo vyrobeno prvních asi 20.000 ks etiket o rozměru 8x10 cm. V třibarevné podobě vyšel jejich tisk na 113 korun, tedy jedna na 0,0056 koruny.

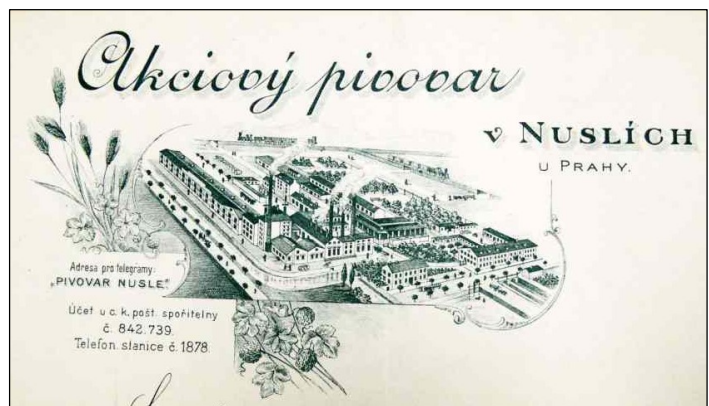
Správní rada nabízela hostinským, že jim dodá do výčepů plakáty a další předměty k propagaci piva a současně začala všem rozesílat své nabídky na Preláta. V těch se doslova psalo: „Správní rada našeho závodu vedena jsouc úmyslem čelit s prospěchem cizím medicínám, jichž dovoz do vlasti naší a zvláště do naší české Prahy stále se rozmáhá, a bohužel i naším českým obecním značnou měrou podporován jest, rozhodla se ve svém zájmu vyrábět tmavý, po způsobu bavorského vařený ležák, nazvaný „Prelát“ – kterémuž jménu, aby se předešlo všemu možnému zaměňování s výrobky méně cennými, získala známku ochrannou – v přesvědčení, že zavděl se tím všem přátelům dobrého českého piva.“ Pro oslovené zájemce z řad hostinských byla stanovena cena Prelátu na 24 K za 1 hl bez potravní daně, čili 27 K s daní, tedy 12 haléřů za půllitr, resp. 13,5 haléře s daní. Pro konzumenty to bylo o trochu víc, ale i tak byla cena příznivá.

Prelát se ujal a začal se šířit. Už po roce byl čepován v pěti zvučných restauracích v Praze, např. na Střeleckém ostrově nebo v hotelu „U zlaté husy“ na Václavském náměstí, ale také třeba v Litomyšli a dokonce ve Vídni. Díky své lahvové verzi si našel rychle cestu k jednotlivcům. Hlavní sklad Prelátu v Praze obstarával Petr Jandera, který při objednávkách nad 10 lahví piva dodával až do domu. Přes nesporný úspěch s novým pivem to nezabránilo nutnosti redukovat základní kapitál.

Snížení základního kapitálu

Na sobotní 10. hodinu dopolední 10. listopadu 1906 byla svolána 9. řádná valná hromada akcionářů, kteří se měli vyjádřit k návrhu snížení základního kapitálu firmy. Valnou hromadu zahájil předseda správní rady Josef Friedländer, který podal obsírnou zprávu o důvodech snížení. Uvedl, že správní rada, jako zodpovědná vůči akcionářům považuje za přední povinnost udržet vnitřní hodnotu podniku. Uvedl mj. provedení značných oprav staveb i strojních zařízení a vyjádřil naději na dividendy pro akcionáře. Dále uvedl, že z vlastních prostředků se podařilo společnosti zakoupit 1.000 akcií ve jmenovité hodnotě 500.000 K a to za částku pouhých 76.916 K. Snížením kapitálu o tyto vlastní akcie vznikne diference ve výši 423.084 K, která bude určena pro vznik zvláštního rezervního fondu, sloužícího k výlučně k mimořádnému odpisu z ceny pozemků, staveb a strojů nebo pro zcela nepředvídané ztráty z provozu pivovarských obchodů, nikdy však k výplatě dividend a jeho použití je možné jen pokud byl řádný rezervní fond zcela vyčerpán. O použití pak rozhoduje výhradně valná hromada akcionářů.

Přítomní akcionáři návrh na redukcí kapitálu společnosti o 500.000 K, tedy ze stávající výše 3.000.000 K na 2.500.000 K a použitím 1.000 ks vlastních akcií schválili. Následně se ještě 18. prosince 1906 konala mimořádná valná hromada, která přijala na základě schválení úmyslu snížit kapitál nové znění stanov, které bylo poté předloženo úřadům k povolení změn.

Záhlaví dopisního papíru Akciového pivovaru v Nuslích, 1906 (SOA Praha)

Vzniká však otázka, jak se podařilo správní radě koupit akcie pivovaru tak výhodně. Podle oceňovacího kurzu byla cena akcií stále kolem nominálu, tedy 500 K za akcii. Ovšem při celkové ceně 76.916 K vyšla akcie na pouhých 76,91 K, tedy jen na 15,38% její hodnoty a i přestože firma roky nevyplácena dividendy, takový kurs by znamenal téměř úpadek společnosti. Snad je na místě opět připomenout veřejný údiv nad bilancí Pražské úvěrní banky, kterým Alois Rašín v roce 1904 hodnotil zvláštní účtování, které banka prováděla. Zdá se, že i v tomto případě došlo k prodeji akcií z rukou banky, aby se zachránila bilance pivovaru. Zápis z konání valné hromady přímo uvádí, že zásluhu na výhodném získání akcií pro pivovar je připsána Juliu Veselému a Josefu Friedländerovi, tedy nejen členům správní rady, ale i představitelům Pražské úvěrní banky. Poprvé se mezi akcionáři, byť v zastoupení, prezentovala i sama banka. Díky Veselému držela 480 kusů, tedy 8% akcií.

Po obou valných hromadách se čekalo na schválení ministerstva financí v záležitosti daňové, tedy zda se má společnost rozdílně rozdílně z důvodu rozdílné ceny zdanit, když je použit pro rezervní fond. Po dohodě s ministerstvem vnitřní bylo zamýšlené snížení kapitálu nakonec schváleno 20. dubna 1907 a po úpravě znění stanov zapsáno 3. července 1907 do rejstříku.

Posledním krokem, který bylo potřeba vyřešit bylo fyzické zničení akcií. Za tím účelem se v úterý 15. října 1907 dostavil v 15:30 hod. do zasedací místnosti pivovaru notář k sepsání protokolu o ničení akcií. K ničení byly připraveny akcie v číselné řadě 1301-1400 a 3201-4100. Po jejich přepočítání a kontrole všech jednotlivých čísel byly připraveny k ničení. Zápis dále uvádí: „Po srovnání akcií těchto v deset balíčků uloženy tyto v koš, načež se všichni přítomní spolu s dožadými svědky odebrali do kotelny Akciového pivovaru v Nuslích u Prahy, kde akcie shora poznačené po partiích á sto kusů vloženy byly po pěti rozžhavených pecí o úplně v popel obraceny.“

Dividendy a kótování akcií

Od správního roku 1908/09 se začaly po letech vyplácet dividendy. Nejprve to bylo 15 K na akcii. V obdobích 1909/10 a 1910/11 již 20 K a v obdobích 1911/12 a 1912/13 dokonce 25 K na akcii. Za správní roky 1913/14 a 1914/15 po 15 K a v letech 1915/16 a 1916/17 to bylo 20 K. Akcionáři se dočkali dividend, ovšem i to mělo svůj účel a pozadí.

Snahou správní rady bylo přirozeně kótovat akcie na Pražské burze pro zboží a cenné papíry. Pravidla pro přijetí však byla přísná. Pražská úvěrní banka se o kótování přirozeně zasazovala. První žádost ze dne 8. prosince 1906 byla zamítnuta. Druhou žádost z října 1908 o kótování akcií burzovní komora 4. prosince 1908 doporučila. Proti návrhu se postavilo C. k. ministerstvo financí ve Vídni, které svým výnosem 3. února 1909 přijetí akcií k burzovním obchodům zamítlo. Důvodem podle něj bylo, že podnik nedocílil takového stupně konsolidace, aby akcie, na které dosud nebyla vyplacena dividendy mohly být připuštěny k burzovním obchodům. I proto pivovar začal pravidelně vyplácet dividendy. Souhlas s přijetím akcií povolilo až Ministerstvo financí v Praze v létě 1919. Akcie byly poprvé znamenány na pražské burze ve čtvrtek 10. července 1919.

Trvalý pokles a chod pivovaru

Přes úspěch se zavedením Prelátu na trh, však výstav nuselského piva dlouhodobě klesal. V letech 1908-1910 zasáhla všechny pivovary obecná krize oboru. Nuselský pivovar navíc bojoval se svojí konkurencí houževnatě. Hlavním konkurentem už však nebyl pivovar na Smíchově. Vždyť v roce 1907 vyrobil 558.000 hl a v roce 1908 570.000 hl piva. Nusle ve stejném období 99.290 hl tj. 17,79%, resp. 74.626 hl tj. 13,09% výstavu smíchovského. Přitom ještě 15 let předtím byly oba pivovary téměř rovnocenné. Však i na valné hromadě Nuselského pivovaru konané v roce 1906 zazněla tato slova: „*Poukazují na výjimečné postavení jaké zaujímá v těch (pražských) poměrech pivovar Smíchovský se svým všeobecně favorizovaným výrobkem, který jediný těší se poptávce, kdežto ostatní pivovary postrádající poptávku odkázány jsou jen na nabídku. Těmito obchodně nezdravými poměry vedeni jsou pivovarské podniky, nechťející zaniknouti, k strašlivým cestám konkurenčním, aby uhájily svoji výrobu a v tom spatřovati dlužno příčinu, že nabízí se namnoze pivo pod cenu výrobní, uzavírají se nesmyslné nájmy hostinců a poskytující bezúročitelné úvěry do statisíců jdoucí.*“ Zmiňováno bylo ono podsudnictví, které pivovar kdysi, ještě za časů Waldsteinových sám praktikoval. Nyní, ale už neměl tu sílu přepřáčet ostatní silnější pivovary.

V roce 1906 se objevila zvěst, že pivovar hodlá rozšířit sklepy a stavět spilky na úrok rušení úřednických bytů nad sklepy. Při klesající výrobní kapacitě by to bylo téměř šílené. Akcionář Karel Tiller se na valné hromadě dotázal na tuto zvěst, ale byl ujištěn o opaku. V roce 1906 sice došlo k větším opravám staveb i pivovarského zařízení, ale jen pro zachování stavu a rámci pravidelné údržby. Značnější opravy čekalo chladiřenského zařízení vykazující časté závady, které by v létě ohrozily výrobu.

Obměny správní rady

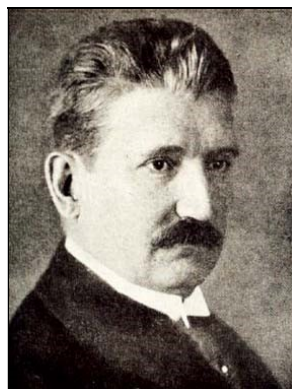
Za vedení Václava Štěpánka byla zavedena výkonnější administrativa a docíleno mnohých úspor a lepších obchodních výsledků. Bylo poznat, že byl o generaci mladší než ostatní a v roce 1910 byl jmenován ředitelem pivovaru. Vysoký věk se v následujících letech dotkl několika členů správní rady a začalo docházet k jejich obměně. Prvním byl Dr. Milan Nevole, který zemřel 23. listopadu 1907. O rok později zemřel Josef Friedländer a 21. dubna 1910 zemřel i JUDr. Zdeněk Strobach. Valná hromada v roce 1908 zvolila za nové členy správní rady Leo Peterku, vrchního úředníka Hypoteční banky království Českého a majitele realit, Matěje Blechu, architekta a stavitele v Karlíně, mj. bratra prvního předsedy správní rady Josefa Blechy a JUDr. Antonína Schauera, advokáta v Praze, který se po JUDr. Strobachovi ujal i zastupování pivovaru v právních záležitostech. K dalším změnám ve správní radě došlo až v roce 1918.

Václav Štěpánek, ředitel pivovaru
(*30.10.1869 – † 31.8.1954)

Leo Peterka, místopředseda PÚB
(*9.1.1865 – † 8.4.1939)

Matěj Blecha, stavitel
(*16.7.1861 – † 18.12.1919)

JUDr. Antonín Schauer, advokát
(*8.1.1864 – † 19.11.1940)

Jubilejní rok 1908

Pro pivovar sice běžný, pro celou Prahu výjimečný rok 1908 znamenal oslavy 60. výročí panování císaře Františka Josefa I. na trůnu. V celé říši byly pořádány jubilejní výstavy a nejinak tomu bylo v Praze. Výstavu zde uspořádala Pražská obchodní a průmyslová komora, která na pražském výstavišti od května do října soustředila významné firmy propagující své výrobky. Návštěvníkům sloužily pro občerstvení různé stánky a výstavní restaurace. Obchodník s rybami a restaurátor Jan Kamenský nabízel pivo z branického pivovaru pražských sládků, hostinský Navrátil zval do své restaurace v podobě slona na holešovické pivo Pražan. Byla zde restaurace u Primasů a nemohla chybět ani restaurace pivovaru v Nuslích, jejím nájemcem byl Eugen Patsch, obchodník s vínem a minerálními vodami v Praze. Přes velký zájem návštěvníků však výstava skončila finanční ztrátou. Bohužel velmi podobně dopadla i samotná účast pivovaru.

Mnohem horší událost pro pivovar přišla v úterý 28. července 1908. V krovu pod plechovou střechou staré strojovny vypukl požár, zřejmě od zkratu. První hasičský oddíl dorazil velmi rychle a mohl dokonce zvládnout oheň sám za čtvrt hodiny, jenže podle pozdějšího zjištění vůbec nepostupoval podle pravidel zásahu. Když dorazil první sbor na dvůr pivovaru, začal nesmyslně stříkat vodu na střechu, po níž voda bezúčelně stékala dolů a pod ní se vzrůstal oheň. Kromě toho velitel nuselských dobrovolných hasičů, Václav Stodůlka v civilu městský strážník a podvelitel Nedvěd vylezli oba na střechu, přičemž ponechali celý sbor sobě na pospas. Měli povinnost velet zásahu a mít přehled o celém požářišti. Na místo toho ohrozili sebe na životě. Až příjezdem hasičů z Prahy, kteří přivezli parní stříkačku, se podařilo oheň uhasit. Z místního hydrantu pomoci dvou proudů směřovaných dolů do strojovny bylo vše rychle ukončeno. Následně po zásahu byl za veřejností pochválen vrchní nuselský hasič Jan Joser, jenž „*takřka celý upachtěn, nahražoval dole na požářišti velitele vzdor tomu, že předtím mohl na střeše sám přijít o život*“, alespoň tak to psal dobový tisk.

Škoda na střeše strojovny byla vyčíslena na 2.000 K. Stroje staré strojovny byly poškozeny jen vodou. Celý pivovar byl pojištěn u Pražské městské pojišťovny až do výše 3.000.000 K, takže požár naštěstí kryla pojistka. Požár ve staré strojovně vyvolal ještě jednu otázku. Zdejší stroje zřejmě sloužili pro místní elektrické osvětlení, protože následně po požáru vznikla otázka, zda by pro případ podobné nehody nejen v Nuselském pivovaru, ale obecně nemělo být v průmyslových podnicích zavedeno záložní plynové osvětlení.

Požárem se pro pivovar skončilo neblahé období. Poslední změnou byly personální výměny. Podsládek Václav Pšenička dal výpověď a odešel do pivovaru v Lipníku na pozici sládky. Na jeho místo v září 1908 přišel Karel Křenek a nadsladovným se stal Eduard Gruber. Mimo nich pracovalo v pivovaru asi sto až sto deset zaměstnanců v závislosti na sezóně.

Ledování piva

Ještě na počátku století byly nedílnou součástí pražských ulic ledaři. V zimě se u Vltavy točily denně stovky vozů, které vozily led do chladných pivovarských sklepů, odkud je svým hostinským vozil pivovar často až do plného léta, kdy zásoby ledu zmizely i v tom nejchladnějším sklepu. Už za Waldsteina bylo pro Nuselský pivovar pořízeno zimotvorné zařízení, díky kterému si byl pivovar schopen vyrobit vlastní umělý led. Ani bez toho přírodního se neobešel a tak ti sem vozili ledaři plné vozy vltavského ledu.

V létě, kdy mizí i poslední led, se v tisku dodnes objevují zaručené zprávy, které se při podrobném zkoumání stanou tzv. kachnou. Dřív se jim říkalo „kapr“. Počátkem srpna 1909 přinesla část pražských listů takového „kapra“ o podvodech s odvozem ledu z Vltavy, které se dějí ke škodě pražské obce. Část těchto podvodů se měla týkat prý i Nuselského pivovaru a Václava Štěpánka, který byl od roku 1908 pražským obecním starším. V článku byl dokonce označen za předsedu správní rady, přestože byl jen jejím členem. Pražské obci vznikla prý škoda odvozem ledu z podolského území Vltavy. Štěpánek prý dal naložit 6.000 povozů ledu do svých ledáren, aniž by Praha měla z odvozu příjem. Vodní právo totiž dávalo městu nárok na požitky z Vltavy, které zpravidla postoupilo některému z pachtýřů. Tak závažné obvinění si vyžádalo zahájení vyšetřování.

Na Staroměstské radnici zasedla hospodářská komise. Zprávu podal referent magistrátu rada Karel Tumpach, který dle spisů konstatoval, že zpráva je nepravdivá a měla směřovat výhradně proti Štěpánkovi, Inu, politický boj. Kauza s ledem, ale opravdu existovala, byť u jiné osoby. Problém vznikl na konci roku 1908. Kancelář obecních náplavek v Praze byla 18. ledna 1909 upozorněna, že z vltavského břehu v Podolí odváží led velkostatkář v Dolní Krči Tomáš Welz, majitel mlékárny a ledáren. Na branickém břehu „nasytil“ stoh ledu dlouhý 40 metrů, široký 20 m a vysoký 6,5 m, jehož obsah byl odhadnut na 5.000 m³ ledu. Na led z Podolí měl výhradní právo podolští hostinští a pan Krupička. Hospodářský úřad referoval městské radě, aby informovala obecní úřad v Podolí. Ovšem než vše prošlo úřední cestou, stačil Welz led naložit a odvézt, takže nikdo nemohl prokázat původ ledu. Štěpánek ani Nuselský pivovar tento led nekoupil.

Nuselský pivovar kupoval let 30 let stejně. Najal různé povozníky, kterým za dovoz a složení ledu platil 30-32 haléřů za 100 kg, bez ohledu na to odkud led vozí. Většinou to bylo z Kunratic, Michle a Podolí. V roce 1909 pocházelo z Podolí 55 povozů ledu po 2 K. Pivovar během zimy přivezl 1.479 povozů tj. 31.118 q ledu za cenu 10.500 K, tedy draž než mnozí hostinští v Praze.

Restaurace Nuselského pivovaru na jubilejní výstavě, 1908 (T3323)

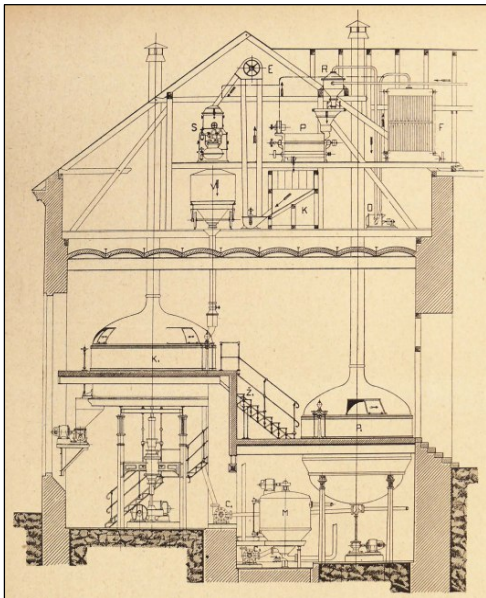
Hašení střechy, ilustrační foto (HZS Praha)

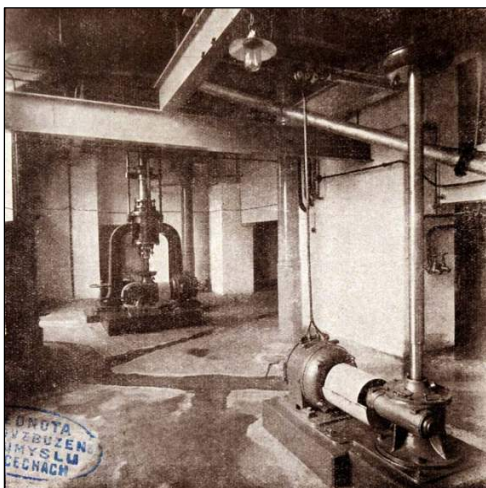
Ledaři na pražské vltavské náplavce při své sezónní práci, 1907

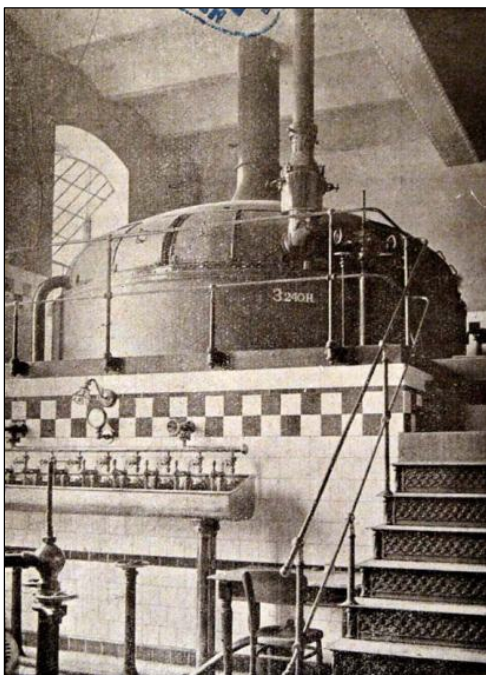
Tomáš Welz (1870-1927)

Příčný řez novou varnou pivovaru v Nuslí, 1912

Nová strojovna varny s elektrickým pohonem, 1912

Zcezozací kádě v nové varně pivovaru, 1912

Nezbytná rekonstrukce pivovaru

Krise pivovarnictví na konci první dekády 20. století odezněla a pivovary se snažily nově nadechnout. Z podnětu Spolku pro průmysl pivovarnický byl založen v roce 1907 Ochranný svaz pivovarů v království Českém a v září 1910 dokonce Banka pro průmysl pivovarský, podporující oborové podniky.

Ani Nuselský pivovar nemohl zaostávat a rozhodl se k modernizaci varny. Důvod byl ve zvýšení rentability varu, využití maxima surovin a co největší úspory paliv a hnací síly. Dosavadní parostrojní pohon už nevyhovoval a tak pivovar přešel nově na pohon elektrický. Realizací zakázky byla pověřena jediná čistě odborná firma k zařizování pivovarů u nás, Novák & Jahn v Praze. Nové varny byly na úrovni srovnatelné s nejlepšími pivovary v Německu. Byly složeny ze dvou jednoduchých, každá o objemu 150 hl, nově oddělenými od strojového prostoru, čímž se docílila vysoká čistota při vaření. Obě varné nádoby byly zapuštěny do betonu a byly propojené se společnou šrotárnou. Čtyřválcový šrotovnik byl schopen vyrobit postupným semíláním kvalitní šrot.

Celý pivovar byl nově přestaven na elektrický pohon. Změnu realizovala Elektrotechnická a.s., dříve Kolben & spol. Elektrická centrála poháněla nyní pivotar i sladovnu. Byla zesílena o nový 120 HP alternátor dodaný s motory firmou Fr. Křížík. Výměnu čekaly také chladicí stoky, které dodala pankrácká strojírna Jan Kaliba a syn. Kromě toho ještě koupěn stroj na drcení chmele. Celkové náklady vyšly na 164.188,28 K z čehož částka firmě Novák & Jahn činila asi 120.000 K. Po dokončení varny bylo celé zařízení plně přezkoušeno Výzkumným ústavem pro průmysl pivovarský v Praze.

O rok později provedl výměnu varny i pivovar na Smíchově, dvojnásobné varny o objemu 250 hl byly tou dobou největší v Čechách.

Roky před a během světové války

Jak ošidné je podnikání v pivovarnictví se ukázalo nuselským následující rok po vybudování nové varny. Rok 1912 byl extrémně chladný, navíc hodně deštivý, propršelo téměř celé léto. Za červen byla nejvyšší teplota 17,6°C, v červenci 18,5°C a v srpnu 16,8°C, nejnižší denní teploty naštěstí neklesly pod 10°C. Během takového počasí se přirozeně vypilo mnohem méně piva a v Nuslí klesl výstav o 3.300 hl na 79.808 hl tj. o celé 4%.

Pivovar prodal koncem roku 1912 dům č.p. 1063 v Lužické ulici na Král. Vinohradech, včetně hostince, kde si zajistil s novým majitelem několikaletou výhodnou smlouvu na dodávky piva.

Zlatá éra monarchie ale skončila vypuknutím 1. světové války. Nuselský pivovar byl postižen stejně jako mnohé jiné průmyslové podniky postupným omezením dodávek surovin, uhlí a jiného nezbytného provozního materiálu, čímž zákonitě klesala výroba. Za války byla v Čechách zastavena činnost 122 pivovarů. Pivovarnická zařízení byla často demontována pro nedostatek barevných kovů a kromě toho, na frontu odcházela celá řada zkušených lidí jak z pivovarů tak sladoven. Připočteme-li obecný nedostatek surovin, vedlo to vše k zavedení přidělového lístkového systému a zákonitě k černému trhu plného keřasů a šmelinářů.

Pro spotřebitele válka znamenala nejen omezování a nedostatek všech základních surovin a růst cen, ale také snižování stupňovitosti piva. Mnozí využívali dokonce náhražkové suroviny a pivo se někde vařilo ze špatných surovin jako různých hořkých bylin apod. Obecně velmi klesala kvalita piva a úřady dokonce zakázaly vařit z veškerého obilí, které bylo určeno k výživě.

Výstav pivovarů v monarchii klesl na téměř desetinu předválečného stavu a v roce 1916 dosáhl pouze 1.422.128 hl. Mnohé pivovary přistoupily během války na zavedení náhradní výroby např. sodovek či dokonce konzerv, ale mnohé byly zcela uzavřeny a přeměněny na užitkové budovy a sklady.

Nuselský pivovar nebyl v tomto ohledu výjimkou. Vláda nařídila koncem roku 1915 omezení veškerých dodávek ječmene pro pivovary. Všichni byli nuceni vařit jen z ložských zásob. Poslední várka piva byla v Nuslí uvařena v lednu 1917 a poté došlo na odstávku pivovaru. Od září 1916 do ledna 1917 bylo uvařeno pouhých 3.700 hl, což před válkou pivovar vyrobil za 14 dní. Přesto činil výstav 7.500 hl piva díky zadržení části zásob již uvařeného piva z předchozího roku. Správní rada rozhodla o zastavení výroby. Musela se zbavit částečně zásob ječmene a sladu, které prodávala cizím zákazníkům. Už v roce 1915 obec Nuselská rekvírovala 170 tun ječmene na semletí podle úředního nařízení. Ještě v letech 1914-1915 měl pivovar zajištěné částečné dodávky piva pro c.k. vojsko v poli, pro jehož výrobu byly přiděleny suroviny.

Po ukončení výroby piva se v pivovaru sušila zelenina, pro válečný obilní ústav byl uskladněn oves a další nájemci zde měli sklady vína a papíru. Byly prodány některé starší ležácké a transportní sudy a kvasné kádě a výrazně se ušetřilo na ledařích, jejichž služby nebyly zapotřebí. Dokonce se pivovar pokusil pro c.k. místopřítelství chovat a vykrmovat vepře. Chov avšak postihl

prasečí mor a tak celý pokusný podnik skončil ztrátou. V posledním roce války bylo povoleno opět vařit v omezené míře pivo. Nedostatek uhlí vedl k pálení dříví, čímž se výroba prodražila, stejně jako nákupem sladu. Z ceny 150 K za 100 kg stoupla cena na 450 K za uherský a dokonce 700 K za besarabský slad. Všichni cítili, že konec války musí brzy přijít a s ním i mír.

Plechová cedule Akciového pivovaru v Nuslích, asi rok 1910

Aféra s vínem

Nuselský pivovar byl po uzavření využíván různými nájemci jako sklad. Jedním z nich byl i obchodním vínem Jan Šimonek. Podrobněji jsme o něm psali ve Věstníku 10/2017. Válka sebou přinesla i nešvar zdražování zdánlivě dostupných potravin, třeba i vína. Zákonně tam, kde vzniká možnost šmeliny, objevuje se též závist a udávání. Není tedy divu, že se pražskému policejnímu ředitelství doneslo, že v Nuselském pivovaru je údajně nelegální a tajný sklad vína uloženého za účelem předržování.

Policeie okamžitě vyslala na místo aprovizační komisi, která v sobotu 9. června 1917 nalezla 7.000 metrických centů vína (asi 550 hl) v ceně kolem 2.500.000 K. Komise víno zabavila a předala pro pražský trh a prostory do vyšetření případu zapečetila. Nutno dodat, že v roce 1916 stál litr vína 2,40 až 2,80 K. V roce 1917 se ceny vyšplhaly na 4,80 až 6,40 K a dál stoupaly.

Celého případu se chytil tisk, který začal naznačovat, že nejde o tak nevinnou záležitost, jak by se mohlo zdát. Terčem článku se

stal opět městský radní Václav Štěpánek, který byl současně čelným představitelem Apropizačního ústavu města Prahy. Novináři spekovali zda věděl o „skrýš“ s vínem a zda není členem „sdržení“ pro skupování a předražování vína, jak nazvali celou skupinu šmelinářů. Následní šetření prokázalo, že nic takového se nestalo. Velkoobchodník vínem Jan Šimonek doložil, že přes 3.000 hl vína koupil pomocí Agrární banky v Dalmácii. Ostatní víno patřilo syndikátů obchodníků, který založila právě Agrární banka. Oficiálně bylo vše vysvětleno, ale že v tom pokus vydělat na zásobách při zvýšení cen byl, je pravděpodobné. Bohužel se s tím opět svezl radní Štěpánek a Nuselský pivovar, který se hájil jen tím, že svoje prázdné sklepy pronajal a nebyl oprávněn řešit kdo a co tam dal. Kdo dnes ví, jak to všechno doopravdy bylo, ale možných vysvětlení je vždy víc.

Vznik Československa

Vyhlášením československé samostatnosti 28. října 1918 vznikla nejen pro pivovar nová, nadějná éra, ale hlavně dlouho očekávaný mír pro celý národ. V sobotu 16. listopadu 1918 byla uspořádána XXI. řádná valná hromada pivovaru, svolaná ještě za dob monarchie. V proslovech byly projeveny díky nové republice, kterou všichni přítomní uvítali a jako projev svých díky vůči padlým bylo navrženo ze zisku poukázat 5.000 K pozůstalým po legionářích. Do správní rady byl nově zvolen Doc. MUDr. Otakar Kose, ředitel Pražského sanatoria v Podolí. Nahradil Bohumila Rysánka, který pro svůj zdravotní stav již nechtěl v radě dále působit.

Správní rada pivovaru měla nyní plno starostí s obnovou výroby piva. Po vzniku republiky byla zřízena Pivovarská komise pro přechod na mírové hospodářství. V roce 1919 vydala vláda zákaz používání náhražek sladu a nařídila vyrábět piva s koncentrací mladiny 4,5 až 6,5%. Další roky se pro mnohé pivovary staly bojem o přežití.

Ještě během roku 1918 se pivovar snažil vyrábět v omezené míře pivo s vyšší stupňovitostí tzv. I. druhu, aby byl alespoň z části zachován předválečný ráz jakosti piva. Nedostatek surovin se pozvolna zlepšoval, ovšem za cenu několikanásobného zdražení. Zvýšení si vyžádaly rovněž mzdy zaměstnanců, kterým na základní životní potřeby povolila správní rada příspěvky na výživu.

Dlouhé měsíce byla zdrojem příjmů jen nepivovarská výroba. Z části se prodával umělý led, který vyrábělo zimotvorné zařízení. Ve sladovně se sladovil ječmen na sladovou kávu pro Ústřednu sladařů. Byly rozprodány některé nepotřebné elektromotory a rozšířen elektrický strojní pohon, čímž se ulehčilo parnímu pohonu a spotřebě uhlí.

Rok 1919 jasně ukázal, že válečné zastavení výroby znamenalo velké znehodnocení strojního zařízení a nutnost provést nyní nejen nezbytné opravy, ale úplnou modernizaci. Chyběla část vybavení, nové sudy a kádě či pivovarské potahy. Na to, ale bylo třeba velkých investic, které pivovar neměl k dispozici.

Další změny ve správní radě

Nová epocha znamenala po letech i obměnu správní rady, vynucenou odchody jejích členů. Nejprve 18. prosince 1919 zemřel Matěj Blecha, po něm pak 20. dubna 1920 i Julius Veselý, který byl ve správní radě od samého počátku. Pro nezbytné doplnění členů správní rady bylo nutné svolat mimořádnou valnou hromadu, která se konala 27. května 1920. Na ní byli zvoleni do správní rady Václav Beneš, předseda cukrovaru v Mladé Boleslavi, Josef Semanský, ředitel Pražské úvěrní banky a JUDr. Vladimír Kabeš, mladý advokát a majitel továrny na letadla Aero. Zdánlivě nesourodá skupina, ale Kabeš se neocitl ve správní radě pivovaru náhodou. V roce 1913 se oženil s Miládou Blechovou, dcerou Matěje Blechy. Tyto rodinné vazby nebyly pro správní radu Nuselského pivovaru výjimečné. Už při založení firmy byl ve správní radě advokát JUDr. Zdeněk Strobach, manžel Emmy rozené Götzlové.

Zvýšení kapitálu

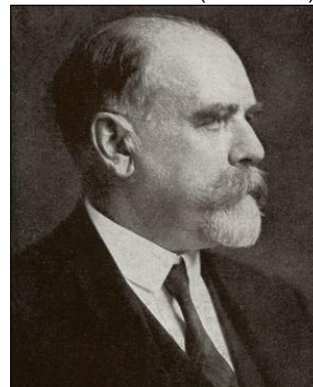
Na sobotu 27. listopadu 1920 byla do místností Pražské úvěrní banky svolána na 11 hod. již 23. řádná valná hromada akcionářů. Dostavilo se 16 osob, zastupujících dalších 10 osob, kteří celkem drželi 3.122 akcií se 619 hlasy. Jednání akcionářů zahájil předseda správní rady Leo Peterka, který nejprve věnoval vzpomínku nedávno zemřelým kolegům. Hlavním bodem programu byl návrh na zvýšení základního kapitálu z 2.500.000 K na 4.000.000 Kč vydáním 3.000 ks nových akcií po 500 Kč. V odůvodnění toho kroku byly již dříve uváděné důvody, tedy technické ztráty způsobené rekvizicemi, válkou a omezením provozu vůbec. Současná racionální výroba si prý nutně žádá strojové zařízení na technické úrovni a přizpůsobení se pokroku. Akcionáři návrh schválili a správní radu zmocnění k provedení změn stanov a vydání nové emise. Ministerstvo vnitra po dohodě s rezorty obchodu a financí vydalo 25. února 1921 souhlas se zvýšením kapitálu, nové znění stanov, ale schválilo až 8. července 1922.

Značka Akciového pivovaru v Nuslích, před rokem 1917

Dr. Vladimír Kabeš (1886-1947)

MUDr. Otakar Kose (1868-1928)

SPORITELNA A ZALOŽNA V PRAZE
121 Mlýnská ulice v Praze
Anglické 98
DEPOZITNÍ SPOLČENÍ

4087193 4086218

Akciový pivovar v Nuslicích u Prahy.

Korun čsl. 500.

Čís. 6014

AKCIE

společnosti

Akciový pivovar v Nuslicích u Prahy

na obnos

PĚT SET

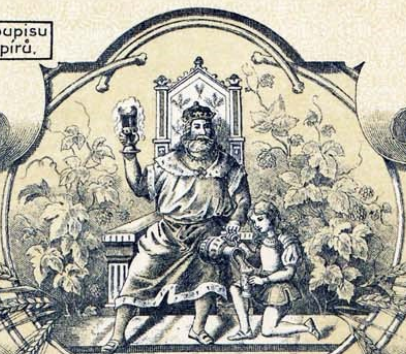
KORUN ČESKOSLOVENSKÝCH

kteroužto akcií se vlastníku této akcie plně zaplaceně zajišťují všechna práva k veškerému jmění a všem užitkům společnosti, jež dle stanov každému akcionáři přísluší.

Nusle u Prahy, dne 1. května 1922.

AKCIOVÝ PIVOVAR V NUSLÍCH U PRAHY.

Vydáno po soupisu
cenných papírů.

* UNIE, PRAHA

Druhá emise akcií

Veškeré záležitosti týkající se vydání nové emise akcií vyřizovala po dohodě se správní radou Pražská úvěrní banka. Ta se ujala celého procesu vydání nových akcií. Podmínky úpisu dávaly přednostní nárok na upisování stávajícím akcionářům v poměru pěti starých ku třem novým akciím. Akcie byly účastny na zisku od 1. ledna 1921, resp. počínaje obchodním rokem 1921/22 tj. od 1. září 1921. Konečné datum emise vytištěné na akciích bylo 1. května 1922.

Akcionářům byl stanoven emisní kurs 600 Kč, tedy kromě 500 Kč nominálu měli uhradit ještě emisní ážio 100 Kč. Kapitál byl zvýšen o 1.500.000 Kč a celkově akcionáři uhradili za nové akcie o 300.000 Kč navíc. Z této částky si banka strhla svůj provizi a výlohy v částce 94.000 Kč. Ze zbytku se dále odečítaly různá vydání včetně tisku akcií. Odečtena byla také částka 18.000 Kč za 30 ks neupisovaných akcií, resp. pouze u 50 ks starých akcií nebylo využito právo úpisu oněch 30 ks nových. Banka je vyúčtovala k tíži pivovaru a správní rada se rozhodla je do konce ledna 1922 ponechat ve vlastním depotu. Kupec se vždy najde a akcie byly prodány dodatečně. Po započtení dalších výloh zbyla pivovaru částka 166.340,64 Kč.

Při vydání druhé emise akcií se řešila i otázka číselné řady. První emise, původně v číslech 1 až 6000 byla narušena při snížení základního kapitálu. Úvahy při navyšování byly ve snaze doplnit číselnou řadu o čísla zničených akcií, ale nakonec bylo rozhodnuto pokračovat v číselné řadě čísla 6001 až 9000, čímž kdysi zničené akcie stále tvořily mezeru v číselné řadě.

Do obchodního rejstříku byly nové akcie zapsány 19. ledna 1923. Následně správní rada pivovaru, opět prostřednictvím Pražské úvěrní banky požádala 8. června 1923 o kótování nové emise akcií na pražskou burzu. Ministerstvo financí souhlas vydalo 19. září 1923 a následně je Pražská burzovní komora 24. září 1923 zaregistrovala. První den pro obchod s novými akciemi byl stanoven na pondělí 1. října 1923.

Pivovar v letech poválečné konjunktury

Skončením války nastalo období nebyvalého rozvoje většiny podniků. Poválečný hlad po veškerém nedostatkovém zboží dával řadě podniků šanci prodat bez větších obtíží vše co se vyrobilo. Období, ale trvalo krátce, do okamžiku prvního nasycení trhu, kdy se situace trhu rychle otočila a mnohé firmy začaly bojovat o přežití. Pivovnictví na tom bylo podobně, ale mělo své odlišné zákonitosti.

Pivovary především brzdila opatření zavedená během války v rámci vázaného hospodářství, která platila ještě dlouho po skončení války. Teprve v pátek 1. září 1922 byl vládou uvolněn nákup surovin a zrušeno omezení výroby při nižší stupňovitosti piva. Nuselský pivovar okamžitě po uvolnění podmínek začal vyrábět pivo s vyšší stupňovitostí. U výčepního piva zvýšil hladinu ze 6° na 8° a o svých ležáků ze snížených 8° na 10°. Správní rada pivovaru očekávala, že zlepšením kvality piva na předválečnou úroveň bude po jejím pivu zvýšená poptávka a stoupne i jeho spotřeba, ale nestalo se tak. Spotřeba ale stoupala přirozenou tendencí všem pivovarům obdobně, žádný výjimečný růst se nedostavil.

Po dlouhých letech se opět obnovila i výroba 14° Prelátu. Při té příležitosti upozornil právní zástupce JUDr. Schauer správní radu na problém s ochrannou známkou. Původní známka byla zaregistrována 2. července 1906 a dle zvyklostí na dobu 10 let. Její platnost vypršela v roce 1916, tedy během války, kdy byl problém vůbec vyrábět pivo nižších stupňovitostí, natož speciál. V letech 1917-1918, když byl pivovar vlastně odstaven z výroby, nikdo ani nepomyslel na obnovení známky. Po vzniku republiky navíc musely být všechny známky znovu přihlášeny k ochraně v Československu.

Když byl JUDr. Schauer pověřen obnovením známky Prelát, zjistilo se navíc, že do té doby byla chráněna pouze slovní podoba, ale původní oválná etiketa s motivem sládky valčího sudy nikdy chráněna nebyla. Proto byla nejprve 19. listopadu 1921 zaregistrována etiketa a následně, i přes svoji formální neplatnost, byla prodloužena platnost slovní známce, počínaje od 28. listopadu 1921, obě opět na dobu 10 let.

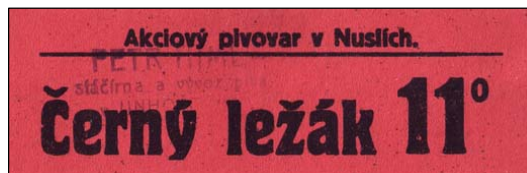
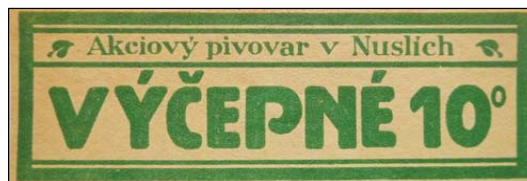
Hlavním problémem pivovaru, ale zůstával jeho odbyt a problémy s cenou surovin i prodávaného piva a všeobecně stoupající náklady. Ve výrobní sezóně 1921/22 pivovar zasáhla nebyvalá dražota ječmene a chmele. Obě suroviny se dostaly na rekordní částky. Za tunu ječmene se platilo 3.900 Kč, za tunu chmele 140-160.000 Kč. Pivo se tak stávalo pro širší vrstvy obyvatelstva pro dražotu těžce dostupným. Proti tendenci stávek a nepokojů vyvolaných dražotou se vláda snažila bojovat a na výrobce, zejména pekárny a pivovary, kladla zvláštní apel na zlevňování. Přitom, ale nedala pivovarům žádnou možnost daňových úlev, takže veškeré slevy, které mnohdy šly i o 30% byly pouze na úkor pivovarů, aby pivo zůstalo i nadále lidovým nápojem.

Po roce 1922 se začaly projevat první známky stagnace poválečné konjunktury, navíc se poměry pro pivovar citelně zhoršily během letních měsíců, kdy se projevilo opět studené a deštivé počasí. Pivovar nakoupil během jara draze suroviny, které ale nebyl schopen využít. Aby nedošlo k jejich znehodnocení byl nucen koncem roku je prodat a odepsat značnou ztrátu téměř 700.000 Kč.

Problémy se objevily i s vývozem piva. Před válkou bylo v Čechách značný počet pivovarů, které byly zaměřeny na export piva. Zánikem společného trhu monarchie a vznikem nových států vznikl problém s vývozem a tyto pivovary se nově snažily své pivo umístit na tuzemském trhu, čímž se projevila nebyvalá převaha piva a jeho nabídky proti stále klesající spotřebě při růstu cen, které se vláda snažila srazit.

Období	výstav hl
1921/22	45 000
1922/23	54 000
1923/24	65 000
1924/25	63 750
1925/26	62 328
1926/27	66 061
1927/28	75 055
1928/29	82 804
1929/30	84 322
1930/31	75 538
1931/32	68 380
1932/33	56 465

Přehled výstavu piva

Dobové pivní etikety z poloviny 20. let a velká reklamní sudová nálepka po roce 1936

Akciový pivovar v Nuslích.

Světlý ležák 12°

Dodává PETR HIML, stáčírna a vývoz piva v Unhošti 116.

AKCIOVÝ PIVOVAR V NUSLÍCH.

Světlý ležák 12° stáčený

[Možno ihned čepovatí. Zvláštní ležení nežádoucí.]

Č. v. .... D. stč. .... J. stč. .... Dodáno: .....

Pivovar mezi roky 1921 – 1924

Volání po lidovém nápoji za nízkou cenu se však vlastně nevyplnilo i přes snahu většiny zúčastněných ani v dalších letech. Důvodem byla neúroda chmele, která opět výrazně prodražila výrobu piva. Oproti roku 1921 musel Nuselský pivovar vydat o více než 800.000 Kč navíc a i přes zlevnění ječmene i paliva, vydal za suroviny o 600.000 Kč víc než rok předtím. Přesto se podařilo v sezóně 1922/23 docílit téměř 75 % předválečného výstavu piva.

V letech 1921-1923 investoval pivovar do vylepšení svých výrobních technologií poměrně značné prostředky. Doplněna byla bednárna o nové transportní i ležácké sudy nákladem 85.730 Kč, pořizeny potahy a tažný dobytek za 82.910 Kč a dokonce jeden z prvních nákladních automobilů. Strojovna doplněna o nový transformátor za 62.892 Kč a generátor s motory za 120.179 Kč. Nákladem přes 21.661 Kč rozšířena výpravna o novým přístavek. Běžný mobiliář a inventář byl doplněn nákladem 140.207 Kč. Největší investicí byla koupě nových strojů na třídění a čištění ječmene a sladu pro sladovnu a provedení výměny zařízení na výrobu umělého ledu za celkovou sumu 487.489 Kč.

Finanční situace pivovaru nebyla snadná. Ve správním roce 1921/22 zaplatil na daních 2,968.963 Kč z toho na pivní daň z výroby připadlo 2,103.594 Kč, daň z obratu 189.286 Kč a na přírážky 676.083 Kč. Po zaplacení daní a všech provozních nákladů dosáhl pivovar zisku 466.657,34 Kč při celkovém příjmu 12,533.307,01 Kč. Z této částky připadlo 10,154.109,94 Kč na tržbu za prodej piva a tzv. výrobních odpadků jako mláto apod. Za prodej ledu, žirného dobytka a zejména sladu a obchodní sladování tržil pivovar 2,338.573,24 Kč včetně příjmu za skladování surovin.

Kromě ostatních výnosů z cenných papírů a vkladů si pivovar připsal částku 25.346,33 Kč z výtěžků nemovitostí mimo pivovar. V majetku společnosti totiž byly krátkodobě i ony domy s hostinci podsudníků. Např. v roce 1921 pivovar koupil dům v Nuslích č.p. 217 v Čestmírově ulici za asi 25 tisíc Kč. V roce 1923 byl přikoupen dům č.p. 94 ve Víně za 114.000 Kč za účelem zajištění odbytu piva, kde byla sjednána nová smlouva. Dům byl prodán v roce 1924.

Za správní rok 1922/23 stoupl v porovnání s předchozím rokem výstav piva o 9.000 hl, tedy o 20%, přesto tržba za pivo klesla o 15,49% na 8,580.577,20 Kč. Přepočtením na cenu piva prodával pivovar ve správním roce 1921/22 pivo za 22,56 haléřů/litr, kdežto o rok později za pouhých 15,89 haléřů/litr. Pokles ceny piva byl tedy meziročně o 29,60%. Přesto i za těchto okolností dosáhl pivovar zisku ve výši 824.626,16 Kč. Správní rada však přiznávala, že z vlastní činnosti pivovaru by těchto výsledků nedosáhla. Zásahu na lepším výsledku měla hlavně sladovna, která sladovala nejen pro vlastní potřebu, ale prodávala nadprodukcí a sladovala také námezdně dodané suroviny. Za rok 1922/23 činil příjem za sladování 1,284.288,76 Kč. Kromě toho se prodalo za 161.570,12 Kč ledu. Výše uvedené výsledky tak umožnily vyplatit dividendy za rok 1921/22 ve výši 40 Kč na akcii a za rok 1922/23 dokonce 50 Kč na akcii.

Při rozdělování zisku, ale nebylo pamatováno jen na vlastní prospěch. Pravidelně byly přidělovány peníze do podpůrných fondů dělníků i úředníků, v roce 1921 dokonce přispěl pivovar 100.000 Kč na stavbu obytného domu pro zaměstnance a pravidelně bylo přispíváno na různé dobročinné a národní účely, např. zakoupením lůžka v České dětské nemocnici apod.

Nekonaná fúze aneb kausa s plynem

Rok 1924 nezačal pro pivovar nejlépe. Ve středu 6. února zemřel dlouholetý člen správní rady, bývalý starosta Nuslí, Jaroslav Mužík. Zemřel v době, kdy se projednával důležitý krok pro další existenci společnosti.

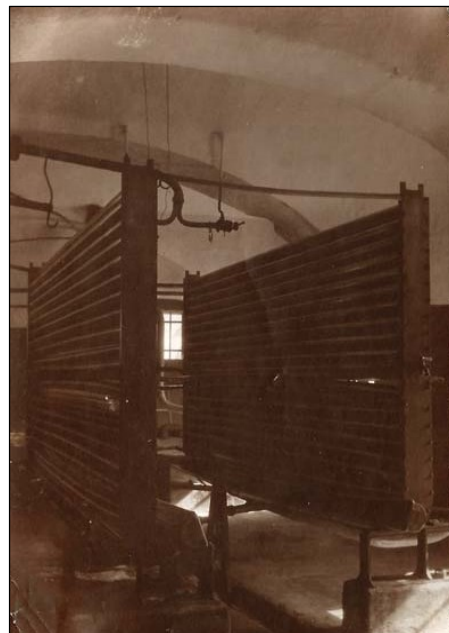
Počátkem roku 1924 se správní rada začala zabírat myšlenkou spojení se s Prvním pražským měšťanským pivovarem v Holešovicích. Projekt fúze se měl poté předložit akcionářům ke schválení. Z útržkovitě dochovaných zpráv se nedá zjistit zda snaha o jednání o fúzi vzešla z Nuslí nebo z Holešovic. Holešovický pivovar byl o poznání větší. Založen 19. září 1895, postaven na zelené louce a své první pivo uvařil 8. března 1897. Před válkou dosáhl největšího výstavu 162.406 hl ve správním roce 1911/12, kdy v Nuslích uvařili 79.800 hl, tedy sotva půlku a stejně tomu bylo i za rok 1923/24, kdy v Holešovicích vyrobili 136.000 hl oproti 65.000 hl v Nuslích. Obchodně byl spojen s Českou průmyslovou bankou,

Restaurace „V sadech“ stála přímo proti pivovaru, 1910 (T10003)

Skupina pivovarských dělníků na dvoře, 1926

Chladicí stoky Nuselského pivovaru, asi 1926

kteřá ale nevlastnila téměř žádné jeho akcie. Proti tomu Pražská úvěrní banka držela v Nuslích majoritní balík, byť nepřímo. Vyjednávání o fúzi trvalo asi dva měsíce a vyvrcholilo svoláním mimořádné valné hromady akcionářů, která se měla konat v úterý 29. dubna 1924 v místnostech Pražské úvěrní banky, kde se měl návrh správní rady na sloučení obou pivovarů projednat. Mezi svoláním a konáním valné hromady došlo k událostem, které celé jednání zmařilo a svolaná valná hromada se nakonec vůbec nekonala. Alespoň tak o tom informoval dobový tisk. Pro pochopení situace je třeba si vše objasnit.

Zdá se, že celý „problém“ vznikl opět okolo městského radního Václava Štěpánka. K fúzi samotné či k důvodům jejího zrušení se podklady nedochovaly. Zůstalo jen několik novinových článků v nichž se redaktorům podařilo vyvolat zmatek a dokonce napsat vysloveně nesmyslné smyšlenky. Vše souviselo s téměř tři roky se vleklou kauzou okolo výstavby nové Pražské obecní plynárny v Michli. Štěpánek byl jedním z mála radních, kteří se postavili proti nabídce francouzské firmy Compagnie pour la Fabrication des Compteurs et Matériel d'Usines à Gas z Paříže, kterou u nás zastupoval inženýr Raoul Dunal a Jacques Dupoy. Oba byli též propojeni na Františka Ludikara, zakladatele Akciové společnosti P.E.V. pro výrobu měřidel a materiálu plynárenského, elektrárenského a vodárenského. Koncem roku 1923 byly předloženy návrhy tří firem o dodávky technologie a stavby plynárny včetně cenových návrhů. O zakázku v objemu přes 120 milionů Kč se ucházely tři firmy. Štěpánek navštívil 23. ledna 1924 arch. Václav Stieber, člen Státní regulační komise a pozdější majitel stavební firmy Matěje Blechy. Řekl, že stavební práce nabízejí za 18 mil. Kč místo zveřejněných 23 milionů Kč, ale že jistý pán mu sdělil, že za provizi třetiny zisku pro Ing. Keclíka by mohl získat práci na 25% všech staveb. Stieber mu sdělil, že takové obchody nedělá. Ing. dr. tech. Tomáš Keclík, docent Vysoké školy technické byl znalcem obce pražské, ale nikdy neupozornil radní na to, že cena stavby je o 15% předražena. Byl znalcem v oboru plynárenství a současně společník stavební firmy Strnad a Keclík, která pro Ústřední elektrárny, a.s. stavěla velkou elektrárnu v Ervnicích určenou pro zásobování Prahy. Keclík po zjištění, že se o něm šíří pomluva, podal na Štěpánka žalobu o urážku na cti.

Celá aféra byla zřejmě prací oné francouzské firmy, jejímž cílem bylo odstranit ze hry Štěpánka, který byl proti jejich dražší nabídce. První stání o urážce na cti se odehrálo 26. dubna 1924, tedy tři dny před valnou hromadou, která měla projednávat fúzi.

Výsledek se dostal přinejmenším v tom, že z ní sešlo. Štěpánkovi se navíc v rámci soudního řízení nepodařilo dostatečně prokázat všechna tvrzení a 24. května 1924 byl přestupkovým soudem odsouzen k pokutě 1.000 Kč.

Francouzi šly tak daleko, že zapojili novináře, ale ještě z jiného důvodu. Chtěli od sebe odvrátit pozornost. V té době se totiž začala projednávat jejich vlastní kauza. Na pány Dunala, Dupoye a Ludikara byla uvalena vazba a obvinění z dovozu nesprávných plynoměrů. Rozsudek na nimi byl vynesen 17. června 1924. Mezi tím ale zainteresovaní novináři vytvořili sérii smyšlených článků a dokonale vše zamotali. Snad nejvíc komunistické Rudé Právo v článku „Pivo a plyn“, které vymyslelo spleť francouzských kapitalistů s českými bankéři v čele s jimi asi nejvíc nenáviděným dr. Jaroslavem Preissem, ředitelem Živnostenské banky, jenž zvali žralokem od Prašné brány. Štěpánek se prý měl stát obětí celé transakce formou fúze, při které měl přijít o místo ředitele pivovaru. Nakonec muselo vydat naše velvyslanectví v Paříži ve francouzském tisku zprávu vysvětlující, že všechny nářky hledající politické pozadí v záležitostech souvisejících se zadáváním stavby obecní plynárny, postrádají jakékoliv podklady a jsou smyšlené. Zakázku na stavbu plynárny nakonec získala právě ona francouzská firma ve spolupráci s britskou West's Gas Improvement Co. Ltd., dodávající technologii. Nakonec celá aféra opravdu prospěla.

Život jde dál

Nuselský pivovar nefúzoval a vypadá to, jako by po této epizodě ani nikdo netoužil. Ve výroční zprávě předložené valné hromadě 20. listopadu 1924 za období 1923/24 není o situaci ani slovo. Zpráva uvádí plnou vytíženost sladovny, zhoršení hospodářského výsledku způsobeného zdražením výrobních nákladů, zejména nákupem chmele v důsledku špatné sklizně, vysokých cen atd. Vlastně se nářky stále opakují, stejně zprávy o doplnění pivovarského zařízení, ležáckých i transportních sudů a kvasných kádí nákladem přes 300.000 Kč. Své místo má i výše odvedených daní v sumě 3,409.205,20 Kč, tj. 54 Kč na hektolitr piva, jenž podle správní rady výrazně zatěžuje prodejní a výrobní kalkulaci, které se nemění.

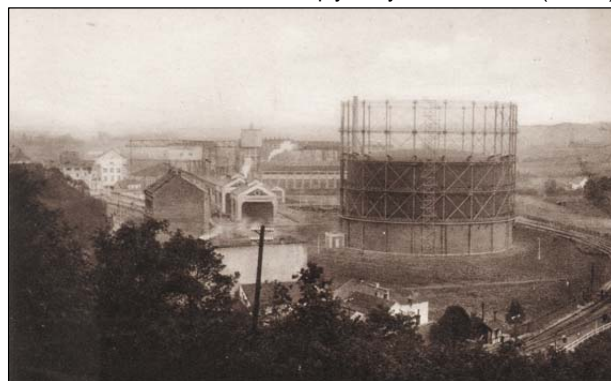
druh piva	výroba/litr	výčep/litr	rozdíl %
výčepní 9°-10°	1,54 Kč	2,20 Kč	42,86%
ležáky do 12°	1,78 Kč	2,60 Kč	46,07%
plzeňské 9-10°	2,00 Kč	2,68 Kč	34,00%
plzeňské do 12°	2,30 Kč	3,10 Kč	34,78%

Za zmínku stojí povzdech o mnohem horším období, které pivovary čekalo. Vláda vydala 27. října 1924 nařízení č. 222/1924 Sb., kterým stanovila nejvyšší ceny piva pro výrobce i pro prodej ve výčepch. Nařízení stanovilo pro drobný prodej v lokále zvýšení uvedených cen nejvýše o 20 haléřů za litr, prodává-li se pivo v lokálech nebo při konání koncertů a zábav. Rovněž pro prodej piva v lahvích přímo z pivovaru nebo stáčírny směla být maximální přírážka 20 haléřů.

Vyhláška dala nařizovala, aby v každé místnosti, kde se čepuje nebo prodává pivo, musí být zřetelně označena cena piva jeho původu a druhu. Pro případ, kdyby pivovar prodával svoje pivo hostinským pod uvedenou cenu, směl si ten přirazit ke snížené ceně nejvýše 66 haléřů za pivo 9° až 10° a 80 haléřů za 12° pivo. Nově bylo nařízeno, že vaření piva méně než 9° není dovoleno. Na piva určená k vývozu a na speciální piva se ceny nevztahovaly. Nuselský pivovar tedy mohl pouze na svůj 14° Prelát stanovit vlastní cenu, na ostatní piva ji stanovila vláda a znemožnila tak pivovarům tvorbu vlastních cen, prý v rozporu s morálkou nutí pivovary vyrábět pod výrobní cenou a tlačí je do ztráty. Přitom u mouky ani jiných denních potřeb takové nařízení nevydala. Výrobní ceny byly sice vládou zvýšeny, ale jen o 20 Kč na hektolitr oproti očekávaným 30 Kč. Co vláda nemohla tušit byla neúroda ječmene ve sklizni 1924, kdy stoupla jeho cena o 100%. Zdražení činilo 1.400 Kč na tunu, což při spotřebě 20 kg na 1 hl znamenalo pro Nuselský pivovar zvýšený náklad vyšší nejméně o 1,800.000 Kč.

Hlavní vchod do Pražské obecní plynárny v Michli, 1926 (T0522)

Zásobník plynu Pražské obecní plynárny v Michli, 1926 (T1272)

Ing. František Viktor Konečný
sládek pivovaru (1890-1954)

V roce 1924 došlo ještě k jedné podstatné změně. Do pivovaru na pozici sládků nastoupil Ing. Viktor František Konečný. Narodil se ve čtvrtek 20. listopadu 1890 ve Velkých Popovicích v rodině místního sládků Františka Konečného a jeho ženy Františky rozené Skálové. Otec byl sládkem v pivovaru Františka Ringhofferů. Syn se od otce v pivovaru hodně naučil. Také ale vystudoval v letech 1908-1909 První českou reálku v Ječné ulici v Praze. V roce 1910 byl odveden na vojnu, odkud odešel do Olomouce, snad do pivovaru. Z Olomouce zamířil rovnou do Prahy, kde se stal v roce 1924 sládkem Nuselského pivovaru. Dva roky poté, 4. prosince 1926 se oženil s Olgou rozenou Vonkovou. Bydleli přímo v pivovaru, v domě určeném pro zaměstnance v Hostivítově ulici č.p. 199. Jako sládek pracoval v Nuslích až do roku 1935, kdy ho ve funkci vystřídal Josef Pára. Rodina Konečných se odstěhovala jen pár metrů od pivovaru, k Nuselským schodům na Vinohradech. Při správném větru měl vůni sladu u svých oken každý den, ale brzy se odstěhoval do Lucemburské ulice č.p. 2015/28. Nastoupil jako vědecký konzultant Vědeckých ústavů pivovarských v Praze a vyučoval také jako profesor na pivovarské škole. Po roce 1939 se stal soudním znalcem v oboru pivovarnictví. Pracoval rovněž jako redaktor odborného Pivovarského časopisu Kvas. V roce 1946 se stal dokonce odpovědným náměstkem Pivovarského nakladatelství společnosti s.r.o., které list vydávalo a v roce 1950 byl krátce i likvidátorem společnosti. Zemřel 23. června 1954 v Praze.

Za éry sládkování Františka Viktora Konečného v Nuselském pivovaru se podařilo zvýšit výstav piva na předválečnou úroveň, ale hlavně ji trvale od roku 1925 zvyšoval až na 84.322 hl dosažených za správní rok 1929/30. Bohužel následkem krize pak v dalších letech výstav klesal. Konečného působení, ale mělo jednoznačně pozitivní vliv na jméno a kvalitu nuselských piv.

Nejen pivem živ je člověk

Život v pivovaru, ale nebyl jen o vaření, sladování a starostech o sudy. Pivovar nebyla jen práce, ale také zábava. Nedílnou součástí pivovaru totiž byla rozlehlá pivovarská zahrada s místní restaurací, která se stala v mnoha ohledech výjimečnou.

Už za dob Waldsteina se v pivovarské zahradě konaly různé merendy, taneční zábavy a jiné společenské akce. Vždy tu hrála muzika a pivo teklo proudem, přirozeně, že ne zadarmo. Když Tělocvičná jednota Sokol v Nuslích přišla o své prostory, měla díky Sigmundu Waldsteinovi k dispozici dočasně azyl pro cvičence právě v zahradě a za symbolickou částku i pronajaty prostory restaurace, kde měli krytou tělocvičnu a místnost pro své schůze.

Pivovarská restaurace měla samostatné č.p. 55. Šlo o jednopatrový hostinec se zahradou o výměře 2.955 m². Pivovarské zahrady byly vlastně dvě. Jedna u restaurace a druhá patřící k budovám pivovaru o rozloze asi přes 10.000 m². Přesná výměra se nedá zjistit, protože plocha pozemku byla zanesena včetně pivovarského dvora a čítala celkem 26.662 m².

Restauraci původně provozoval přímo pivovar, ale vznikem akciové společnosti byl přijatý nájemce, který ji vedl na vlastní účet. Staral se o kuchyň, celý provoz a přirozeně i o zábavy v pivovarské zahradě.

Než byl v roce 1897 postaven Národní dům v Nuslích, byla zahrada pivovaru centrem společenského života v Nuslích. Ale ani poté nebylo o různé akce nouze. V sobotu 21. července 1900 tu cvičitelský sbor českostřelecké župy pod Vítkovem konal pořadová cvičení i pochody. V roce 1907 se tu zase konaly klubové atletické závody K.A. Nusle. V neděli 11. července 1909 uspořádal Místní odbor Národní jednoty severočeské pro Nusle-Pankrác v pivovarské zahradě národní slavnost s alegorickým průvodem a tím by výčet zdaleka nekončil.

První kinematograf v Nuslích

Z kulturního hlediska se zdejší pivovarská zahrada zapsala do dějin kinematografie. Jedním z jejích českých otců je bezesporu Dismas Šlambor, známější pod uměleckým jménem Viktor Ponrepo. Po prvních pokusech s provozováním krátkodobých promítání docílil povolení k provozování prvního stálého biografu v Praze, který otevřel 15. září 1907 v domě U modré štiky v Karlově ulici. Ještě než otevřel stálý biograf, promítal třeba v Pištětkově letním divadle na Vinohradech. V parném létě se nedalo v uzavřených místnostech dýchat a tak se promítalo venku. Ponrepo vyrazil do Nuslí, kde v létě 1907 v pivovarské zahradě začal uvádět své „divadlo živých fotografií“. I na základě tohoto úspěchu obdržel licenci na stálé kino a do Nuslí se v létě 1908 opět vrátil. Usadil se v zadní části pivovarské zahrady. Po jeho úspěchu se začaly v Praze rodit biografy jako houby po dešti. S předstihem si své místo v Nuslích vyjednal už v únoru. Dojednal si svá představení v zadní části zahrady, kam mu nájemce hostince Bedřich Russ od 28. května do 31. srpna 1908 zapůjčil 50 stolů a 300 židlí a nikomu nebude půjčovat kuželník nebo slibovat jiné atrakce.

Restaurace s pivovarskou zahradou v Nuselském pivovaru, 1910 (T9780)

Rodolfo Valentino dnes v letním bio Pivovarská zahrada, Nusle.

Z programu pražských kin, Národní politika, 5. 9. 1926

Zahrad. rest. Pivovarská, Nusle.

Každou neděli a svátek koncert kap. s. k. Městské pěsnoty ochotným firemám p. kap. Příhodou. Zač. ve 8 hod. Každé pondělí vojenský koncert s. k. pát. pluku 8. 102. Každé úterý vojenský koncert s. k. pát. pluku 8. 91. dirigent pan Ludvík. Vstup volný. Začátek ve 4 hod. B. Russ, restaurátér.

Zahrada akc. piv. v Nuslích.

Každou sobotu velký koncert kap. p. F. Ludvíka osob. fiz. Denně koncert kvarteta p. Brabce. Zač. o 7. hod. Prelát 14. specialita. Výborná levná kuchyně. 947

Pivovarská restaurace v Nuslích.

Na rozloučenou s Prahou poslední dva koncerty dnes a zítra charvatské dámské kap. lv. „Sljema“. 1494

Havlíčkova ulice s vchodem do pivovarské zahrady, 1909, T6217

Zdejší letní kinematografická představení byla údajně velmi úspěšná a výdělečná, což bylo mnohým trnem v oku. Pražské společenstvo hostinských dokonce podalo na Ponrepa žalobu. V jejím textu se uvádí: „denně 1000 až 2000 osob na Ponrepově představení mešká a je poškozena i chudina, která jsem poslední haléř zanáší.“ Údaj o počtu osob je zřejmě nadnesen, přesto hostinským nešlo tak ani o prospěch chudiny, jako o to, že ve zdejší restauraci utratí za místní pivo.

V roce 1908 při konání Jubilejní výstavy v Praze, kde měl restauraci i Nuselský pivovar, byl mezi výstavními pavilony i ten kinematografický. Film nastoupil svoji vítěznou cestu světem a jeho cesta šla přes Nusle. Existuje totiž stavební plán arch. Jana Kříženeckého z 3. prosince 1908 na místnosti pro kinematografická představení, který měla stát v přední části pivovarské zahrady. Podle plánu šlo o dřevěnou stavbu, bohatě zdobenou módními secesními ornamenty. K realizaci stavby nedošlo. Jan Kříženecký byl nejen architektem, ale hlavně prvním českým filmařem a zřejmě i Ponrepovým přítelem. Možná, že úspěch výstavy oba podnítil k návrhu stálého biografu. Viktor Ponrepo se příští rok 1909 přestěhoval se svým kinem do žižkovské Bezovky.

Bio Bouček

Nuselský letní biograf nezůstal opuštěný, převzal ho Zdenko Bouček a letní kino změnil na celoroční. K původnímu dřevěnému přístavku vedle kulečnicku vyzuboval „zvláště k tomu účelu útulně zařízenou verandu“, která byla vytápěná. Celý podnik byl nazván Lidový Biograf a zcela první představení proběhlo v sobotu 27. listopadu 1909 o 19:30 hod. Podle dobového tisku bylo představení tvořeno z prvotřídních programů firmy Pathé Frères. Promítání se konalo denně mimo pátku. V neděli dokonce čtyřikrát. Kromě toho se ve středu a v sobotu odpoledne dělala dětská představení. Vstupné bylo 30-60 haléřů podle místa v sále, za místo k stání se platilo 20 haléřů. Zdenko Bouček promítal v pivovarské zahradě do roku 1912, kdy se mu podařilo otevřít v nedaleké Soběslavově č.p. 594 (dnes Křesomyslova) stálé kamenné kino. Bio Bouček fungovalo až do roku 1950. Dnes tento sál užívá Divadlo bez hranic.

Boučkovým odchodem biograf v pivovarské zahradě neosirel. Kino převzal Hanuš Kuffner, redaktor Národních listů a Národní politiky a přejmenoval ho na Biograf Světovid. Položil tím základ k později nejúspěšnějšímu stálému kinu v Nuslích jménem Světovid, pozdější Moravě. Kino v pivovarské zahradě dokonce zvětšil a uspořádal sedadla lépe pro sedící hosty. Koncem roku 1914 vznikly plány od arch. Antonína Bradáče na nový dřevěný pavilon Světovidu. Biograf měl pojmut 300 sedících diváků. Ke vstupu lidí do sálu sloužilo šest vchodů a pro návštěvníky bylo k dispozici sociální zařízení. Plány na realizaci nového pavilonu ale zastavila 1. světová válka.

Za války se konala představení. Výtěžky byly posílány ve prospěch vdov a sirotků, válečných invalidů a červenému kříži. Tento dobročinný charakter biografů zůstal dlouho i po válce, kdy licence na provoz kin získávaly tělocvičné jednoty Sokol a Orel, váleční invalidé a legionáři. Licenci na Bio Bouček získala v prosinci 1920 Česká zemská komise pro péči o mládež, v roce 1921 Pomocný fond legionářů a poté Spolek přátel České dětské nemocnice pro nemocnici na Karlově náměstí.

Po válce se tančilo a hrálo

Na útrapy světové války se nejlépe zapomínalo při zábavě. Již začátkem roku 1919 byla obnovena tradice zdejších zábav a v pivovarské zahradě byl oživen zdejší hudební altán. Každý den se tu hrálo a v sobotu se pravidelně konaly velké koncerty. Také produkce v letním kině se obnovila, ale nově se zavedla tradice kabaretů. Těch byla po válce Praha plná. Stále oblíbená byla ještě Červená sedma, ale byly tu i další zavedené šantány jako Bílá labuť, u Bucků nebo u Rozvařilů. Z kabaretu Rokoko vzniklo časem divadlo. Také z mnoha pivovarských jevištních scén vznikla malá divadla a zábavní podniky kabaretního typu. Ani pivovarská zahrada Nuselského pivovaru nebyla výjimkou. Své vůbec první veřejné vystoupení zde měl pozdější populární komik, herec a zpěvák Jaroslav Štercl (1919-1996).

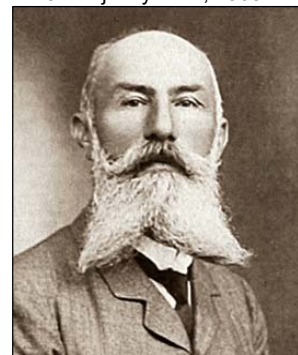
Zdejší pivovarský kabaret přitom nijak nekonkuroval Tylovu divadlu, postaveného v sadech, kde se kdysi konala Fidlovačka. Stavba původně dřevěné budovy začala v roce 1921 a první představení proběhlo v pondělí 5. listopadu 1921. Repertoár divadla byl zaměřen hlavně na operety. Oba zábavní podniky měly své typy hostů, ale oba dokázali snadno zaplnit své kapacity, neubírat druhému a udržet kvalitní program.

Do restaurace Nuselského pivovaru ovšem nechodili lidé jen za zábavou. Zdejší sály využívali i různé spolky k pořádání svých schůzí, přednášek či jiných akcí, na které zvali nejen své členy, ale i širší společnost. Zkrátka kdo přišel a pronajal si na určený termín místnosti, ten jich využil a hostinskému bylo jedno zda hostí svatbu nebo schůzi, hlavní že přišli hosti a budou pít.

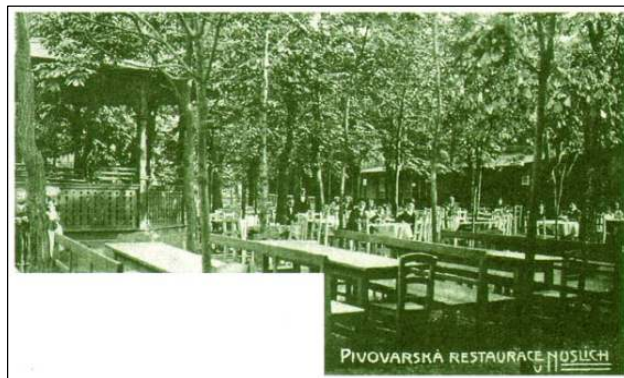
Nuselská zahradní restaurace hostila i politické akce. Vedle nuselských straníků zde měl svůj velký předvolební mítink během kampaně v roce 1929 i ministr zahraničních věcí a pozdější prezident dr. Edvard Beneš za Českou stranu národně sociální, za kterou byl zvolen poslancem parlamentu.

Pavilon kinematografie na Jubilejní výstavě, 1908

Zdenko Bouček (1852-1923)

Pohled do pivovarské zahrady s hudebním altánkem, asi 1912

Gambrinus na alegorickém voze při Fidlovačce, 1924

V pivovarské zahradě to stále žilo, bylo tu plno lidí, hudby a zábavy. Dobové reklamy uvádí, že tu byla výborná a levná kuchyně a zejména kvalitní nuselské pivo včetně místní speciality, 14° Preláta. Život ale šel dál i v pivovaru.

Vrcholná forma před krizí

Z tabulky výstavů je zřejmé, že v letech 1925-1929 dosáhl pivovar vynikající výsledky v objemu výroby piva, měl je ale i v rámci sladovny. Ta byla každým rokem stále více zaměstnaná obchodním sladováním a ročně vyprodukovala navíc 300 vagonů sladu. Také vybavení pivovaru doznalo v letech 1926-1927 značného rozšíření. Znovu bylo doplněno zařízení na umělé chlazení sklepních místností i pro výrobu umělého ledu. Výrobní kapacita veškerého vybavení by zvládla svoji kapacitou až 120.000 hl ročně, ale přesto se vyrábělo jen v objemu mezi 62-82 tisíci hl., nejvíce 84.322 hl v roce 1929.

Pivovar nabízel pro své zákazníky 10° výčepní pivo světlé, 11° tmavý ležák Granát, 12° světlý ležák, 14° speciál Preláta. V roce 1928/29 dosáhl výstav piva 82.804 hl, zejména díky horkému létu. Za onoho léta 1928 bylo nuselské pivo žádáno i ve vzdálenějších místech. K tomu účelu bylo použito spíše motorových vozidel než klasických koňských potahů. Pivovar přikoupil nový pětitonový vůz Praga a pro nákladní vozy se postavily nové garáže. V roce 1929 byly koupeny další dva nákladní vozy, ale současně byly odprodány dva starší. Byl dokonce pořízen jeden starší osobní vůz. Díky horku byly ležácké sklepy a kvasírny opatřeny novým ventilátorem pro zlepšení přívodu čerstvého vzduchu. Zvýšený výstav si vynutil i vyšší počet sudů. Zcela zásadní novinkou byl automatický stroj Neubecker pro mytí sudů, čímž pivovar přešel z ručního na strojové mytí. Zřízena byla zcela nová umývárna sudů a v té souvislosti došlo i k přeložení stáčírny piva. Ještě během roku 1930 byla zakoupena nová pračka na filtrační hmotu, přidělány ležácké i transportní sudy a kvasné kádě. Doplněn byl rovněž inventář pro hostince, tedy stoly, židle apod.

Správní rada si v letech 1928-1930 pochvalovala nákup ječmene a chmele, za levnější ceny a díky tomu pořídila větší zásoby obou surovin i sladu.

Čím větší byla konjunktura, tím více stoupal odbyt piva, ale současně rostl i soutěžní boj mezi jednotlivými pivovary. Pro udržování hostinců na straně Nuselského pivovaru bylo třeba využít všech cest. Správní rada bohužel zvolila cestu finanční a začala povolovat hostinským značné úvěry. Především dávala delší splatnosti při placení odebraného piva, ale některým hostinským dokonce poskytla přímou finanční podporu ve formě půjček. Negativní dopady pocítil pivovar s prvními jejich úpadky počátkem krize, ale o tom za chvíli.

Stabilizační bilance a nástup krize

Ve sbírce zákonů vyšel 1. července 1927 nově přijatý zákon č.78/1927 Sb., o stabilizačních bilancích, který umožňoval firmám, jenž vedly obchodní knihy, přecenit užívaný majetek vykazovaný v předválečných hodnotách v aktuální hodnotě československých poměrů. Došlo tak k přecenění strojů s vyjádřením jejich aktuálního opotřebení, ale zejména došlo k přecenění pozemků a staveb, které byly často vedeny v podhodnocených částkách. Stabilizace bilancí měla pomoci řadě podniků, dostat se k úvěrům, protože upravené bilance vyznívaly v řadě případů lépe nejen pro banky a věřitele, ale i pro držitele podílů a akcií. Zákon stanovil, že stabilizační bilance je možné provést počínaje obchodním rokem 1927 (1926/27), ale nejdéle do roku 1931 (1930/31). V těchto letech také většina akciových společností zvýšila své kapitály a vydala nové akcie nebo jen nakoukala ty stávající. Nuselský pivovar sice nevydala nové akcie, ani nezvýšil kapitál, ale bilanci upravil, což mu výrazně pomohlo v následujícím období.

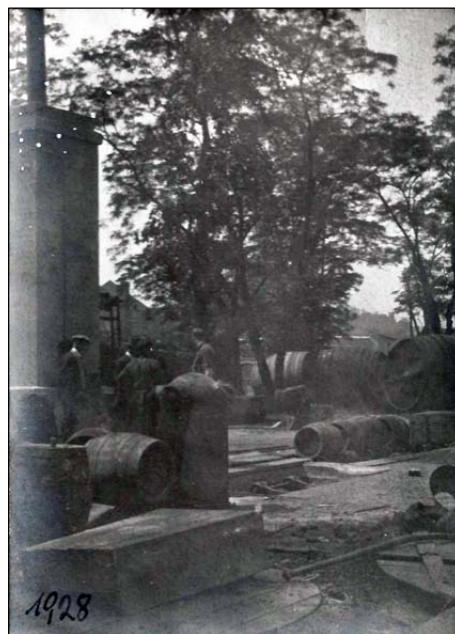
Podle zákona správní rada sestavila k 1. září 1927 východiskovou bilanci, kterou přecenila majetek společnosti. Díky této bilanci se blíže uvedl skutečný majetek pivovaru s některými zajímavými položkami.

Pozemky pivovaru, uváděné jako celková zastavěná a nezastavěná plocha činila 31.208 m², dle původního ocenění za 23 Kč/m², nově za 278 Kč/m², čímž vznikl rozdíl v celkové sumě 7,951.039,28 Kč. Od hodnoty budov bylo nejprve odečteno jejich opotřebení a obchodní ztráta podniku a následně se částka zdvojnásobila, tj. vzniklo nadhodnocení 1,114.692,85 Kč. Podobně u strojního vybavení vznikla částka 2,406.609,71 Kč. Bilance podrobněji uvedla jednotlivé domy v majetku firmy. Kromě pivovaru byly vedeny tzv. domy mimo pivovar, kam patřil administrativní dům č.p. 7, zahradní restaurace č.p. 55 a sousední dům č.p. 164, ležící ovšem již v katastru Vinohrad. Celkové u těchto domů bylo nadhodnocení 159.584,67 Kč. Všechna nadhodnocení byla v bilanci zanesena do zvláštního stabilizačního fondu, v celkové částce 11,631.926,51 Kč.

Z detailů bilance vyšlo najevo vlastnictví dalších nemovitostí. Samostatně byla vedena „kolna k budově č.p. 55“, což musel být nepochybně pozůstatek původního biografu jako samostatné dřevěné stavby v zahradní restauraci. Její zůstatková hodnota činila 8.333,32 Kč. Firma vlastnila i činžovní dům č.p. 217 v Nuslích a dva domy č.p. 6 a 332 na Kladně v celkové částce 384.275,16 Kč. Byl to dům s hostincem „u Stříbrných“ přímo na náměstí. Mimo to v nedaleké obci Velká Dobrá vlastnil Nuselský pivovar pozemky v hodnotě 50.000 Kč.

Oprava sudů v pivovarské bednárně, 1928

Opět práce se sudy v pivovarské bednárně, 1928

Ležácké sklepy Nuselského pivovaru, 1928

Dům č.p. 6 na Kladně s hostincem u Stříbrných, 1941 (P0236)

Josef Beránek (1864 – 1936)

Vilém Peterka (1899 – 1947)

Nadlepšené bilance zlepšily řadu ukazatelů, především ve vztahu k bankám, pomohly i akcionářům k dividendám. Za rok 1927/28 se vyplácelo 80 Kč na akcii tj. 16% p.a., za roky 1928/29 a 1929/30 dokonce 110 Kč tj. 22% p.a. a za správní rok 1930/31 činila dividendy znovu 80 Kč na akcii. V době začínající krize to byly velmi slušné výnosy.

Zhoršovala se ovšem situace s dlužníky, pohledávky prozatím dosáhly 3,320.590,04 Kč a stále rostly. V roce 1930 došlo k prvním projevům krize. Koncem roku 1929 a z jara 1930 ještě docházelo k vzestupu výstavu i odbytu, dokonce o 16,69%, ale v druhé půlce roku se situace obrátila a výstav začal klesat, nakonec bylo navýšení jen o 1,84%. Podle výroční zprávy bylo za správní rok 1929/30 vyrobeno 89.921 hl, ale čísla pro pražskou burzu byla nižší o 5.599 hl nižší. Podobné rozdíly ve zveřejňovaných číslech nebyly výjimečné.

Situace pivovaru se ve správním roce 1930/31 zhoršila. Došlo k dalšímu snížení výstavu a dokonce ke zdražení piva. Od 1. července 1930 totiž byla zavedena nová pivní daň, která zdrazila výčepní pivo o 14 Kč, ležáky o 16 Kč a speciály o 20 Kč na hektolitr.

Nástup mladší generace

Správní rada ještě koncem dvacátých let doznala změn. Po smrti Jaroslava Mužíka byl v roce 1927 nejprve kooptován a poté trvale zvolen za člena správní rady Josef Beránek, majitel hotelu Beránek a Beránkových podniků na Vinohradech. Během následujícího roku 1928 zemřeli hned dva členové správní rady, 28. června Václav Beneš a 1. listopadu 1928 MUDr. Otakar Kose. Místo nich byli zvoleni dva mladí nástupci a shodou okolností synové čelních představitelů pivovaru. Jeden z nich, Ing. dr. Vilém Peterka, univerzitní docent a vrchní komisař Výzkumných ústavů zemědělských v Praze pro obor včelařství, byl synem Leo Peterky. Druhý, JUDr. Vladimír Štěpánek, advokát v Praze, byl synem ředitele Václava Štěpánka. V roce 1930 byl valnou hromadou zvolen do správní rady JUDr. Josef Pára, vládní rada a místopředseda Anglo-Československé a Pražské úvěrní banky. Ta ve stejném roce fúzovala větší Anglo-Československé banky.

Václav Štěpánek odešel 1. září 1929 do důchodu. Současně s tím vystoupil ze správní rady, ale zůstal ve funkci ředitele pivovaru, k čemuž získal právo kolektivní prokury.

Když akcionáři dostávali vysoké dividendy ani správní rada a zaměstnanci nepřišli zkrátka. Správní rada dostávala tantiemy ze zisku. Za rok 1928/29 jim bylo přiděleno 107.105,30 Kč. Každý z členů dostal 13.400 Kč, Leo Peterka jako předseda 26.705,30 Kč. Pro zaměstnance byly tzv. remunerace. Valná hromada jim přiznala částku 120.000 Kč. Ředitel Štěpánek z toho obdržel 30.000 Kč, sládek Ing. Konečný a vrchní účetní Jan Richter po 15.000 Kč, ostatní pivovarníci mezi 2.400 až 5.000 Kč, strojník Hána 1.000 Kč, šofér 600 Kč a dokonce i posluhovačka dostala 200 Kč. Pro mnohé to byl výrazný příjem navíc. Vždyť třeba sládek Ing. Konečný měl měsíční služné 3.000 Kč a na remuneracích získal dalších 15.000 Kč.

Spor o ochrannou známku

Teprve v roce 1926 docenila správní rada práci JUDr. Schauera, který dal v roce 1921 znovu ochránit nejen grafickou podobu značky Prelát, ale také její slovní označení. První akciový pivovar v Chebu si dal 23. března 1926 chránit svojí etiketu „Prälát“ a 25. března i slovní podobu značky svého piva. Jenže podobnost s nuselským Prelátem byla tak velká, že by na trhu hrozila možná záměna či zneužití pozice zavedenější nuselské značky. Proto JUDr. Schauer vyvolal jednání s chebským pivovarem o výmazu jimi registrované značky i etikety. Po složitém vzájemném jednání právníků, přece jen usoudila správní rada, že pivovar v Chebu není žádným konkurentem Nuslí, protože jeho pivo se ani nedodává do míst, kde mají Nusle své obchodní zájmy a naopak. Výmaz jejich značky by pivovar v Chebu značně poškodil a proto se přistoupilo na dohodu, za kterou loboval dokonce i chebský poslanec za Německý svaz zemědělců Josef Mayer. Dohoda zněla, že Cheb bude platit uznávací poplatek Nuslí ve výši 1.000 Kč ročně za užívání německé verze jména Prelát. Podobný udržovací poplatek, tedy ve výši 500 Kč ročně platil také Rudolf Philipp, majitel pivovaru a sladovny ve Vítkově u Opavy. Smlouvy platily až do 24. února 1939, kdy je Nusle oběma pivovárům vypověděly.

Dr. Vladimír Štěpánek (1900-1943)

JUDr. Josef Pára (1873-1937)

Etiketa Prälátu Prvního akciového pivovaru v Chebu, 1926

Období	výstav hl
1930/31	75 538
1931/32	68 380
1932/33	56 465
1933	53 073
1934	52 609
1935	48 840
1936	47 160
1937	59 612
1938	69 564
1939	80 107
1940	72 678

Období krize

Světová hospodářská krize, která vypukla v pátek 25. října 1929 krachem na newyorské burze, přišla do Československa se zpožděním a začala se plně projevovat až během roku 1930. Zasaženy byly zejména podniky zaměřené na export, tedy strojírný a textilní závody v pohraničí, kde přišla první vlna nezaměstnanosti. Postupně byly zasaženy průmyslové firmy v celé zemi a jejich omezování se projevilo na každodenní spotřebě domácností. Kupříkladu přes výrazný pokles spotřeby uzenin a masa, neklesala spotřeba hořčice, dokonce mírně rostla. Chléb s hořčicí se stal pro mnohé nejlevnějším jídlem. Dopřát pivo si nemohl každý a klesala tím jeho spotřeba. Zatímco v roce 1929 se u nás vypilo 11,34 milionů hl piva a v roce 1930 ještě 11,18 milionů, pak v roce 1932 klesla spotřeba na 9,46 milionů a v roce 1933 dokonce na pouhých 7,88 milionů hl, tedy o více než 30% proti roku 1929. Největší pokles byl u speciálů, tedy vícestupňových piv. Rozdíl ve spotřebě mezi roky 1929 a 1933 byl 43,75%, u ležáků 39,50% a u výčepního piva 26,88%.

Zasaženy byly všechny pivovary a mnohé nevydržely. Ze 472 aktivních pivovarů v roce 1928 jich vydrželo do roku 1935 jen 403, tedy 85% z nich a v roce 1936 ještě skončilo dalších 14 pivovarů.

Velký problém se udržet měl i Nuselský pivovar. Už dávno nebyl čtvrtým největším v Čechách a už nebyl ani v první desítce. V roce 1934 byl až 23. pivovarem u nás. Přesto byl 5. největším pivovarem v Praze. Jeho regionálnost mu nepůsobila o nijak menší problémy, možná právě naopak.

Už byla zmínka o tom, že pro udržení odběru svého piva hostinskými, kteří měli snahu přecházet k jiným pivovarům, poskytoval pivovar značné finanční úlevy při prodlužování splatnosti za odběr piva a dokonce půjčoval přímo hotové peníze. Jiné pivovary postupovaly podobně, ale většinou přehrály půjčky na peněžní ústavu či záložny, takže v jejich vlastní bilanci to byly pohledávky za bankami a ne přímo za jednotlivými odběrateli. Nuselský pivovar, ale touto cestou nešel a vlastně půjčoval přímo. Podiv nad tímto postupem projevilo při valné hromadě 29. listopadu 1930 akcionář Jaroslav Čermák. Zjistil, že přes existenci běžného rezervního fondu byl vytvořen nový, pro ztráty při pohledávkách ve výši 300.000 Kč. Ředitel Štěpánek odpověděl: „*při našem povolování úvěrů hostinským, bez nichž není dnes dobře myslitelný odběr piva, musíme takový fond zřídit, abychom byli kryti proti eventuálním ztrátám. Tyto úvěry stouply a budou stoupati, dokud dnešní situace na trhu piva a kritická doba pro hospodářské podnikání vůbec potrvá.*“ Bylo zřejmé, že nehorší doba teprve přijde.

Od roku 1933 přešel pivovar ve sledování svých ukazatelů za správného roku na ten kalendářní, změna obchodního roku na ten kalendářní přišla až od správného roku 1935/36, který trval počínaje od 1. září 1935 do 31. prosince, takže od roku 1937 se správní rok kryl s tím kalendářním. Výroční zprávy z let 1931-1934 nejsou úplně, z dochovaného torza se přesto dají najít zajímavé údaje. Hlavně pokud jde o samotný provoz pivovaru a jeho náklady. Za správní rok 1933/34 spotřeboval pivovar 847,87 tun sladu za 1,032.763,90 Kč, 15,69 tun chmele za 173.260,13 Kč. Další suroviny byly vedeny už jen částkou. Kvasnic spotřeboval pivovar za 10.602,05 Kč, vody za 40.385,10 Kč, za led zaplatil 77.725,45 Kč a za jeho rozvážení 30.000 Kč. K udržení potahů, tedy živého, inventáře bylo zaplacen 50.226,65 Kč za oves, seno, stelivo a kovářské a sedlářské práce. Automobily projely za 87.207,40 Kč benzínu a společnost za ně zaplatila 20.268,65 Kč silniční daň a 15.947,65 Kč za pojištění vozů.

Zajímavé jsou údaje o prodeji piva. Celkem bylo utrženo 9,342.686,90 Kč. Z toho za 331.681,30 Kč bylo za lahvové pivo tj. 3,55% tržby, tedy 96,45% bylo za pivo sudové. Na pivní daní bylo odvedeno 3,106.991,70 Kč, na ostatních daních a poplatcích 1,457.515,10 Kč. Svoji vypovídací hodnotu mají též náklady na reklamu. Dělal se jedině na Prelát za pouhých 1.764,95 Kč za celý rok. Dokonce i tisk etiket na sudy a láhve byl za 4.156,70 Kč. Proti tomu právní služby figurují v bilanci částkou 29.410,25 Kč, tedy více než šestnáctkrát víc než za reklamu.

Výdaje za právní služby jsou vzhledem k problémům s neplátcí pochopitelné. Bohužel jich přibývalo více, než by si správní rada sama přála. Krize uvrhla řadu hostinských nejen do platební neschopnosti, ale i do úplného úpadku, pak nezbylo než je zcela odepsat.

Existovala ještě jedna možnost, tedy když dlužník byl i přímo majitelem domu, pak se šlo cestou dražby v exekuci. Takto zakoupil pivovar činžovní dům v Michli č.p. 608 (dnes č.p. 1642 jako součást Nuslí), stojící na rohu ulic Na Jezerce a Horní. V roce 1929 poskytl pivovar manželům Srbovým půjčku, zajištěnou na domech č.p. 608 a 887 (protějščí dům) s úrokem 5%, která dosáhla v roce 1932 výše 402.840,94 Kč. Manželé Srbovy měli závazky i u dalších věřitelů a nakonec byly jejich domy dány do dražby. Správní rada 29. listopadu 1931 rozhodla o koupení obou domů. V domě č.p. 608 byl dokonce hostinec, ovšem se smíchovským pivem. V červnu 1932 byl dům koupen v dražbě za 1,510.000 Kč. Se všemi převodními poplatky se jeho cena vyšplhala na 1,626.270 Kč. K tomu byla převzata hypotéka na domě 953.231,94 Kč.

S odkupem druhého domu č.p. 887 to bylo jinak. Správní rada rozhodla, že dům koupí na své jméno ředitel Štěpánek s tím, že na požádání předá dům do vlastnictví pivovaru po úhradě všech nákladů s nabytím. Za dům bez hospody a krámu dal Štěpánek 1,315.000 Kč, ale pivovar ho od něj nikdy nechtěl.

Pivovar chtěl dům 608 prodat. V červenci 1934 se jednalo o jeho prodej, ale sešlo z něj. Ročně z něj pivovar inkasoval na nájemném kolem 90 tisíc Kč.

V roce 1935 získal pivovar obdobně podíly jedné sedminy na činžovních domech v Karlíně č.p. 418 a 476 od manželů Lecjakých, prý k záchraně pohledávky. Podobně byl koupen dům č.p. 331 v Kralupech nad Vltavou za cenu 175.000 Kč od Boženy a Václava Kostkových. Kostka zemřel a zanechal dluh 308.752,15 Kč, zajištěný na domě částkou 136.000 Kč. V domě byla stáčírna piva, kterou poté převzal Václav Duška. Dům a stáčírna patřila pivovaru až do znárodnění v roce 1948.

Skleněná láhev, 1936

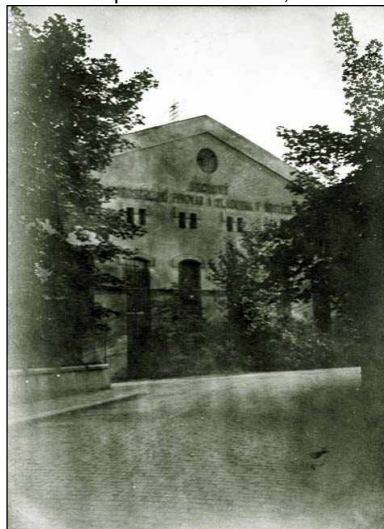
Restaurace v domě v Horní ulici č.p. 608, 1935 (historicke-foto.cz)

Pivovar	pohledávky	tržba za pivo	rozdíl
Nuselský akciový	10 190 000 Kč	9 269 000 Kč	109,94%
Pragovar, Krč	4 062 000 Kč	8 257 000 Kč	49,19%
Vínohradský	4 467 000 Kč	10 108 000 Kč	44,19%
Holešovický měšť.	6 596 000 Kč	24 140 000 Kč	27,32%

Stav pohledávek k výši tržeb pražských pivovarů za rok 1933/34

Pivní tácek pivovaru v Nuslích, do r.1935

Netradiční záběr na pivovar Nusle, 1934

Problémy s pohledávkami se množily jako houby po dešti. Za rok 1935 pivovar tržil za prodej piva 8,830.000 Kč. Přitom jeho pohledávky dosahovaly výše 10,512.000 Kč tj. 119,05% tržeb. Tato vysoká přeangažovanost vznikla už v roce 1928, kdy začal větší boj o pivovarů o klientelu hostinských. Přitom přímé směnečné půjčky činily 917.000 Kč a ostatní 583.000 Kč. Záruky za hostince byly 650.000 Kč, ale zdaleka největší sumu, 7,025.000 Kč, tvořily hypotekární zápůjčky hostinským. Běžné pohledávky za pivo tvořily 1,337.000 Kč, což byly pohledávky ve splatnosti a po splatnosti, bez problémů s jejich uznáním.

V tabulce přehledu pražských pivovarů chybí Akcionářský pivovar na Smíchově, protože jeho výsledky nebyly srovnatelné. Za rok 1934 totiž dosáhl výstavu 678.981 hl a stal se největším pivovarem v Československu. Předstihl dokonce i Měšťanský pivovar v Plzni se 492.683 hl, který skončil druhý. Podle slov správní rady se Smíchovský pivovar „šířil po Praze jako lavina“ a nikdo nedokázal této dravé expanzi čelit. V Nuslích zhoršené výsledky vznikly i vlivem krize a jeho výstav prudce klesl až o 41%, avšak celostátní průměr poklesu výstavu byl jen 35%.

Kontingentní smlouva

Aby se v době krize nezhoršovala situace malých pivovarů, začlenila vláda do znění zákona č.168/1930 Sb. o dani z piva své zmocnění k organizaci opatření v průmyslu pivovarském. V rámci tohoto vyšlo vládní nařízení č. 49/1935 Sb., kterým se snižovala daň z piva pro pivovary, které přistoupí ke kontingentní smlouvě Ústředního svazu československých pivovarů, uznají její závaznost nejpozději do 31. května 1935. Poté jim ministerstvo financí zpětně od 1. února 1935 uzná daňové úlevy. Byla to státem podporovaná kartelová dohoda, na kterou přistoupilo 93,6%, tj. 362 pivovarů u nás.

Kontingenty platily pro čtyři oblasti. Velkou Prahu, ostatní část Čech, dále pro Zemi Moravskoslezskou a Slovensko s Podkarpatskou Rusí. Pivovar, který nevyčerpal svoji kvótu příslušela náhrada 10 Kč/hl, naopak při překročení se platila sankce 12,50 Kč/hl. Smlouva byla uzavřena 22. března 1935 na dobu do 31. prosince 1940, vlastně do roku 1941. Nakonec byla předčasně zrušena protektorátní vládou v roce 1939.

Výši kontingentu pro jednotlivé pivovary určovala jejich průměrná výroba v letech 1930-1933. Akcionářský pivovar v Nuslích měl smlouvou povoleno vystavit 67.070 hl, přičemž 49.300 hl bylo pro Prahu a 17.770 hl pro Čechy. V roce 1935 se mu podařilo naplnit kvótu pro Prahu na 90,67% a pro Čechy jen na 79,17%.

Přelomový rok 1935 – zavřít nebo prodat?

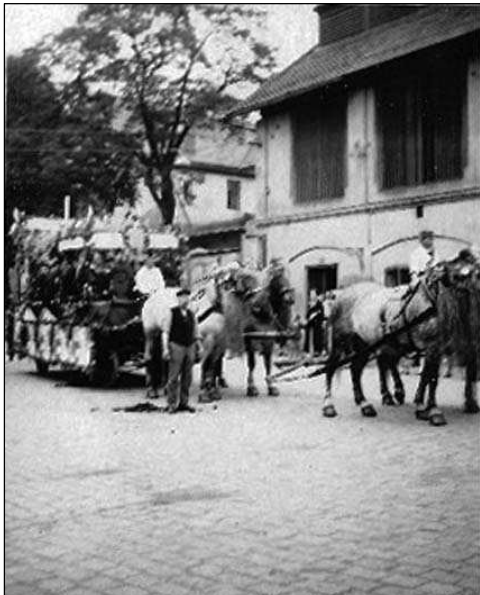
Rok 1935 znamenal pro pivovar přelom, který rozhodl o jeho dalším osudu. Skoro měl na mále a už tehdy mohl být srovnán se zemí. Výstav pivovaru neustále klesal, podpisem kontingentní smlouvy se měla situace stabilizovat a výhledově i zlepšit, ale lepší výsledky se dostavily až v roce 1937. Psal se však rok 1935, smlouva zajišťovala malým pivovarům alespoň část trhu, velkým ale neumožňovala rozvoj, jinak než platit za překročení kvót. Druhá cesta byla jejich odkoupení od jiného pivovaru. Smíchovský pivovar se rozhodl svůj trh zvětšit právě tímto směrem. Vždyť za překročení své kvóty zaplatil v roce 1935 1,094.525 Kč a v roce 1936 již dva miliony Kč. Kupodivu mu část své pražské kvóty postoupil i Měšťanský pivovar v Plzni, který ji nenaplnil. Jenže ani to nestačilo. V roce 1937 usiloval o kvóty Občanského akciového pivovaru na Smíchově, který vyráběl ročně kolem 30 tisíc hl, ale neuspěl. Nakonec celý pivovar získal koupí v exekuční dražbě 15. února 1939. V témže roce mu dokonce byla nabídnuta kvóta krčského Pragovaru 44.000 hl piva ročně. Ale ještě v roce 1942 k dohodě nedošlo.

První „kořist“ na kterou se zaměřil už v roce 1935 byl Nuselský pivovar. Na začátku roku začaly obě správní rady vyjednávat o možném spojení obou pivovarů. Zdá se, že podnět k jednání vyšel ze strany Nuselského pivovaru. Především se jednalo o variantě s předpokladem ročního objemu v Praze a v Čechách 50.000 hl. Doslova uvádí: „*Ponevadž chcete výstav piva ukončití obchodním rokem Vaším roku 1935, tedy 31.8., připadne Vám na rok 1935 jen třetina náhrady uvedené. Na další roky bude pivovar platit 5% úrokování.*“ Z formulace je jasné, že správní rada jednoznačně uvažovala o zastavení provozu pivovaru. Smíchovský pivovar dokonce poslal seznam hostinců, které chtěl získat s tím, že o ostatní nemá zájem. Lidé ze smíchovského pivovaru viděli kompletně celý provoz, včetně části účetnictví. Šlo tedy opravdu o vážná jednání. Nakonec, ale správní rada odmítla nabídku Smíchova s tím, že uvedené podmínky nelze přijmout.

Souběžně s tím vyjednávala i sama Anglo-Československá a Pražská úvěrní banka o možném prodeji majoritního balíku akcií. Akcionářskému pivovaru na Smíchově nabízela koupi 66,68% akcií, tedy 5.335 ks. Ani zde se, ale nedohodly na ceně. Smíchov nabízel 1.620 Kč za akcii, tedy 8,642.700 Kč. Kurs na pražské burze byl stabilní, vlastně neměnný, 1.250 Kč. Podle ročenky československých burzovních papírů se údajně vyjednávalo o fúzi také s Prvním pražským měšťanským pivovarem v Holešovicích, ale k těmto jednáním neexistuje vůbec žádný podklad. Smíchovskou nabídku, ale banka určitě odmítla. Až koncem roku si nechala banka vypracovat kompletní zprávu, rozbor účetnictví a hospodaření, dnes bychom řekli hloubkový audit. Jeho výsledky byly opravdu překvapující. Podle rozboru byla vnitřní hodnota akcie 2.505 Kč a likvidační cena 2.000 Kč. Pro banku by to byl určitě špatný obchod. Snad i proto se rozhodla pivovar nezavřít a zlepšit jeho hospodaření a výkonnost.

Václav Štěpánek uprostřed alegorického vozu, 1934

Alegorické vozy vyjíždějí z pivovaru do Nuslí, 1934

Alegorické vozy při cestě nuselskými ulicemi, 1934

Oživení a změny

Za zmínku stojí ještě drobnost k vlastnictví akcií. Banka oficiálně držela jen 1.968 akcií tj. 24,6% kapitálu, přesto nabízela majoritní balík 5.335 akcií, čili 66,68%. Provázanost velkých akcionářů s bankou tu byla stále zřejmá. Rozhodnutím banky, neprodat akcie pivovaru, přežil ten vlastně jen o vlásek a bylo na čase řešit změny. Koncem roku 1935 a počátkem roku 1936 se již začalo dostavovat všeobecné oživení a náznak končící krize.

Předně se uklidnilo veškeré osazenstvo z řad dělnictva. Když přišly první zprávy o možném uzavření pivovaru měli své přirozené obavy o práci. Přes Ústřední svaz potravních odborů v ČSR poslali správní radě své požadavky, ale naštěstí se vše urovnalo.

Ani úvahy o úplném zrušení pivovaru a jeho bourání nebyla v roce 1935 nějakou novinkou. Už v roce 1932 se uvažovalo o možné parcelaci pozemků na kterých by vznikl souvislý blok se čtyřpatrovými domy na ploše 8.983 m², dále blok čtyřpatrových garáží na ploše 1.564 m² a přízemní domy s dvory, zahradami a předzahradkami na ploše 1.279 m². Byla by zřízena nová ulice, když Hostivítova byla vlastně neveřejná a později dokonce zcela zrušena.

Změny ve vedení a úspory

V letech 1935-1936 došlo k další obměně ve vedení. Člen správní rady Josef Semanský zemřel 23. května 1935. Za něj byl zvolen Bohuslav Kučera, ředitel Anglobanky. Poté ještě zemřel 18. ledna 1936 Josef Beránek.

Hlavní a zásadní změnou byl odchod Václava Štěpánka z funkce ředitele k 31. říjnu 1936. Na jeho místo přišel dosavadní ředitel Měšťanského pivovaru v Plzni Aleš Pittermann. Funkci převzal už v červnu 1936 a do podzimu vedl pivovar se Štěpánkem, který mu celý provoz předával. Pittermann se narodil 25. března 1890 ve Vlašimi. Vystudoval nejen pivovarnictví, ale absolvoval též studium práv. Od roku 1925 působil v Plzni. Zemřel 21. března 1940 v Praze v slavném sanatoriu MUDr. Borůvky v Legerově ulici.

Další změna byla na pozici sládky. Po Ing. Konečném přišel Josef Pára. Shoda jmen s členem správní rady je čistě náhodná. Sládek Pára se narodil 30. června 1889 na Dobříši a v Nuslích byl sládkem v letech 1935-1945, kdy odešel do Prvního akciového pivovaru v Chebu, nejprve jako národní správce, sládek a od roku 1947 jako ředitel. Po únoru se stal technickým vedoucím. Nuselský pivovar za jeho éry překonal léta krize a prožil celé válečné období.

Mnohé tyto změny vyvolala nejen nutnost generační obměny, ale zejména vliv banky. Ve snaze zvýšení rentability si nechala v listopadu 1935 zpracovat již zmíněný audit, který odhalil zásadní nedostatky. Podle zprávy měl pivovar zastaralé účetnictví vedené systémem sborníků, které bylo třeba změnit na tzv. americký journal a docílit úspor v práci účetních. Byly navrženy úspory, které se dotkly všech 91 zaměstnanců.

Největší roční příjem 220.160,70 Kč, měl ředitel Štěpánek. Měl služné ve výši 12.775,55 Kč měsíčně, dále roční odměny za komitě 10.000 Kč, nárok na roční tramvajenku 1.800 Kč, remuneraci 35.000 Kč a roční penzijní příspěvek 20.000 Kč. U něj revize doporučila snížení „jen“ na 120.000 Kč. Další úspora 31.600 Kč měla být v penzionování účetního Josefa Košťáka, jehož práce by změnou účetnictví nebyla zapotřebí. Pivovar měl další tři účetní. Další změny se platů netýkaly. V pivovaru měl nejvyšší plat po řediteli sládek Josef Pára, který měl 2.695 Kč měsíčně. Dále tzv. pánevě 400 Kč z jedné tuny chmele, tedy 5.600 Kč ročně a remuneraci 3.500 Kč. Kromě toho mu příslušel služební byt o pěti místnostech včetně otopu a světla. Z dalších technických úředníků měl velmi slušný roční plat strojmistr Václav Karban (24.000 Kč), bednářský mistr Josef Janda (21.329 Kč), skladník Josef Herl (20.700 Kč). Dělnické mzdy byly vedeny v hodinové sazbě. Bednáři, strojníci, běžní sladovníci, šoféři měli 5,20 Kč, jejich pomocníci 4,45 až 4,80 Kč. Pivovarská chasa, tedy vaříč, stáčí mistr a vedoucí sladovník 5,90 Kč, kočí 4,45 Kč, závozníci 2,50 Kč stejně jako výpomocní dělníci ve sladovně. Sladovnické učňové měli 1,50 až 1,70 Kč.

Přehled různého majetku

Revize doporučila ještě zrušit provoz 3t auta se šoférem a závozníkem, čímž by se ušetřilo 55.000 Kč. Dále se měly přestěhovat kanceláře z přízemí správní budovy do 1. patra a pronajmout uvolněné prostory na krámy, čímž by se zvýšil příjem o 20.000 Kč. Celkem šlo o návrh úspor za 280.000 Kč. Nově byly postaveny dva krámky na pivovarském pozemku na břehu Botiče. Šlo o malé přístavky, který vynášel na nájmu asi 8.000 Kč ročně.

Dosáhlo se přehledu dyného majetku. Pivovar vlastnil 264 ks ležáckých sudů o obsahu 11.249 hl, 6.506 ks transportních sudů na 644.700 litrů piva v celkové hodnotě 1.436.000 Kč a ještě 86 ks kvasných kádí na 3.540 hl. Na přepravu sloužilo pět nákladních vozů, dvě 5 t, jedna 3 t, jedna 2 t a jeden vůz na 1,5 t, dále 4 páry koní, 99 vozů na obilí, 4 velké valníky a 3 vozy na led. Však se také ročně ledovalo 400 vagonů ledu, který se rozevážel do hospod.

Zcela nejpočetnější skupinou položek bylo hostinské vybavení. V evidenci bylo na 2.475 lokálových židlí, 4.907 zahradních, 2.349 židlí bílých hůlkových,

360 lokálových stolů, 1.022 železných zahradních stolů, 3.362,43 kg cínových trubek. V seznamu bylo i 5 pian, 467 púllitrů, 91 třetiněk a 100 porcelánových tácků. Všechno toto vybavení, včetně mnoha drobností, byly zapůjčeny do podniků, kde se čepovalo nuselské pivo. Za sládka Konečného se do tohoto vybavení moc neinvestovalo a tak po jeho odchodu byl mobiliář doplněn o ledničky, výčepní stolice, stáček stroje, 4 velké kulečnický, 1 radiogramofon a dokonce o 12 kamen. Pořizeno bylo o dalších 1.186 zahradních železných a 393 hůlkových židlí, též 75 lokálových, 278 železných zahradních a 69 různých stolů. Péče o hostinské se brzy projevila vyšším výstavem piva, ale i to mělo svá úskalí.

Tíživý kámen pohledávek

Pivovar měl poměrně stabilní počet odběratelů. V roce 1935 odebíralo sudové pivo 180 a lahvové pivo 40 odběratelů. Velkou zátěží pro správu podniku byly jejich platby za odebrané pivo. Obvykle měli i ti liknavější dobu splatnosti asi do pěti týdnů. Před revizí bylo průměrné zpoždění platby údajně osm týdnů, jenže se mezi nimi ukázaly velké rozdíly.

Největšími dlužníky se ukázaly velké podniky, které měly obvykle výhodnější smlouvy, kde se však zavázaly odebírat také určité množství piva. Revize objevila, že jejich odběr kles až o 10%, kdežto u ostatních, včas platících odběratelů byl pokles jen o 5%. Malí hostinský si zpravidla nedovolil zdržovat platby a dlužit, na rozdíl od těch velkých. Devět největších dlužníků přitom dlužilo i déle než 45 týdnů, tedy téměř rok, a jejich dluh byl skoro tak velký jako jejich roční obrát. Konkrétní čísla jsou uvedena v tabulce. Největším dlužníkem byl podnik Bratří Havlové, který dlužil za posledních 130 dodávek piva a ani jim nebyly účtovány úroky z prodlení. Navíc jim byla v roce 1929 poskytnuta směnečná zápůjčka půjčka 250.000 Kč na 7½% úrok. Obecně bylo na směnečné zápůjčky poskytnuto poměrně dost půjček. Bedřichu Havelkovi, majiteli kavárny Arco půjčeno v roce 1933 celkem 100.000 Kč na 6% úrok, který odebíral asi za 50.000 Kč piva ročně. Půjčka byla navíc kryta jeho životní pojistkou na 200.000 Kč. Podobně si v roce 1934 půjčil na 7½% úrok 60.000 Kč majitel Kavárenských a restauračních podniků „u Nováků Josef Drahňovský, pojistka byla na 50.000 Kč. Půjčka 140.000 Kč manželům Svátkovým byla poskytnuta na stavbu bufetu na nádraží Holešovice s úrokem 4%. Současně existovala smlouva zajišťující 20 let dodávek piva. Správní rada, ale podle banky, neměla nadále povolovat dlouhodobé úvěry a pokud, tak jen těm, kteří platí včas. Hotel Ambassador arch. Ing. Františka Weyra dokonce dlužil více než byl jeho roční odběr.

Celkem odběratelé dlužili 1,325.727,85 Kč, přičemž devět největších pohledávek tvořilo 40% této částky. Mezi slušnější odběratele, platící v rámci 5 týdnů patřili třeba nuselský hostinec „U Bansethů“ Františka Bansetha, který při obrátu 115.000 Kč ročně dlužil jen 11.845,10 Kč nebo podniky Metro na Národní třídě patřící Václavu Kleinhamplovi. Ten při obrátu 105.000 Kč dlužil 29.444 Kč jen měsíc. V roce 1929 byla Kleinhamplovi poskytnuta půjčka 1.000.000 Kč na dobudování paláce Metro, kde byl automat, kavárna, vinárna a restaurace. Původně měl odebírat nejméně 1.000 hl, ale odebíral nejvýše 620 hl ročně. Úroky z půjčky smlouvené na 7% platil včas, ale půjčka se nijak neumořovala. Správní rada ji považovala za dobrou, leč zamrzlou.

Za ožehavou byla považována půjčka 1.000.000 Kč z roku 1930 restauraci u Šenfloků na Václavském náměstí č.p. 824. Sjednal jí vládní rada Karel Bondy. Původně šlo o půjčku Ing. Zdeňku Krulišovi k adaptaci celého podniku ve výši 450.000 Kč, kterou po jeho smrti převzali bratři Bondyové. Rekonstrukce domu, ale vyšla přes 13 milionů Kč a nakonec byl dům, odhadnutý na 11,256.000 Kč prodán v dražbě. Půjčka se umořovala po 20 až 30 Kč z každého prodaného hektolitru piva a byla úročena 7,5%. Kdyby Bondyové přestali splácet, pak by se dluh vymáhal po Krulišově pozůstalosti. Z bývalého pivovaru u Šenfloků se stala jen restaurace, ale Nuselský pivovar v ní měl alespoň částečně zajištěný odby. Ovšem za jakou cenu. Všechny půjčky byly z těžce naspořených rezerv.

Pohled do výroby

Zpráva pro banku z roku 1935 opět uvádí jiná čísla než ostatní výrobní statistiky. Podle ní se za rok 1934/35 vyrobilo 49.777 hl piva, což byl oproti předchozímu roku pokles o 4,70%. Zajímavý není ani tak rozpor v číslech, jak složení druhů piv. Výčepní pivo tvořilo objem 40.265,08 hl (80,89%), ležáky 6.996,42 hl (14,06%) a Prelát 2.516,36 hl (5,05%). Během 200 dnů se uvařilo 307 várek oproti 371 v předchozím roce. Vyrobeno bylo 6.300,50 q sladu. Po odchodu sládka Konečného byl zjištěn rozdíl ve stavu sladu na skladě. Bylo zjištěno plus 607,56 q sladu v hodnotě 113.450 Kč. Rozdíl vznikl v minulých letech tak, aby měl sládek při inventuře vždy nějakou malou rezervu a při sladování mohl vykazat větší procenta sladu než bylo možné vyrobit. Podle statistik je třeba na 1q sladu 133 kg ječmene, kdežto bývalý sládek vykazoval cca 126 kg, takže místo výnosu 76-78% vykazoval až 79,33% sladu. Tento postup praktikovali všichni sládci v rámci tzv. sládkovské cti. Naopak při inventuře chybělo sládkovi 1,22 q chmele tj. 0,86% spotřeby.

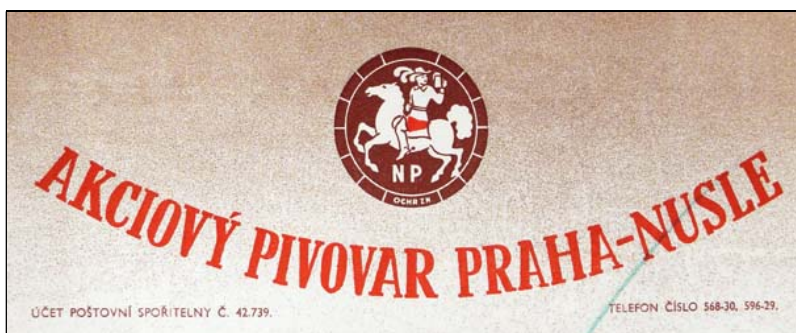
Odběratelé dlužící k 1.1.1935	obrat 1933/34	obrat 1934/35	dluh celkem	dluží od
Bratří Havlové, Lucerna	121 000 Kč	147 000 Kč	140 760 Kč	07.1934
Ing. Weyr, Hotel Ambassador	73 000 Kč	65 000 Kč	83 199 Kč	08.1934
Oldřich Bibrdlík, stáčírna Kladno	80 000 Kč	110 000 Kč	83 038 Kč	08.1934
Hotel Beránek, Král. Vinohrady	120 000 Kč	130 000 Kč	64 193 Kč	03.1935
Josef Teuber, Praha	90 000 Kč	80 000 Kč	56 722 Kč	01.1935
V. Novotný, Nusle, Otakarova 14	45 000 Kč	56 000 Kč	32 845 Kč	01.1935
Fr. Jilemnický (Obecní dům)	28 000 Kč	32 000 Kč	30 345 Kč	08.1934
Čížková, Kamenné Žehrovice	19 000 Kč	19 000 Kč	19 688 Kč	09.1934
František Král, Na Pankráci 952	38 000 Kč	47 000 Kč	19 557 Kč	03.1935

Pivovar u Šenfloků s vyzdobou Preláta, 1940

Snímek z bednárny na dvoře pivovaru, asi rok 1932

Záhlaví dopisního papíru s novým názvem i logem pivovaru, 1936 (SOA Praha)

Ukázky dobových etiket nuselských piv z let 1936-1939

Změna názvu pivovaru

Poslední, ale o to zásadnější změnou v roce 1935 byla ta, která změnila název podniku. Když vznikla původní akciová společnost, zněla „Akciový pivovar v Nuslích u Prahy“. Nusle byly v roce 1898 povýšeny na samostatné město a počínaje od 1. ledna 1922 byly připojeny k tzv. Velké Praze. Z nově připojených obcí Nusle, Michle a Krč vznikl obvod Praha XIV. Jenže od toho data až do roku 1935 zněl název společnosti stále v původní podobě.

Při probíhající revizi obchodních záležitostí byla objevena i tato anomálie a proto byl 38. řádné valné hromadě, konané v sobotu 30. listopadu 1935 předložen návrh se slovy: „*správní rada usnesla se předložit návrh na změnu znění firmy, jež pro svůj titul „Nuslích u Prahy“ pro dnešní dobu nevyhovuje a to i jakož to, že obec Nusle jest XIV. součástí hlavního města Prahy.*“ Nový název zněl „Akciový pivovar Praha-Nusle“.

Nebyla to jediná navržená změna. Bylo vlastně přijato doplněné znění stanov, které kromě názvu upravovalo i správní rok pivovaru. Bylo navrženo, aby následující správní rok 1935/36 trval od 1. září 1935 do 31. prosince 1936, s tím, že příští správní roky se budou krýt již s tím kalendářním. Celé nové znění stanov schválilo ministerstvo vnitřní 7. března 1936 a změna byla zapsána 8. srpna 1936.

Došlo také na praktickou otázku akcií. Shodou okolností končil kupónový arch na dividendy. Kupony staré emise končící kuponem č.18 a nové emise končící kuponem č.14 k proplacení za rok 1934/35 byly vyčerpány a bylo nutné vydat nové kupony pro rok 1935/36. Změna názvu firmy k tomu byla ideální, ale co akcie. Uvažovalo se i o variantě tisku všech 8.000 ks akcií v nové podobě, kdy by byla odstraněna i anomálie s nekompletní číselnou řadou vzniklou před lety při snížení kapitálu. Nakonec rozhodly čistě finanční důvody a vyhrála varianta tisku pouze nových archů, které budou přesně přiřazeny k číslům stávajících akcií.

Nový název pivovaru se přirozeně projevil na nových etiketách pro všechna vařená nuselská piva. Kromě toho pro ostatní reklamy byl zvolen nový znak. Ve stylizovaném víku pivního sudu byl jezdec na koni držící korbek piva, doplněný o zkratku NP a letopočet s rokem založení pivovaru L.P.1694. Tento znak zůstal pivovaru i dlouho po znárodnění, vlastně až do jeho úplného konce.

Předválečný rozmach

Rokem 1936 skončilo pro Nuselský pivovar období krize a konec roku byl již ve znamení zlepšení. Za rok 1937 bylo dosaženo výstavu 59.612 hl, tedy 26,40% navýšení oproti roku 1936. Krize byla pryč. Zásahu na zlepšení měla nepochybně i ona hloubková revize banky, která ukázala slabiny a vedla k úsporám lidí i materiálu. Rovněž jméno nového ředitele Pittermanna, který přišel z Plzně do Nuslí, mělo svůj vliv, stejně tak i volba nového sládky Páry.

Na úterý 26. dubna 1938 byla svolána jubilejní 40. řádná valná hromada akcionářů. Byla to zvláštní situace. Pro pivovar se vrátila dobrá léta, byla chuť znovu se pustit do vylepšení vybavení, výroby i obchodu, ale současně byla znát chmurná nálada obyvatelstva. Před půl rokem zemřel prezident Masaryk, nebylo to ani šest týdnů co Hitler pohltil Rakousko a Henlein vyřvával po stále ještě našem pohraničí. Toho co přijde se všichni obávali.

V našem hospodářství se zlepšila odbytová situace, přesto to pro pivovary nebylo tak slavné. Výstav se celostátně zvýšil o 9,7% proti roku 1929. Pražský region dosáhl dokonce 10,3% nárůstu. Pivovar Nusle se díky svým 26,4% dostal z 5. místa na 3. největší pivovar v Praze. Tyto výsledky poněkud srážel dosažený zisk, který z větší části pohltily ceny surovin a technických potřeb, zejména ječmen. Počínaje od 1. ledna 1938 byla opět zvýšena daň z piva o 10 Kč na hektolitr, bez rozdílu jakostí, pro spotřebitele se zvedla o 20 haléřů.

Všeobecné zvýšení cen piva a následně zvýšení daní a paušálu daně obrátové neznamenalo pokles odbytu piva, naopak došlo na jeho zvýšení o 7,7%. Statistika za rok 1938 uváděla, že v Praze bylo zvýšení jen 3,4%, což se vysvětlovalo omezením rozvozu piva při mobilizaci a podstatný úbytek konzumentů ve Velké Praze.

Po několika letech krize bylo nutné znovu investovat do vybavení pivovaru, který si vyžádal značnou rekonstrukci. Byla vybudována nová vzorná stáčírna piva do lahví a přebudována kotelná. Nejlepší nabídku předložila firma „Fumor“ Ing. Vladimír Štulc a R. Fritsch, která dodala kotel za 27.900 Kč a provedla zazdívky za 32.200 Kč. Nový kotel byl totiž vyšší než ten stávající a proto bylo nutné udělat adaptaci celé kotelně, která proběhla na jaře a v létě 1938.

Čeněk (Vincenc) Götzl-Odkolek
(*24.4.1855 – † 10.12.1939)

Ferdinand Bouda, bankéř
(*8.3.1884 – † ? po r. 1952)

Emanuel Příborský, ředitel banky
(*1.5.1887 – † ? po r. 1950)

Dr. Ing. Karel Risinger, gen. ředitel
(*1.5.1883 – † ? 1957)

JUDr. Antonín Schauer mladší
(*23.6.1907 – † 20.2.1966)

Rodinný klan správní radou

V letech 1937-1940 došlo k dalším změnám ve správní radě pivovaru. Všechny zvolené osoby měli vazbu na Anglo-Československou a Pražskou úvěrní banku a mnozí byli příslušníky rodin spojených s bankou a představiteli pivovaru. Rodinný klan byl až na výjimky semknutý. Jednou z nich byl Ferdinand Bouda, spolumajitel bankovního závodu Prokop & Bouda v Praze. Za člena správní rady byl kooptován na jejím zasedání 27. ledna 1937. Pocházel z Hořovic, kde se narodil 8. března 1884 v rodině zdejšího poštmistra. Bankovní dům provozující různé komisionářské a bankovní obchody založil v roce 1919.

Banka do správní rady pravidelně dosazovala své lidi. Po smrti bývalého ministerského rady JUDr. Josefa Páry 20. září 1937 a rezignaci Bohuslava Kučery ze dne 22. června 1938, byl na jeho místo kooptován Emanuel Příborský, náměstek ředitele Anglobanky. Snad největší změna nastala odchodem Leo Peterky, který zemřel 8. dubna 1939. Ve správní radě byl od roku 1906 a v jejím čele nepřetržitě od roku 1912. Valná hromada konaná 28. dubna 1939 na jeho místo zvolila Ing. Dr. Karla Risingera, generálního ředitele a místopředsedu správní rady firmy Křížik-Chaudoir, měďárna, kabelovna a elektrotechnické závody a. s. Narodil se v Praze 1. května 1883 a po studiu na Německé vysoké škole technické v Praze působil jako odborník na ministerstvu pošt a telegrafů, kde se v roce 1919 stal vrchním stavebním radou. Od roku 1922 přešel do firmy Českomoravské elektrotechnické závody Fr. Křížik v Karlíně jako ředitel kabelového oddělení a postupně se vypracoval až na šéfa celého podniku.

JUDr. Antonín Schauer byl po Peterkovi nejstarším členem správní rady. Postupně se stal významným funkcionářem v bance, kde se stal v roce 1932 předsedou její správní rady. Svoji advokátní praxi předal, který se také zapojil do správní rady pivovaru. Jejím členem byl od 8. září 1939. Jeho otec byl členem správní rady až do své smrti 19. listopadu 1940. Ještě rok před ním, 10. prosince 1939 zemřel místopředseda správní rady Vincenc Götzl. Byl členem rady od roku 1903 a od roku 1924 jejím místopředsedou. Odešla generace nejstarších členů správní rady, kteří stáli ještě na počátku století u rozvoje Nuselského pivovaru.

Významnou událostí byla valná hromada konaná 18. května 1940. Ta schválila kooptaci nového člena správní rady, zvoleného 5. dubna 1940. Šlo o vůbec první ženu ve správní radě pivovaru, Marii Scholzovou. Její účast v radě byla opět rodinnou vazbou. Byla to nejstarší dcera Leo Peterky. V roce 1920 se provdala za Jana Scholze, úředníka Zemské banky v Praze. Ten po její smrti převzal i její místo ve správní radě, kam zasedl v roce 1945.

Marie Scholzová, soukromnice
(*28.8.1894 – † 29.10.1944)

Pivovar a první měsíce protektorátu

Období druhé republiky a její zánik 15. března 1939 ovlivnil činnosti domácích pivovarů víc než by se na první pohled zdálo. Už byla zmíněna konzumace piva ovlivněná mobilizací. Velký problém, ale nastal po odstoupení sudetských území Říši. Nastal prakticky rozklad kontingentní smlouvy, protože zánikem původního trhu a odpoutáním se pivovarů v pohraničí byly původně nastavené kvóty k ničemu. Začalo se sice jednat o smlouvě nové, ale než se vůbec podařilo něco dojednat, rozpadl se i zbytek Československa a vznikl Protektorát Čechy a Morava. Přes vyhlášení autonomie bylo jasné, že z hlediska trhu se budou snažit velké německé pivovary dostat i na tento trh. První co se projevilo u výroby piva bylo zvýšení režijních cen.

Vzhledem k rozkladu kontingentní smlouvy došlo i na ukončení platnosti smluv v záležitosti udržovacích poplatků za značku Prelát. Nuselský pivovar obě smlouvy, tedy pivovaru v Chebu a ve Vítkově, vypověděl 24. února 1939 a to s okamžitou platností.

Do složitého období byla, krátce po vzniku protektorátu, svolána 41. řádná valná hromada konaná 28. dubna 1939. Konala se v nejisté době, kdy nikdo nevěděl co dál. Nová kontingentní smlouva neexistovala a nejen v Nuslích měli obavy z dalšího vývoje. Došlo na společná jednání mezi pivovarem na Smíchově, Pragovarem v Krči, Měšťanským pivovarem na Vinohradech, Nuselským pivovarem a Ringhofferovým pivovarem ve Velkých Popovicích, ze kterého vzešel nápad na založení Pražské pivovarské obchodní společnosti s r.o. Účelem této společnosti mělo být hájení společných obchodních zájmů v regionu Velké Prahy. Základní kapitál firmy měl být 750.000 K, rozdělený do 150 podílů po 5.000 K. Největší podíl 320.000 K měl Smíchov, Velké Popovice držely 170.000 K, Pragovar 100.000 K, Nusle a Vinohrady po 80.000 K. Společnost měla být založena na dobu určitou do 31. prosince 1946 s možností dalšího prodloužení. Cílem byl společný postup při nákupu a prodeji surovin nebo odpadových produktů z výroby. Podnik, ale zůstal jen v rovině návrhu společenské smlouvy a k jeho založení nikdy nedošlo.

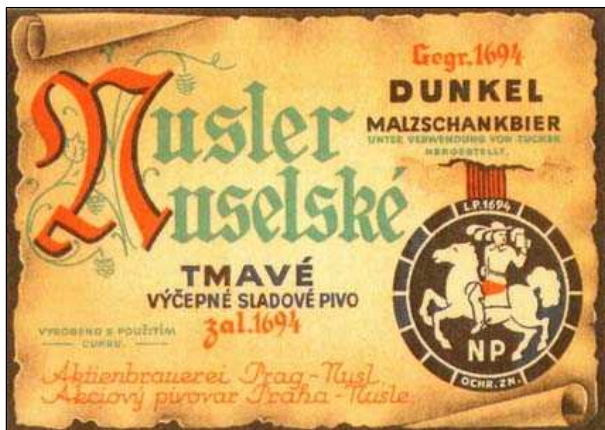
Josef Pára, sládek (1889- ?)

Ochranná známka NP L.P. 1694

Reklama na Prelát v pivnici u Šenfloků, 1939

Dvojazyčná etiketa bez označení stupňovitosti piva, asi 1940

Řízené hospodářství

Důvod proč firma nevznikla, byl zavádění státem řízeného hospodářství. Mezi prvními opatřeními protektorátní vlády bylo 29. září 1939 zavedení odběrních lístků na potraviny. V zápětí byly 4. listopadu 1939 vyhláškou ministra průmyslu, obchodu a živností č. 268/1939 Sb. určeny odborné skupiny Ústředního svazu průmyslu pro Čechy a Moravu. Tou byl Ústřední svaz pivovarů v Čechách a na Moravě. Následně vznikl vládním nařízením č. 79/1940 Sb. Českomoravský svaz pro chmel, slad a pivo, jehož členem museli být povinně všichni pěstitelé chmele a živnostensky vyrábějící sladovny a pivovary, ale i obchodníci těmito produkty. Svaz měl rozsáhlé pravomoci nad všemi výrobci. Vydával nařízení, zasahoval do výroby, ale hlavně přiděloval suroviny. V rámci germanizace našeho průmyslu se Němci postupně dostali k mnoha vysokým funkcím v obou institucích.

Tuzemské pivovary přistoupily 14. dubna 1939 na smlouvu o úpravě soutěže, která zcela podvázala jejich budoucí akviziční činnost. Byl to základ nové kartelové dohody, díky které se vlastně volná soutěž mezi pivovary zcela vytratila.

Vše se záhy projevilo ve výrobě. Počínaje 15. březnem 1940 se snížila osevní plocha pro chmel celkem o 563 ha a chmelnice mimo oblast Žatecka, Roudnicka a Tršicka se zcela zrušily. Od roku 1939 začalo řízené snižování stupňovitosti piva a to až na 3,2°. Zhoršovala se kvalita piva a především dostupnost základních výrobních surovin. V letech 1939-1944 klesl výstav domácích pivovarů o 15,81% ze 6,634.373 hl na 5,585.450 hl. Produkce pro vývoz dokonce klesla o 35%. Jaký dopad to mělo na pivovar nuselský záhy uvidíte.

Podobně jako za 1. světové války, začal být problém se surovinami, ale hlavně s uhlím dřívím a vůbec základními technickými surovinami. Svaz pro chmel, slad a pivo zvaný zkráceně Pivosvaz začal řešit i otázky sociální, mzdové a daňové. Pivovary se chtě nechtě stávaly součástí nově budovaného říšského průmyslu. V rámci zrušení hranic s Německem došlo i na zrušení celních poplatků a byla též zrušena daň z piva i daň z obratu. Původně jednotné zdanění, odstupňované podle druhu piva se změnilo a řídilo se výstavem. Díky změně stoupla daň z piva z 51 K na 75,85 K z hektolitrů. Zavedením všech výše uvedených nařízení klesl výstav piva v Nuslích za rok 1940 o 9,27% na 72.678 hl. V roce 1941 se veškerá činnost v pivovaru dostala pod přímý vliv hospodářské skupiny a Pivosvazu.

Germanizace

Němci postupovali při řízení průmyslu a veřejného života po etapách, ovšem systematicky a velmi precizně. Protektorát Čechy a Morava měl sice autonomii, ovšem byl součástí Říše. Vládní nařízení č. 26/1940 Sb. stanovilo všem akciovým společnostem úpravu stanov. Muselo dojít na odstranění všech zmínek o dřívějším státoprávním uspořádání, tedy čehokoli co připomínalo Československo, třeba byt jen v označení měny v hodnotě akcií. Současně začalo zavádění dvojjazyčných názvů firem s tím, že německé znění musí být na prvním místě. To se dotklo nejen stanov, ale zejména všech označení budov, firem u názvů ulic.

Hospodářská skupina pivovarského průmyslu vydala v červenci 1940 závazné směrnice pro označení všech průmyslových závodů a reklamních zařízení. Všechny nápisy a reklamy určené svojí podstatou veřejnosti měly být německy nebo německo-česky. Provedení směrnice bylo nařízeno do 15. září 1940 s tím, že na zvláště vyjmenovaných místech musí být už do 15. srpna 1940. Šlo o hlavní pražské třídy, Na Příkopě, Národní, Hyberskou nebo Celetnou či Pařížskou přejmenovanou na Norimberskou. Seznam obsahoval Staroměstské a Václavské náměstí, všechna nábřeží a další ulice a okolí vládních budov jako Úřad říšského protektora v Černínském paláci či armádních budov v Dejvicích na Náměstí branné moci, kdysi Vítězné náměstí.

Správní rada pivovaru proto musela rozhodnout o změnách označení na pivovaru. Dosavadní označení administrativní budovy bylo na skleněné desce u hlavního vchodu. Nově se měla umístit nad stávající desku nová s německým názvem pivovaru. K výběru byl původně dvě varianty, buď Nusler Aktienbrauerei Prag-Nusl

nebo Aktienbrauerei, Prag-Nusl. Nakonec bylo zvoleno to druhé a to bylo také zapracováno do nového znění stanov. Změnu stanov schválila na svém zasedání správní rada už 11. dubna 1940, ale ministerstvo vnitra mělo ke znění úprav své výtky, které se týkaly právě i německého znění názvu společnosti. Konečné znění bylo schváleno až 19. dubna 1941 a k jejich zápisu došlo teprve až 18. června 1941. To však už probíhala další změna stanov, tentokrát ohledně výše kapitálu.

Zvýšení kapitálu nakolkováním akcií

Na sobotu 17. května 1941 byla svolána 43. řádná valná hromada. Mezi body programu byl i návrh na zvýšení základního kapitálu ze 4,000.000 Kč na 12,000.000 K a to formou nakolkování jmenovité hodnoty akcií z 500 K na 1.500 K s účinností od 1. ledna 1941 a to k tíži stabilizačního rezervního fondu, tedy na vrub vlastních rezerv. Zvýšení kapitálu bylo ministerstvem vnitra schváleno 21. července 1941 a zapsáno 11. října 1941

Na valné hromadě bylo přítomno dvanáct akcionářů zastupujících celkem 5.166 akcií tj. 1.033 hlasů. Podle prezenční listiny přítomných držela Pražská úvěrní banka (v roce 1940 bylo z jejího názvu odstraněno Anglo-Československá) sama a přímo 3.000 ks akcií, tj. 37,50% akcií. Nepřímo, prostřednictvím členů správní rady nebo lidí přímo z banky měla dalších 2.135 ks akcií tj. 26,68%, čili celkem ovládala nejméně 64,18% akcií pivovaru. Rozhodnutí akcionářů o zvýšení kapitálu bylo vlastně jedním z posledních do konce války. V roce 1942 nastaly okolnosti zasahující do samé existence firmy i pivovaru.

Edgar Himmel (*27.12.1906 - ?)

Odložená valná hromada

Činnost akciové společnosti i samotného pivovaru byla od roku 1941 pod přímým vlivem Hospodářské skupiny pivovarského průmyslu a Pivosvazu. Řízené hospodářství neumožňovalo téměř žádná samostatná rozhodnutí. Projevilo se to v několika ohledech, ale opravdu výrazně v dubnu 1942. Na čtvrtek 30. dubna 1942 byla svolána 44. řádná valná hromada akcionářů. Podle zvyklostí byla připravena tištěná výroční zpráva pro akcionáře včetně závěrečných účtů za rok 1941 a návrhu na rozdělení zisku. Jenže k jejímu konání nakonec nedošlo a pouhý den před jejím konáním byla zveřejněno její odročení na neurčito.

Důvody pro její zrušení spočívalo ve vládním nařízení z 22. dubna 1942 č.141/1942 Sb., kterým po dobu války nesměly kapitálové společnosti rozdělovat svůj zisk, který převyšoval za obchodní rok více jak 6% splacený kapitál, jinak by musely platit novou daň z dividend. Ta byla velmi vysoká. Při 7% dividendě činila 50%, při 8% výnosu 100% a např. při vyplacení dividend ve výši 12% a více by činila 400%. Toto opatření se vztahovalo i na zvyšování kapitálu formou nakolkování akcií na vrub rezerv. Po zveřejnění tohoto nařízení správní rada okamžitě zrušila konání valné hromady, protože na jejím programu byly právě dva body, které se vyhlásky týkaly. Vedle vyplacení dividend bylo navrženo opětovné zvýšení základního kapitálu ze současných 12 milionů K na 14,000.000 K nakolkováním všech akcií z 1.500 K na 1.750 K s účinností od 1. ledna 1942. protože zvýšení dělalo 16,66%, znamenalo by to zaplatit navíc 8 milionů K na nové dani a to by bylo likvidační. To však správní rada o faktické likvidaci ještě nic netušila.

Zastavení činnosti pivovaru

Odročení valné hromady bylo oznámeno ministerstvu hospodářství a práce, protože nebylo možné sdělit termín konání náhradní valné hromady, která se podle zákona musela konat do šesti měsíců od účetní závěrky, tedy do 30. června 1942. Zdůvodněno to bylo tím, že doposud není jasné jakou výši dividend bude společnost vyplácet. Jenže ve hře byla i další okolnost.

Protektorátní vláda vydala 25. března 1942 nařízení č.133/1942 Sb. o přizpůsobení průmyslu, obchodu a živností válečným poměrům a bylo plně v souladu s řízenou koncentrací průmyslové výroby. V rámci tohoto nařízení vydalo Ministerstvo hospodářství a práce 30. dubna 1942 svůj výměr č.j. 53524/42-WI-F, kterým počínaje od 1. července 1942 zastavilo činnost pivovaru.

Činnost pivovaru byla zcela ukončena a firma mohla jen doprodat své zásoby. Správní rada musela najít řešení, čím uživit své zaměstnance a jak využít areál pivovaru. Přitom náklady na provoz hostinců, ale vůbec celého areálu se nedaly zastavit jako výroba a stále narůstaly.

Spotřebitelé se tedy museli bez značek nuselských piv obejít. Ale i jejich náhrada nebyla už tím čím kdysi. Kvalita s stupňovitostí piv neustále klesala. V té souvislosti stojí za zmínku výrok z roku 1942 vyřčený při vynucené fúzi dvou brněnských pivovarů a který jí zdůvodňoval takto: „Na různou chuť konsumentů piva netřeba brát dnes žádného ohledu, jelikož řízená výroba piva nedovoluje pivovarům vyrábět piva různých stupňovitostí, takže dnes žádný odběratel piva nemůže a nebude při odběru piva činit nějaké těžkosti z titulu různé chuti svých hostů, nýbrž musí být rád, že vůbec pivo dostane.“ Taková byla situace v Němci řízeném hospodářství.

Náhradní valná hromada i obživa

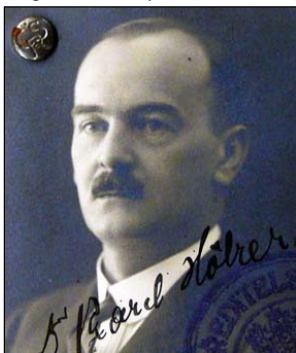
Správní rada po nařízeném zastavení výroby musela dořešit i otázku konání náhradní valné hromady. Jenže možnost jejího svolání byla přerušena provedením atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, po kterém byl vyhlášen na celém území protektorátu od 27. května 1942 civilní výjimečný stav, resp. stanné právo. Vedle zákazu nočního vycházení a veřejné srocování osob na ulicích, pod širým nebem či v uzavřených místnostech musely být zavřeny všechny hostince, kina, divadla a zábavní podniky a dokonce byla zastavena veřejná doprava. Tento stav trval i po úderu Němců v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje, kde hrdinskou smrtí zemřeli parašutisté, kteří atentát vykonali. Výjimečný stav byl odvolán teprve počínaje pátkem 3. července 1942, kdy se život v protektorátu vrátil do starých kolejí. Situace se už nikdy nemohla vrátit, protože v době heydrichiády byli zatčeni a popraveni tisíce Čechů.

Ti co unikli prvním popravám byli často odvezeni do koncentračních táborů, kde se setkali s peklem na zemi. Jedním z nich byl i člen správní rady JUDr. Vladimír Štěpánek. Po svém zatčení abdikoval na členství ve správní radě, aby neohrozil podnik. Gestapo z něj chtělo dostat jména spolupracovníků při jeho odbojové činnosti, ale marně. Byl odvezen do vyhlazovacího tábora Osvětim-Birkenau, kde byl v pátek 9. dubna 1943 ubit k smrti.

Náhradní valná hromada byla svolána 27. srpna a konala se 30. září 1942. Body týkající se zvýšení kapitálu byly zcela vypuštěny i se zřetelem na zastavení provozu pivovaru. Dividendy byly schváleny ve výši 39,90 K, tj. 2,66%, plně v intencích vládního nařízení pro dobu války.

Změny ve správní radě

Cílené ovlivňování českého průmyslu ve prospěch toho říšskoněmeckého by se Němcům nedařilo, kdyby do správních rad podniků nedosazovali svoje lidi. Velké podniky a banky neměly příliš na výběr, byly také na očích, ale menší a čistě rodinné firmy se tomu snažily zabránit. Jistou výhodou byly osobní vazby. Vždyť do roku 1938 tu vedle nás žilo přes tři milióny Němců a ne všichni byli příznivci hákového kříže. Připojením Sudet k Říši se všichni Němci, kteří měli místo narození na novém území, automaticky stali říšskoněmeckými občany. Když nadešla doba, kdy i správní radě pivovaru bylo naznačeno, aby do svých řad zvolila nějakého Němce, byl rychle nalezen zásluhou předsedy správní rady Dr. Ing. Risingera. Jako generální ředitel Pražské měďárny, kabelovny a elektrotechnických závodů Fr. Křížka oslovil prokuristu Edgara Himmela, který byl velmi slušný a spolehlivý. Do správní rady Nuselského pivovaru byl přijat 14. listopadu 1941. Po zatčení JUDr. Štěpánka nastalo dlouhé období nejistoty, které vyústilo tlakem na větší výměnu ve správní radě. Jednání sice probíhala korektně, ale údajně zřeknutí se svých funkcí nebylo tak dobrovolné, jak uvádí zápis. Schůze správní rady 18. října 1944 přijala abdikaci Ferdinanda Boudy, JUDr. Antonína Schauera, a kupodivu i Němce Edgara Himmela.

Dr. Karel Hölzer (*27.5.1885 - ?)

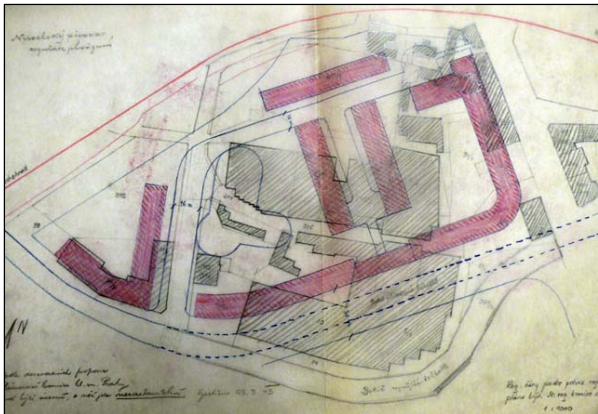
Karel E. Ebert (*19.11.1893 - ?)

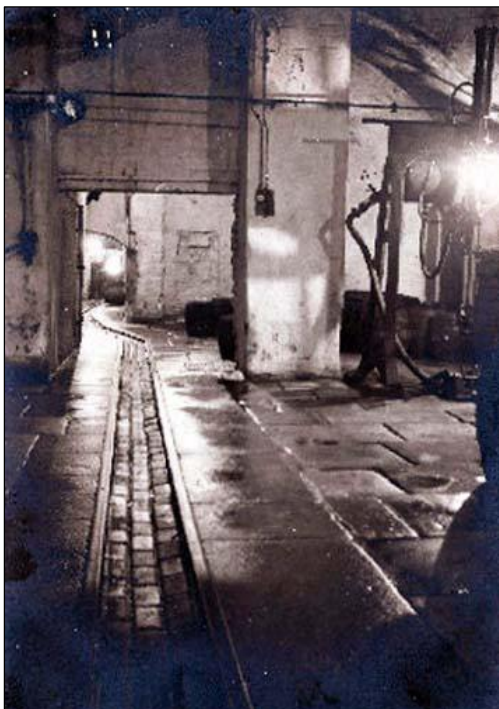
František Seidl (*28.4.1883 - ?)

Plechová cedule s Prelátem

Návrh územní regulace nové čtvrti po zboření pivovaru, 1943

Prostory pro mytí sudů a jejich plnění pivem, 1936

pozemků patřících k pivovaru, zahrnoval i sousední pozemky patřící firmě "Saponia" spojené české akciové továrny na mýdla a svíčky, která vznikla v roce 1921 přeměnou firmy Františka Holoubka na akciovou společnost. Koncepce úprav šla dokonce tak daleko, že regulovala stávající tok Botiče a v této části jeho toku zcela narovnávala jeho řečiště a upravovala nové nábřeží. Urbanistické návrhy německých architektů ovlivněných vídnou Adolfa Hitlera přetvořit Prahu podle jeho představ na říšské město nebyly naštěstí do konce války realizovány.

V souvislosti s návrhem územní regulace stojí za zmínku ještě jedna záležitost. Rozhodnutím primátora hl. m. Prahy ze dne 17. ledna 1942 bylo Akciovému pivovaru Praha-Nusle povoleno uzavřít dosavadní Hostivítovu ulici za uznávací poplatek 300 K ročně. Pivovar byl již léta prakticky jediným uživatelem ulice, protože budovy pivovaru stály o obou stran ulice. Zabráni ulice pivovarem tak bylo vlastně logické. Škoda, že přišlo jen několik měsíců před jeho uzavřením. Nicméně povolení platilo a ulice byla vlastně veřejnosti uzavřena. Tím pozbyly pozemky charakter veřejného statku a staly se součástí pivovaru.

Do té doby měly všechny pozemky pivovaru rozlohu 28.383 m² včetně pozemků začleněné Hostivítovy ulice. K tomu se ještě připočítal menší pozemek z ulice Závěšovy o rozloze 2.462 m², takže plocha pro parcelaci pozemků činila 30.845 m². Z toho ovšem bylo třeba na nově vytvořené ulice a plánované náměstí vyčlenit 9.003 m². Po odečtení by i tak zůstal pozemek pro novou zástavbu o velikosti 21.842 m². Podle předběžných plánů měl vzniknout na ploše 8.746 m² blok čtyřpatrových činžovních domů, na pozemku 1.285 m² pár nízkých domků a na pozemku o velikosti 11.811 m² domy s vlastními zahrádkami. Trochu to připomínal původní plán parcelace z roku 1932, jen došlo k jistě obměně. Výnos při parcelaci pozemků byl odhadován asi na 10.000.000 K, počítáno podle cen z roku 1940. Realizace by koncem války stejně nebyla možná a i po válce byl zákaz nových staveb, které nebyly ve veřejném zájmu či nesloužily k obnově zásobování. Naštěstí přišel konec války a na demolici a novou čtvrť se zapomělo.

Květen 1945

Díky tomu, že v pivovaru zůstalo několik původních zaměstnanců, podařilo se na konci války zabránit hmotným škodám. Zbylí zaměstnanci se stali obránci pivovaru, kteří uhájili během květnových dnů budovy a zejména uskladněné zásoby německé branné moci, které odevzdali zástupcům naší armády a celý podnik vrátili v prvních poválečných měsících opět k výrobě piva a sladu. Bohužel obrana pivovaru nebyla beze ztrát na lidských životech, dva zaměstnanci padli při bojích na barikádách.

Období	výstav hl
1941	88 640
1942	31 266
1943	0
1944	0
1945	0
1946	43 273
1947	69 615
1948	63 236

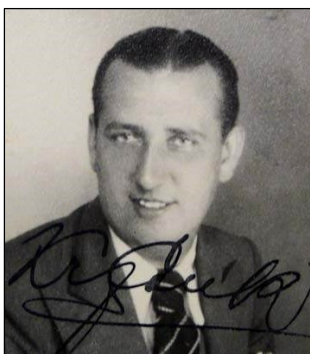
Tabulka výstavu piva

Nové poválečné uspořádání

Při promítání záběrů ze starých filmových týdeníků, si snad každý vybaví americké vojáky v Plzni držící v ruce půllitr pěnivého moku. V Plzni pivo bylo, jenže v Nuslích byl už tři roky v trubkách vzduch a zařízení značně zestárla a poničilo se. I přes nadšení a euforii z osvobození tu stále platila zákonná ustanovení včetně toho o zastavení činnosti pivovaru. Málokdo viděl v květnových dnech roku 1945 možnost, že by se opět v Nuslích začalo vařit pivo a pokud ano, že to bude za dlouhou dobu. Sládek Josef Pára proto raději ukončil v Nuslích svoji činnost a odešel do Chebu, kde převzal národní správu zdejšího Prvního akciového pivovaru, který byl koncem války poškozen bombardováním a zničen asi ze 75%. Po obnově pivovaru byl jako německý majetek v roce 1947 konfiskován.

Zcezozací kádě, dole prostor varny, asi rok 1927

Karel J. Krpálek (1905 – 1981)

Jan Scholz (*14.3.1895 – ?)

Správní rada z počátku ani nevěděla kde vlastně začít. Prioritou bylo obnovení výroby. Stále tu byl platný výměr o zastavení výroby a ten bylo třeba zrušit. Bez toho se nedalo s ničím pohnout. Další starostí byla očista správní rady od Němců dosazených za války. Pro celý průmysl a podnikatelské kruhy vznikly další starosti, které přinášela Fierlingerova vláda a její Košický vládní program, která v rámci obnovy národního hospodářství zaváděla konfiskaci nepřátelského majetku, ale také otázku znárodnění průmyslu, hlavně u velkých podniků a bank.

Obnova provozu a první várka piva

Správní rada začala vyjednávat s úřady o znovuzahájení provozu. Jednání trvalo přes pět měsíců, ale výsledek se dostavil. Za pomoci všech odborných organizací se podařilo docílit nového rozhodnutí Ministerstva výživy, které s okamžitou platností ke dni 23. listopadu 1945 zrušilo výnos z roku 1942 o zastavení provozu pivovaru, ovšem bez nároku na přiděl surovin. Bylo to šalamounské rozhodnutí, vařit pivovar mohl, ale zatím neměl z čeho a vlastně ani v čem. Dlouholetá odstávka zařízení způsobila jeho degradaci. Objevila se rez, někde i plísně a bylo nutné všechny výrobní prostory důkladně projít.

Než se začalo vařit, začal nejdříve nábor zaměstnanců. Z původních lidí se vrátil kdo mohl. Začala se tvořit závodní rada. Ke konci roku 1945 se stále nepodařilo výrobu obnovit a účetně vznikla provozní ztráta 1,669.027,96 Kčs.

Funkci sládky po Josefu Párovi převzal nejprve dočasně jeho podsládek Jaroslav Průcha, který se od roku 1946 stal novým sládkem a setrval v Nuslích až do roku 1950, kdy odešel do pivovaru ve Velkém Březně. Na jeho původní místo podsládky nastoupil František Bobek.

Průcha a Bobek společně s novým ředitelem pivovaru Karlem J. Krpálkem dosáhli, že po čtyř a půlléte nucené přestávce byla v pátek 22. února 1946 zahájena výroba a od soboty 9. března 1946 proběhl první výstav nuselského piva. Ve čtvrtek 14. března 1946 se konala v zahradě pivovaru malá slavnost na počest všem, kteří se zasloužili o obnovení výroby.

Nemalá zásluha na obnově patřila též řediteli pivovaru Karlu J. Krpálkovi.

Narodil se 20. října 1905 ve Vysočanech u Prahy a nejprve vystudoval školu pro záložní důstojníky, kde dosáhl hodnosti poručíka dělostřelectva. V září 1934 začal studovat na vysoké škole obchodní v Praze. Od roku 1936 pracoval jako úředník. Kdy přesně přišel do pivovaru není jisté, nejspíše to bylo v roce 1938. Jeho ředitelem byl v letech 1945 až 1950.

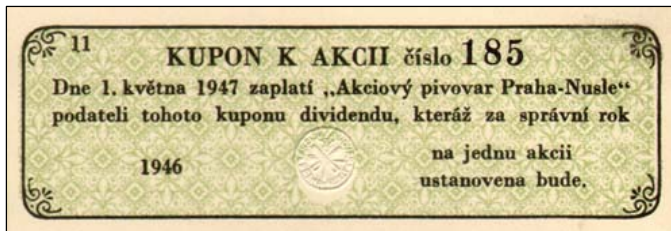
Orgány společnosti

Přes nespornou práci sládky i ředitele, kteří vedli každodenní provoz, tu stále ještě byla správní rada společnosti a nad ní valná hromada akcionářů, jako nejvyšší orgán společnosti, alespoň tak tomu doposud bylo podle platných zákonů a stanov společnosti.

Hned v červenci 1945 byli ze správní rady vymazáni Ebert, Pohle a Hölzer a kooptováni kdysi vymazaní Ferdinand Bouda a JUDr. Antonín Schauer. Právo kolektivní prokury obdrželi ředitel Karel Krpálek a vrchní účetní Ludvík Mondschein.

První poválečná, 45. řádná valná hromada, se konala v pondělí 15. dubna 1946. Na jejím programu byla zpráva za obchodní roky 1942 až 1944. Od roku 1944 se totiž nesměly konat valné hromady ve smyslu nařízení ministra spravedlnosti z 23. října 1944 č. 134/1944 Sb. Účetní závěrky schvalovaly pouze správní rady s tím, že definitivní rozhodnutí o nich se budou schvalovat až v době opětovného konání valných hromad. Proto také závěrky byly provedeny jen formálně a jejich definitivní podoba se provedla až po válce, kdy také byly zavedeny nové daně a sazby. Přestože byl pivovar uzavřen a neměl své běžné příjmy, jeho vydání neustále nabíhala včetně daní z nemovitostí apod. Díky účetním operacím a odpisům se podařilo pro akcionáře v těchto letech doslova vykouzlit i menší dividendy. Za rok 1942 to bylo 39,90 K na akcii tj. 2,66 % a za rok 1943 22,50 K na akcii tj. 1,50%. Rokem 1943 skončilo dlouhé období nepřetržitého vyplácení dividend akcionářům. Za rok 1944 už k vyplacení nedošlo, protože se dosáhlo zisku jen 54.588,30 K. Kupón č. 9 za správní rok 1944 tak zůstal nevyplacený. Další roky se situace nezměnila, teprve v roce 1946 se opět vyplatilo 37,50 Kčs na akcii tj. 2,50%.

V době konání valné hromady již platil dekret prezidenta republiky č. 95/1945 Sb. zavádějící povinnou úschovu cenných papírů. Akcionáři, kteří se zaregistrovali k účasti měli 4.003 akcie, ale na její konání přišlo jen 8 z nich, držících 3.508 akcií se 699 hlasy. Akcionáři opět schválili nové znění stanov, bez údajů připomínající protektorátní zřízení a německý název firmy. Text byl doplněn o nově zřízenou dozorčí radu a na výzvu ministerstva vnitřního obchodu rovněž o články o závodní a podnikové radě, která nově měla zákonné právo projednávat se správní radou zaměstnanecké otázky. Správní rada musela předkládat závodní radě všechny účetní závěrky k vyjádření a informovat jí o každé své schůzi. Závodní radě také příslušelo nejméně 10% z čistého zisku dosaženého za daný rok.

Snaha o rozšíření činnosti

Nové znění stanov obsahovalo kromě pivovarské výroby ještě další činnosti a to nově výrobu a prodej sodové vody, umělých minerálních vod a nápojů z ovocných šťáv s i bez alkoholu a lihovin. A dokonce výrobu a prodej mražených zeleninových a ovocných konzerv. Byla to reakce na dobu, kdy pivovar nesměl vyrábět a tento nový náhradní výrobní program by byl doplňkem jednostranně zaměřené výroby. Ale ministerstvu vnitřního obchodu se rozšíření činností ve

stanovách vůbec nezamlouvalo a uvedené odstavce z návrhu zamítlo. Správní rada je musela vyškrtnout a znění stanov přepracovat. Teprve upravené znění ministerstvo 5. února 1947 schválilo a do rejstříku byla změna zapsána 6. května 1947.

Konsolidace poměrů

Koncem roku, 18. prosince 1946 proběhla ještě další, již 46. řádná valná hromada, která projednávala hospodaření za rok 1945. Účetními operacemi se nakonec zdařilo provozní ztrátu ve výši 1,669,027,96 Kčs snížit na 41,131,40 Kčs. Práce na zlepšení byla vidět, takže za rok 1946 již došlo k výplatě dividend, tentokrát posledním. V roce 1946 se dosáhlo tržeb 18,624,652,55 Kčs, z toho za prodej piva to bylo 16,803,678,60 Kčs. Na daních bylo zapláceno 5,788,223,70 Kčs, na mzdy šlo 4,570,549,10 Kčs. Nakonec se podařilo dosáhnout čistého zisku 71,917,40 Kčs. S využitím rezervního fondu se podařilo docílit dividendy 37,50 Kčs na akcii. Její výplata začala 5. ledna 1948, resp. po uvolnění příslušných kupónů z vázané úschovy. Mnozí tak následkem dalších událostí své výnosy už neviděli.

I vlastní činnost pivovaru se postupně vracela do zavedených kolejí. V roce 1947 se vyrobilo 69,615 hl piva, doposud jen s nižší stupňovitostí. Vyrábělo se 5° výčepní světlé a 5° tmavé nuselského charakteru. Jako výjimka byl zaveden tzv. mírový výrobek, tedy tradiční speciální pivo 14° Prelát. Podle údajů se za 51 let existence akciové společnosti, tedy od roku 1897 do konce roku 1947 vyrobilo v Nuslích celkem 3,054,421 hl piva. Pivovar měl stále velké starosti s plným obnovením výroby piva. Opožděním zahájení výroby v roce 1946 byla pivovaru přidělena nižší kontingentní kvóta. Další starosti způsobil nový systém přidělování odběratelů tzv. rajonizace, které organizovala Hospodářská skupina a Pivosvaz. Postupně přebírání nové přidělených odbytišť mělo vliv na celkový výstav a díky novým poměrům v roce 1948 se dalšímu snížení nedalo zabránit.

Přesto se podařilo zmodernizovat umývárnu sudů, kde na ploše 580 m² byly dva mycí stroje a cejchovna sudů. Lahvárna byla doplněna o mycí a stáčecí stroje a nový zátkovací stroj o výkonu 4.000 lahví/hod. Sladovna mohla na ploše 3.440 m² vyrobit až 200 vagónů sladu ročně. V roce 1947 ale vyrobila jen 293,1 tuny tzv. plzeňského a bavorského sladu.

František Šmelhaus (1889 - ?)

Josef Vilka, ředitel banky

Vlastnictví akcií

Podstatná je listina přítomných akcionářů z valné hromady v dubnu 1946, kde jsou zachyceny změny v jejich složení. První zvláštností je držení 25 akcií samotným Akciovým pivovar Praha-Nusle a dokonce hlasujícím na valné hromadě, což dnes zákon nedovoluje. Pomineme-li 150 akcií držení členy správní rady, kteří museli mít povinný počet akcií, pak už zbývají jen čtyři velcí akcionáři. Bankéř Ferdinand Bouda držel 110 ks (1,37%), nevypořádané pozůstalosti po Marii Scholzové příslušelo 760 akcií (9,50%) a Ing. Dr. Vilém Peterka vlastnil 1.030 ks akcií (12,87%). Největším akcionářem už nebyla Pražská úvěrní banka, ale Česká banka Union, která držela 1.433 ks tj. 17,91% akcií. Tyto akcie se dostaly do jejího vlastnictví v rámci Němci prováděné koncentrace českého peněžnictví. Německá Deutsche Bank a její výkonný úředník Walter Pohle ovládli nejprve Českou banku Union. Jejím prostřednictvím

pak v roce 1941 čtvrtinu akcií Pražské úvěrní banky a v roce 1943 se jí podařilo tuto banku zcela likvidovat. Proto došlo k převodu akcií Nuselského pivovaru na Českou banku Union. Jistou část akcií ovládli i osoby spojené s pivovarem. Po roce 1945 došlo k obnově Pražské úvěrní banky, která ale byla mezitím znárodněna. Přesto se pokoušela vrátit původní stav svého majetku a tím souvisela i její snaha o dosazení svých lidí do správní rady.

Z poslední valné hromady konané 30. prosince 1947 sice není dochována prezenční listina, ale v podkladech o znárodnění podniku se uvádí, že podle ní byly jen dva majoritní akcionáři. Pražská úvěrní banka, která držela 2.627 akcií tj. 32,84% a pozůstalost rodiny Peterkovy, tedy po Marii Scholzové roz. Peterkové a Vilému Peterkovi, kteří celkem drželi 2.043 akcií tj. 25,53%. Podle tohoto dokumentu se tedy zřejmě podařilo bance své akcie získat zpět.

Poslední změny ve správní radě

Nejprve byl ve schůzi správní rady 13. dubna 1946 kooptován a poté ještě valnou hromadou potvrzen Jan Scholz, manžel Marie Scholzové, který vlastně zaujal její místo. Pro další volební období se rozhodl už znova dlouholetý člen správní rady dr. Vladimír Kabeš. Vymazán z rejstříku byl 14. února 1947 a krátce poté, 2. března 1947, ve věku 61 let zemřel. Obnovením činnosti Pražské úvěrní banky došlo na žádost banky, aby měla zvoleny ve správní radě své zástupce. Zvoleni byli dva její ředitelé, František Šmelhaus a Josef Vilka. Posledními změnami byl výmaz Dr. Ing. Viléma Peterky, který zemřel 26. června 1947 a Ferdinanda Boudy, který rezignoval 25. října 1947 na své místo ze zdravotních důvodů. Místo nich byli zvoleni Jan Vodvárka, účetní pivovaru a Josef Křepela, ředitel Pražské úvěrní banky, který se stal posledním předsedou správní rady. K jejich zápisu došlo 19. února 1948.

Únor 1948

Poválečný vzestup komunistů a jejich plíživé uchvacování moci vyvrcholilo během únorové krize. Pomohla jim poválečná politika ostatních, státem povolených, demokratických stran sdružených do Národní fronty, ale zejména nezákonně ustavené dělnické bojové jednotky zvané Lidové milice. O jejich vzniku rozhodl 21. února 1948 Ústřední výbor KSČ a podléhali přímému velení generálního tajemníka strany, tehdy Rudolfo Stránskému. Díky všem těmto faktorům došlo ve středu 25. února 1948 ke komunistickému puči a znetvoření charakteru naší společnosti s jehož následky se potýkáme dodnes.

Jedním z prvních cílů komunistů se staly doposud neovládnuté podniky. Akční výbory a Lidové milice začaly už od téhož dne obsazovat klíčové podniky a za pomoci ministerstvem a Zemského národního výboru začaly všude dosazovat národní správce, jak první krok před znárodněním jednotlivých firem. Netrvalo dlouho a 1. března 1948 to potkalo i Nuselský pivovar.

Bohuslav Bouřil (*1.11.1914)

Výměrem ministerstva výživy ze dne 1. března 1948 č.j. 41.617/V/5-48 byla do Akciového pivovaru Praha-Nusle zavedena národní správa. K jejímu zavedení byly pověřeny Československé pivovary národní podnik v Praze, jako ústřední orgán znárodněného pivovarského průmyslu. Ty pak zplnomocnily funkcí národního správce Bohuslava Bouřila, Josefa Pechače a Karla Krpálka jako stávajícího ředitele pivovaru. Josef Pechač byl v pivovaru úředníkem a jednatelem akčního výboru Národní fronty. Bohuslav Bouřil se vyučil zedníkem a před válkou pracoval v pivovaru jako pomocný dělník. V roce 1945 znovu nastoupil jako řidič nákladního auta. Jeho jmenování jedním z národních správců byl i pro soudruhy evidentní omyl a tak byl odvolán už 15. března 1948, ještě přede dnem, kdy byl pivovar protokolárně předán do rukou národních správců. K tomu došlo v úterý 16. března 1948 v 15 hod. v místnostech pivovaru. Kromě čtyř členů správní rady byl přítomen předseda dozorčí rady František Trefanec, vrchní strojmistr Václav Karban jako předseda závodní rady, za akční výbor v pivovaru tu byl jeho předseda Josef Šunda, jinak bednář v pivovaru a Josef Pechač jako jednatel akčního výboru. Přítomen byl i Jaroslav Mayer, jednatel závodní organizace ROH v pivovaru. Slova se ujal ředitel Krpálek, který již ve funkci zmocněného národního správce a oznámil členům správní rady již zasláné a 3. března 1948 doručené usnesení o zavedení národní správy, na základě čehož došlo k předání pivovaru a podpisu protokolu.

Znárodnění

Po převzetí byla zahájena k 1. březnu 1948 inventura, provedeny bilance a soupis veškerého jmění pivovaru. Pro akciovou společnost to vlastně bylo v jisté formě pozůstalostní řízení, protože nyní už chyběl jen poslední krok, znárodnění.

První vlna znárodnění velkého a potravinářského průmyslu přišla vyhlášením dekretů prezidenta republiky 27. října 1945, kdy podle § 1, odst. 3) zákona č.101/1945 Sb. byl znárodněn každý pivovar, který v roce 1937 vystavil více než 150.000 hl piva. To se týkalo jedině Budvaru v Českých Budějovicích, Plzeňského akciového a Měšťanského, Velkopopovického, Starobrněnského a pivovaru na Smíchově. Právě z něj vznikl od 1. ledna 1946 Smíchovský pivovar Staropramen, národní podnik. Další vlna znárodnění přišla po únoru 1948, ovšem

Etiketa nuselského Prelátu před únorem 1948 a po znárodnění, 1950

rovnou se týkala plošně všech pivovarů. Na ostatní podniky se vztahovalo znárodnění, pokud zaměstnávaly více než 50 osob, ale potravinářské firmy byly zestátněny plošně. Nusle by i tak ve druhé vlně znárodnění podlehy, protože měly v pracovním poměru 121 osob. Konkrétně 91 dělníků, 29 osob v administrativě a technických úředníků a jednoho učně.

Zákon č. 115/1948 Sb. o znárodnění dalších podniků byl přijat 28. dubna 1948 a ve sbírce zákonů vyšel 2. června 1948. Na jeho základě vydalo ministerstvo výživy 3. července 1948 vyhlášku č.1476, kterou se zpětnou účinností od 1. ledna 1948 došlo ke znárodnění majetkové podstaty Akciového pivovaru Praha-Nusle. Následně byla tato majetková podstata vyhláškou č.1624 vydanou 20. července 1948 začleněna do Pražských pivovarů, národního podniku. Šlo vlastně o podnik Smíchovský pivovar Staropramen, n.p., který byl jen přejmenován. Ve stejný den jako Nusle byly do národního podniku začleněny pivovary v Holešovicích, Braníku, na Zbraslavi, Pivovar u Fleků a u sv. Tomáše. Ze všech byly vytvořeny jednotlivé výrobní závody. Tečkou za celým procesem byl výměr ministerstva výživy ze dne 25. listopadu 1948, kterým byla zrušena zavedená národní správa s odůvodněním, že vzhledem ke znárodnění podniku již není zapotřebí a byla tedy zrušena.

Veškerý majetek společnosti včetně domů v Horoměřicích, Vínářicích, Slaném, Kralupech nad Vltavou a Nuslích připadl Pražským pivovarům. Převody nemovitostí proběhly v roce 1949, kdy se stal novým ředitelem Josef Pechač. Ještě zachránil pivovarskou zahradu od rozparcelování. Obvodní národní výbor v Praze 14 tehdy chtěl ze zahrady udělat veřejně přístupné dětské hřiště a park. Protože v zahradě byly pivovarské studny a požahovna sudů, byl záměr naštěstí zrušen.

Uzavření pivovaru

Závod Nusle Pražských pivovarů n.p. už nezářil jako před padesáti lety. Stárnoucí technologie bez dalších investic se zákonitě projevila na nezájmu o rozvoj závodu, spadající pod smíchovské ředitelství. To sice v 50. letech vyváželo úspěšně 14° Preláta do zahraničí. Právě export do San Marina měl údajně souvislost s koncem pivovaru. V roce 1960 mělo vzniknout obvinění, že v lahvích s pivem odcházejí i tajné zprávy o přesunech našich armádních jednotek. Námitky sládky či chemika, že papír ani text v tak silném pivu není možné zachovat před soudcem neobstál. Sládek Sadil, chemik závodu Ing. Jonáš i účetní Skočdopole byli v připraveném procesu odsouzeni na 5 až 10 let.

Poslední pivo bylo ze starodávných sklepů Nuselského pivovaru vyexpedováno v sobotu 8. října 1960. Pivovar zastavil svoji výrobu, ale výroba Prelátu se přesunula do Braníku, kde se toto pivo vařilo ještě po roce 1990. V Nuslích až do roku 1976 ještě pracovala zdejší sladovna.

Konec svého života prožila v Nuselském pivovaru významná osobnost, generál Karel Kultvašr. Komunisté mu nemohli zapomenout jeho činnost během pražského povstání v květnu 1945 a v roce 1949 ho degradovali a odsoudili na doživotí. V roce 1960 byl ve velmi špatném stavu propuštěn v rámci Novotného amnestie. Z důchodu 230 Kčs se nemohl uživit a tak přijal místo hlídače v Jízdárně Pražského hradu. Protože ho lidé poznávali musel okamžitě odejít a nastoupil jako noční vrátný do Nuselského pivovaru. Zemřel náhle 2. října 1961 ve věku 66 let.

Areál pivovaru převzaly České vinařské závody, které zde po demontování pivovarského zařízení nainstalovaly nerezové tanky k uskladnění tisíců hektolitrů vína. Ani pivovarská zahrada dlouho nezažáhala. V roce 1967 se byla přemístěna Koliba „U Pastýřky“ která byla na světové výstavě Expo 1967 v Montréalu, kde hrála cikánská cimbálová muzika Farkašovci.

Doslov

Po roce 1991 přešel areál bývalého Nuselského pivovaru na České vinařské závody, a.s. v rámci kupónové privatizace.

Automat s výčepem Preláta v Otakarově ulici, 1967 (T9783)

O zanedbaný areál mělo zájem několik investorů, kteří zde plánovali totéž co naši předci, tedy srovnat pivovar se zemí a na jeho místě postavit výnosné budovy, jedno zda administrativní, obchodní nebo bytové. Snad díky několika málo nadšencům, kteří chrání naše průmyslové dědictví se podařilo, alespoň nad částí stavebně nejcennějších budov vyhlásit 18. března 2003 statut kulturní památky. Je tak jistota, že pivovar, který tu stál už před 323 lety tu ještě nějaký ten rok vydrží, byť jeho největší částí a celá zahrada vezme za své. Nejnověji se o to snaží nový vlastník, investiční a developerská skupina Penta. Podobné snahy tu jsou už desítky let, tak uvidíme co se bude opravdu dít s tímto územím při toku Botiče, kdysi Viničného potoka.

Snad to nedopadne jako se jménem ulice, kde pivovar stojí. Její jméno vlastně vystihuje osudy pivovaru. Kdysi prostá cesta, která se podle svého směru jmenovala Táborská změnila poprvé své jméno před rokem 1884 na Havlíčkova. Jméno zrcadlící snahy o češtví vystihuje dobu protizidovských nálad. Z vinohradské části ulice se ve 30. letech stala Bělehradská v duchu spojenectví států Malé Dohody. Po Havlíčkovi bylo v různých částech Prahy pojmenováno až příliš ulic, které musely změnit název. Nuselská část ulice se vrátila ke jménu Táborská. Vydrželo jí to do roku 1946 kdy se z ní stala Leninova. Po zrušení pivovaru se ulici dostalo jméno Bělehradská a částí od náměstí do Michle nese dodnes jméno Nuselská. Soudruhu Leninovi byla přidělena v roce 1967 vznosnější třída z Dejvic až na letiště Ruzyně. Přes všechny tyto změny to historický pivovar v Nuslích doposud přežil.

Rudolf Píša

Použitá literatura z knihovny MCP:

Ročenky Industrie Compass a Compass Finacial Jahrbuch 1901-1944

Adresáře města Prahy 1871-1948

Likovský Zbyněk: Pivovary československého území 1900-1948, VÚPS 2006

- Držitelé, provozovatelé a vedoucí pivovarů Českých zemí 1869-1989, VÚPS 2010

Knihovna NTM: Pivovarský časopis Kvas, ročník V. 1877 a ročník XLI. 1913

ÚPV Praha: Patentový věstník 1890-1948: firemní známky a užitné vzory

Bartošek Luboš: Ponrepo. Od kouzelného divadla ke kinu, Orbis 1957

Hruška Libor: Pivovarnictví 1869-1914, disertační práce, Praha 2013

Minařík Martin, Akcionářský pivovar na Smíchově, diplomová práce, Praha 2012

Vlasáková J: Bezvadné biografie v Nuslích, Michli a Krči, bakalářská práce, 2012

Bartuška Jan: Komunistická konspirace kolem Nuselského pivovaru, 2011

Archivní spisové materiály:

NA ČR, fond Policejní ředitelství Praha II, spisy: B1364/2, B1347/1, B2106/5, B2610/3, B2627, E29/11, G677/5, G677/21, G722/16, H2106/3, K52/2, K2041/10, K3611/6, K5191/8, K6468/16, N166/8, N347/26, N1045/10, P311/5, P346/4, P824/12, P1289/13, P1397/1, P1955/20, P3559/5, R1680/2, S197/96, S589/3, S960/2, S2713/2, S3454/18, S4373/2, S4389/14, S5894/4, S6076/9, T57/4, T346/23, V12/86, V44/11, V274/32.

SOA Praha, fond KSO, spisy Jd. XI 213, Sp XI 397

fond PAS, NAD 1264, část APN, Karton 1-4, sl. 1-69.

Veškeré exponáty pocházejí ze sbírek Muzea cenných papírů. Použity kusy:

A0032, B048, E4574, P0236, P2218, T0021, T0522, T1272, T2147, T3323, T6217, T7545, T9780, T9783, T10002, T10003, dále pivní etikety z nezpracované části sbírky AR a reklamní tisky ze sbírky AL

Kresby, pohledy a fotografie Nuslí a skleněná láhev ze soukromé sbírky autora

Originál akcie B048: SOA Praha, sbírka akcií, sign. 1094

Další obrazová příloha

Etiketu Prelát 1906, etikety z let 1921-1935 a 1940 poskytl Miroslav Hrubeš

Časopis Kvas: Nákres pivovaru 1876, ročník V., č. 13, 1877

Nákres 1912 včetně fotografií varny, ročník XLI. č. 1, 1913

Fotografie:

Restaurace v Horní ulici poskytl web www.historicke-foto.cz

Fotografie z pivovaru Nusle, dělníci, interiéry, bednářny a dalších částí pochází z let 1925-1936 pořízených sládkem Ing. Konečným poskytl Agentura NEMO

Fotografie hašení střechy: Hasičský záchranný sbor Praha

Fotografie osob:

NA ČR, fond Policejní ředitelství Praha II, 1931-1950 kromě fotografií

Tomáše Welze z archivu rodiny Welzových www.krc-historie.cz

a Zdenko Boučka z www.payne.cz

Dobová periodika: Národní listy, Národní Politika, Pražské noviny, Hostimil

Údaje o špionážní činnosti v pivovaru: článek Jana Bartušky na www.pividky.cz

Veřejné internetové zdroje: www.nacr.cz, www.ahmp.cz, www.holocaust.cz, www.dveprahy.cz, www.jamrtal.com a otevřená encyklopedie Wikipedie

Zvláštní poděkování za pomoc na tomto článku patří těmto osobám: Mgr. Tatiana Rohová (NA ČR), PhDr. Markéta Váryšová (NTM), Lucie Černíková a všem dalším, kteří třeba i drobně pomohli při přípravě a hledání podkladů a zdrojů pro tento věstník.

PAMĚTNÍ BANKOVKY „MUŽI 28. ŘÍJNA“ VYCHÁZÍ V LETECH 2013-2018 V LIMITOVANÉM ČÍSLOVANÉM NÁKLADU POUZE 600 KUSŮ.

OBJEDNÁVKY PIŠTE VÝHRADNĚ NA ADRESU na adrese muzeum@das-mcp.cz

www.das-mcp.cz/muzeum/
muzeum@das-mcp.cz

Muzeum cenných papírů, nadační fond spravuje rozsáhlé sbírky exponátů, které Vám nabízí v reprodukcích pro reklamní nebo reprezentační účely.

Podpořte muzeum i Vy a poskytněte akcie a jiné dobové dokumenty, existujících či zaniklých firem, které uchováme pro příští generace v našem muzeu.

Svoji podporu můžete projevit také jakýmkoliv příspěvkem
na nadační konto 369 000 369 / 2010

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vílami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N 697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a.s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. **Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.**